

تہفسیری رہوان

بۇ تېگە يىشتى قورئان

بہرگی [۱۵]

نووسینہی

مہ لہ مہ جموودی گہ لہ یی

جزمی ۲۹

تەفسىرى رەۋان

بۆتىگە يىشتىنى قورئان

بەرگى پانزەھەم

نووسىنى

مەلا مەھموودى گەلا ئەلەيى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

-
- تەفسىرى رەۋان بۇ تېگەيشتنى قورئان.
 - نوسىنى : مەلا مەحمۇدى گەلەلىي.
 - چاپى يەكەم.
 - چاپخانى ئۆفستى تېشك.
 - تىراز: (۵۰۰) دانە.
 - ژمارى سپاردن: (۳۶۹) ى سالى ۲۰۰۲
 - ماڧى چاپكردنەۋەى پارىزراۋەو تەنھا ھى نووسەرە.

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره‌تی (تبارک)

(سورة تبارك) يان (سورة الملك). سى ئايه‌تەو دواى سوره‌تی (الطور) نازل بووه، له سوره‌ته مه‌ككه‌يه‌كانه.

ناو‌راوه سوره‌تی (الملك) چونكه به ته‌عظيم و ته‌قديسى خودا ده‌ستى پى‌كردووه. نه‌وه راده‌گه‌يه‌نى: كه مولك و سه‌لتەنه‌تى هه‌موو بوونه‌وه‌ر به‌ده‌ست خودايه‌و ده‌سه‌لاتى ره‌هاى هه‌يه. به ويستى خۆى له بوونه‌وه‌ردا ئالو گوڤ ده‌كاو چۆنى بوئى ئاوا هه‌ليان ده‌سورپىنى. ژيان ده‌به‌خشى و ده‌مرىنى، هه‌ندى كەس بالا ده‌ست ده‌كا و هه‌ندى زه‌ليل، هه‌ندى ده‌وله‌مه‌ند ده‌كاو هه‌ندى هه‌زار، ده‌به‌خشى و ده‌گرىته‌وه.

ئهم سوره‌ته پيشى ده‌وترى (الواقية) و (المنجية) چونكه خوينه‌رى له‌عه‌زابى قه‌بر ده‌پارىزى و شه‌فاعه‌تى بو ده‌كا، ئيبنو‌عه‌باس ناوى سوره‌تى (المجادلة) لى ئاوه، چونكه له گوڤدا داكوكى له خوينه‌ره‌كه‌ى ده‌كا.

سوره‌تى (الملك) وه‌كو باقى سوره‌ته مه‌ككه‌كانى تىر گرنگى ده‌دا به‌بنه‌ماى عه‌قيده: كه برىتييه له (هه‌بونى خودا و تاك و ته‌نهاى زاتى پاكي و ده‌سه‌لاتى ره‌هاى، هه‌روه‌ها رابوونى رۆژى قيامه‌ت و زيندوو‌بوونه‌وه).

سه‌ره‌تا باسى ته‌مجيد و گه‌وره‌يى خودا ده‌كا، تاك و ته‌نيايى له ملك و سه‌لتەنه‌تيدا، بالا ده‌ستى به‌سه‌ر كه‌ون و كاښناى دا، نه‌جا به‌لگه له‌سه‌ر

هه‌بوون و ده‌سه‌لاتی خودا دینیته‌وه به‌وه‌ی که جهوت ئاسمانه‌کانی به‌دی هیتان و ئاسمانی دونیای به‌ئه‌ستیره‌ رازاندۆته‌وه، ئه‌و ئه‌ستیرانه‌ی پام کردون بۆ راوه‌دونانی شه‌یاتینی ...

هه‌ندیک له‌ دیاره‌کانی ده‌سه‌لاتی خودا ئاماده‌کردنی دۆزه‌خه‌ بۆ تاوانباران، ئاماده‌کردنی به‌هه‌شته‌ بۆ خواپهرستان، هه‌روه‌ها بریکی تر له‌ نمونه‌ی ده‌سه‌لات و زانیاری په‌های، ئاگادارییه‌تی به‌سه‌ر هه‌موو نه‌ینی و ناشکرایه‌ک دا، دروستکردنی ئاده‌میزاد و رزق و رۆژی پیدانیه‌تی. هه‌روا راگرتنی ئاسمانه‌ له‌وه‌ی بروخی به‌سه‌ر زه‌ویدا، هه‌روه‌ها پارێزگاری ئاده‌میزاد ده‌کا له‌وه‌ی زه‌وی قوتیان بدا.

به‌کورتی ئهم سوره‌ته، له‌ ته‌وه‌ری سه‌لماندنی هه‌بوونی خودا و تاه‌یه‌ی په‌روه‌ردگار له‌ زات و صیفاتى دا ده‌سورپه‌ته‌وه، ئاماژه‌ بۆ زانیاری ده‌سه‌لاتی بی‌سنوری خودا ده‌کا، به‌باسی رابوونی قیامه‌ت و زیندو بوونه‌وه‌ی ئاده‌میزاد ده‌کا، له‌ عه‌زاب و ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی قیامه‌ت ده‌یانترسینی، باسی نازو نيعمه‌تی جو‌را و جو‌ری خو‌ی ده‌کا به‌سه‌ر به‌نده‌کانی دا.

ئایه‌تی سه‌ره‌تای سوپه‌ته‌که‌ کلیل و ده‌روازه‌یه‌که‌ لییه‌وه‌ ده‌چینه‌ ناویه‌وه، ئه‌و ئایه‌ته‌ کورته‌ هه‌موو مانای سوپه‌ته‌که‌ی له‌خۆ گرتوه‌وه، هه‌رچی هه‌قائیک و وه‌قائیه‌یک که‌ له‌ سوپه‌ته‌که‌دا باس کراوه، له‌و ئایه‌ته‌ کورته‌دا ئاماژه‌ی پی‌کراوه.

خوێنه‌ری هیژا سه‌رنجی ئایه‌تی یه‌که‌می سوپه‌ته‌که‌ بده‌و لی‌ی وردبهره‌وه ﴿تبارک الذي بيده الملك وهو على كل شيء قدير﴾ بۆت ده‌رده‌که‌وی: که‌ له‌حه‌قیقه‌تی موڵک و سه‌لتنه‌ته‌وه‌ و له‌حه‌قیقه‌تی ده‌سه‌لاته‌وه‌ هه‌موو دیمه‌نه‌کانی ئاماژه‌پێکراوی ناو سوپه‌ته‌که‌ به‌رجه‌سته‌بوون، له‌ موڵک و قوده‌ته‌ی خوداوه‌ مردن و ژیان سه‌ریان هه‌لداوه‌، دروستکردنی

تەفسىرى رەۋان

بۆتىگە يىشتىنى قورئان

بەرگى پانزەھەم

نووسىنى

مەلا مەھموودى گەلا ئەلەيى

تَفَوُّتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ ﴿٢﴾ ثُمَّ أَرْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ
يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ
الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ
السَّعِيرِ ﴿٥﴾

﴿تبارک الذی بیدہ الملک و هو علی کل شیء قذیر﴾
پاک و مونه ززه هه له هه موو عه یب و خه و شیک نه و خودایه ی مولک و
سه لته نه تی هه موو بوونه وه ری به ده سته ، به ویستی خو ی بوونه وه ر
هه لده سورین ی ، نال و گوری تیدا ده کا . ده سه لات و توانای ره های هه یه ،
هیچی لی یاخی ناب ی ، هه ند ی که س عه زیزو هه ند ی زه لیل ده کا ، هه ند ی
به رز ده کا و هه ند ی نزم ، هه ند ی ده وله مه ند ده کا و هه ند ی نه دارا ، ژیان
ده به خش ی به ئه م و نه و ده مرین ی ، که س نیه حو کم و بریاری
هه لوه شینیتته وه ، یان بتوان ی کو سپ و ته گهره بخاته به رده م ویسته کانی ،
هه موو کاریکی له حیکمه ت و دانایینه وه هه لده قول ی و هه موو بریاریکی
به جییه و به سهر هه موو شتیک دا بالاده ست و فرمانروایه .

﴿الذی خلق الموت والحیة لیلو کم ایکم أحسن عملاً و هو العزیز
الغفور﴾ خودایه کی وه هایه مردن و ژیان ی به دیه ینا وه ، له نه زه ل دا
نه خسه ی کی شاو ن و مه زه نده ی گرتو ن .

مردن: مردنی پیش ژیان ی دونیا و مردنی دواژیانیش ده گریته وه .
ژیانیش شامیله بو ژیان ی دونیا و ژیان ی قیامه تیش ، هه ردوو جو ره
مردنه که و هه ردوک جو ره ژیان که دروستکراوی خودان ، خو ی له نه زه ل دا
ماوه ی مردن و ژیان ی هه موو زینده وه ریکی ده ست نیشان کرده .

خودایه کی وه هایه ئاده میزادی دروستکردوه عه قل و هۆشی پی به خشیوه ، بۆ ئه وهی مانای ئه رک و پیدایستی سه رشانیان بزائن و نه نجامی بدن، بۆ ئه وهی ده ربکه وی کیتان کرده وهی جوان و په سه ند ئه نجام ده داو پاداشتی له سه ر وه ربگره وه ، بۆ ئه وهی ئه وهی له زانیاریی خودا دا چه سپاوه له نه زهل دا، بیته وجود، بیانناسینی: کیتان طاعه تی زیاتره و دلسۆزتره بۆ خوداو کرده وهی باشتره . خودا بالا ده ست و خاوه ن ده سه لاته هیچی لی یاخی نابی و هه رچی بیه وی بیی ده بی. لیخۆشبوونی زۆره و تاوانپۆشه، تۆبه قبول ده کا له وانیهی له تاوانه کانیان په شیمان ده بنه وه . واته: په روه ردگار و پرای بالا ده ستی و ده سه لاتی ره های خاوه نی ره حم و به زه یسه و لیخۆشبوونی بی شماره .. وه کوو له ئایه تیکی تر دا ده فه رموی: ﴿نبی عبادي اني انا الغفور الرحيم﴾ (الحجر/٤٩) .

ئایه ته که به پرونی ئه وه ده گه یه نی: که مردن ئه مریکی وجودیه و دروستکراوه، به پیچه وانیهی ئه وانه وه : که ده لیئن: مردن ئه مریکی عه ده مییه ...

مردن بریتییه له دا برانی گیان له جه سه ته و لی جیاپه ونه وهی . ژیانیش بریتییه له په یه وه ست بوونی گیان به جه سه ته وه . دروستکردنی ژیان بریتییه له به دیه یئانی رۆح له و شتانه دا که ئاماده باشی ئه وه یان تیدایه گیان په یه ون دیان پیوه بکا ...

﴿الذي خلق سبع سموات طباقا، ما ترى في خلق الرحمن من تفاوت، فارجع البصر هل ترى من فطور﴾ په روه ردگار خودایه کی وه هایه حه وت ته به قه ی ئاسمانه کانی به دیه یئان، چین له سه ر چین، هه موو ئاسمانیک له ئاسمانیکی تر جودایه، بۆشاییه کی زۆریان له نیوان دایه، هه ر خودا ده زانی نیوانیان چه نده و چۆنه .

ئەي بىنەر! ئەتۆ لەدروستكراوانى خودا دا هىچ نارىكو پىكى يەك نابىنى ، دەجارىكى تر چاۋ بگىزەۋە بەدروستكراوانى خودا دا ئايا هىچ درزو قەلشاۋى يەك دەبىنى؟ نەخىر چەندىك چاۋبگىرى هىچ درزو كون و كەلەبەرۈ نارىك و پىكى يەك نابىنى .

ئەمەش نىشانەي گەۋرەيى و بەتوانايى بەدبەيتنەرە كەيانە، بەلگەيە لەسەر ئەۋە: كە خوداي بەدبەيتنەر خاۋەنى زانىارى رەھاو تواناي بى سنوورە، ھەموو كەردەۋەيەكى بى عەيب و لەككەيە، كاردروست و كاربەجىيە . ۋەكوو لەئايەتلىكى تر دا دەفرموى: ﴿الله الذي رفع السموات بغير عمد ترونها، ثم استوى على العرش، وسخر الشمس و القمر كل يجري لأجل مسمى﴾ (الرعد/۲) .

جا: كە تۆ لەسەر ئىزدان و چاۋگىزانی جارى پىشووت دا هىچ لەكەو عەبىيىكت نەبىنى، كۆل مەدە بەلكوو ﴿ثم ارجع البصر كرتين ينقلب اليك البصر خاسئا وهو حسير﴾ پاشان سەرنج بدەرەۋە، ھەمىسان ورد بەرەۋە ، جار لەدوای جار سەرنجدانە كەت دووبارەو سى بارە بكەرەۋە، چاۋت دەگەرپىتەۋە بۆ لات بەماندوبىي و سەرشۆرى ، ھىچى لەو شتانە دەست ناكەۋى كە بۆي گەراۋە، ھىچ عەيب و كەم و كورپىيەك لەدىمەنى ئاسمان نابىنى، ھەر ماندوبوون و پەككەۋتەيى بۆ دەمىنىتەۋە، بەكورتى ھىچ كەس و بەھىچ جۆرىك چەندىك سەرنج بدات و لەئاسمان وردبىتەۋە، نارىك و پىكى نابىنى، كەۋاتە باملكەچىي و گوپرايەلى فەرمان و جەلەۋگىريەكانى خوداي زاناو داناو بالا دەست بى .

﴿ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح و جعلناها رجوما للشياطين وأعتدنا لهم عذاب السعير﴾ بىگومان ئىتە ئاسمانى دونيامان بە ئەستىرە رازاندۆتەۋە ، ئاسمانى نزيك لەئىتەۋەمان بە ئەستىرەي جۆراو جۆر ئارايشت داۋە .

بینگومان دیمه نی ئه ستیره کان له ئاسمان دا جوان و قه شه نگه ،
جوانیه که یان سه رنج راکیشه . هه رده مه و جوړه جوانیه که ده نویسن ،
به گویره ی کاته کان جوانیه که یان ده گوړی ، ده می به یانی جیاوازه له گهل
سه ره تای شه ودا ، شه وی مانگه شه و جوداوازه له گهل شه وی تاریک دا ،
شه وی هه ساو جوداوازه له گهل شه وی هه ورو هه لا ، به لکووسات به سات
دیمه نه که یان ده گوړی ، هه موو کاته کانیش جوان و رازاوه ن ، ئه ستیره ی
واهه یه به تاقه وه یه ، ئه ستیره ی واهه یه لیك نزیکن و دوو دوو ده لینی
دوو چاوی که ژالن ده دره وشینه وه ، هی واهه یه کوڤ ، ده لی ی هی شه وه
تر ی ی زلکه ن .

هه تا سهیری ئاسمان بکه ی و له و ئه ستیرانه وردیته وه جوانییان
لی ده تکی و فره ح به خشن ، تینکرای ئه ستیره کان به کوو بلاویان ، ده لی ی
له کوړی رابواردن و فیه تیقالی ئاسمانی دا شه و به خه بهرن و جوانی به یه کتر
ده به خشن و پیکه وه ئاخاوتیان ه . دوو دوو سی گفت وگو ده که ن و
سه رگوزه شه و نه زیلان بو یه کتری ده گیرنه وه .

ویرای جوانی و رازاندنه وه یان بو ئاسمان ، گه لی سودی تریشیان هه یه ،
وه کوو نه وه تیره ئه ستیره یان لی ده بیته وه و راوه دوی شه یاتینی یه کان ده نی ،
هه رکات شه یاتینی بیانه وی نزیك بینه وه له ئاسمان و هه والی (ملا الاعلی)
بدزن ، به تیر ئه ستیره ره جم ده کرین ، ئیمه له پرۆژی قیامه ت دا عه زابی
کوشنده مان بو نه وانه ئاماده کردوه ، پاش نه وه ی له دونیادا به تیر ئه ستیره
ده یان سویتین له قیامه تیش دا ده یان خه یه ناو ئاگری دۆزه خه وه ،
چونکه خو یان گوهران و کهسانی دیکه گوهر ده که ن .

سودیکی تری ئه ستیره کان نه وه یه ، ئاده میزاد له ناو ده ریاو ساراو
بیابان دا ، ریه وی خو یانی پی ده دۆزنه وه . وه کوو له
ئایه تیکی تر دا ده فره مو ی : ﴿وعلامات وبالنجم هم یه تدون﴾ (النحل/١٦)

له‌سورەتی (الصفات) دا ده‌فرموی: ﴿إِنَّا زَيْنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَىٰ وَيُقَذَّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ إِلَّا مَنْ خُطِفَ الْخُطْفَةُ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ﴾ (الصفات/٦-١٠).

سزادانی کافرو یاخی بوان

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ
 إِذَا الْفُؤَادُ مِنْ أَلْفِ سَمْعٍ هَشَّاهَا شَبِيقًا وَهِيَ تَقُورُ ﴿٧﴾ تَكَادُ تَمَيَّزُ
 مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾
 قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ
 السَّعِيرِ ﴿١٠﴾ فَأَعْرِفُوا أَيْدِيَهُمْ فَسُحْحًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

له‌وه پیش نه‌وهی به‌یانکرد که شه‌یاتینی به‌کان وێرای نه‌وهی به‌تیر نه‌ستیره له‌ دونیادا ده‌یانسووتینی، له‌ قیامه‌تیش دا سزای سه‌ختی بو داناون، شه‌جار هه‌ره‌شه‌ی عه‌زایی دۆزه‌خی ئاراسته‌ی هه‌موو کافرو بێ پروایه‌ک ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ ناماده‌مان کردوه بو هه‌موو نه‌وانه‌ی ئینکاری هه‌بوون و تاک و ته‌نهایی خودا ده‌که‌ن، پیغه‌مبه‌رانی به‌درۆده‌خه‌نه‌وه له‌ ئاده‌میزادو جندۆکه‌م عه‌زایی دۆزه‌خ، به‌راستی خراپ شوینی که بو‌ی ده‌جن و تییدا ده‌حه‌وتنه‌وه .

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه ركاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهَ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَ اِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

به‌دیارو نادیاریه‌وه، کۆمه‌له ئاده‌میزادێک له‌کۆمه‌ل ته‌ره‌بین و هاوکاری
بوونه‌وه‌ر نه‌که‌ن له‌ خودا ناسی‌دا، دیاره ئهو مه‌خلوقاتانه رقیان له‌و
ئاده‌میزادانه هه‌لده‌سی و له‌رقاندا له‌وانه‌یه له‌ت و په‌ت بن . ئه‌ی ئه‌وه نیه
قورئان له‌شوینیکی تردا ئه‌م راستیه راده‌گه‌یه‌نی و ده‌فه‌رموی:
﴿تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَ تَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَ تَخِرُ الْجِبَالُ هَدًا،
إِنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا﴾ (مریم/۹۰).

۳- دۆزه‌خ هه‌نده رق و کینه‌ی بۆ ئه‌و کافرا نه‌ له‌ناخ دا که‌له‌که بووه
﴿تَكَادُ تَمِيزُ مِنَ الْغَيْظِ﴾ نزیکه دۆزه‌خ له‌رق و کینه‌و داخ له‌دلی خۆی
له‌کافره‌کان، لێک بێته‌وه و شق و په‌ق بێ.

۴- ﴿كَلِمَا أَلْقَىٰ فِيهَا فُجْجًا سَالِمًا خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ﴾
هه‌رکاتێک کۆمه‌لێک له‌کافره‌کان تورپدرینه دۆزه‌خه‌وه کاربه‌ده‌ستان و
زه‌بانییه‌کانی دۆزه‌خ پرسسیاری گه‌له ئامیزو سه‌رزه‌نشست شیوازیان
لی‌ده‌که‌ن و پێیان ده‌لێن: ئه‌ری له‌ژیانی دونیاتان دا پێغه‌مبه‌ر نه‌هاته
سه‌رتان و له‌م رۆژه نه‌ترساندن؟ پێی نه‌گوتن زینوبوونه‌وه هه‌یه و سزاو
پاداشی کرده‌وه کانتان وه‌رده‌گره‌وه؟ کافره‌کان وه‌لام ده‌ده‌نه‌وه‌وه
راستی ده‌درکێن.

﴿قَالُوا: بَلَىٰ، قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ، إِنْ
أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ ده‌لێن: بێگومان پێغه‌مبه‌ری خودا هاته
ناومان و نامۆژگاری کردین و له‌عه‌زابی ئه‌م رۆژه‌ی ترساندین، ئێمه
بروامان پێته‌کرد، و به‌درومان خسته‌وه، وتمان: خودا هه‌یج په‌یامی نازل
نه‌کردوه هه‌یج ئاده‌میزادێکی نه‌کردۆته پێغه‌مبه‌رو فروستاده‌ی خۆی، تۆ
که‌لافی پێغه‌مبه‌ریتی لی‌ده‌ده‌ی درۆده‌که‌ی هه‌یج نیگاو سروشیکت
له‌باره‌ی غه‌یب و رابوونی قیامه‌ت و زیندوبوونه‌وه‌ی دوا‌رۆژو شه‌ریعه‌ت و
یاسای ئاسمانیت بۆ نه‌هاتوه، ئێوه ئه‌ی کۆمه‌لی پێغه‌مبه‌ران

ئێوه لێم دەعوایەتاندا: کە دەلێن: ئێمە رهوانه کراوی
پهروهردگارین، بهههله چون و لهحق و راستی لاتان داوه، گومراو
سه‌رلی‌شی‌واون

نونهی ئهم نایه‌ته نایه‌تیکی تره کە ده‌فرموی: ﴿حَتَّىٰ اِذَا جَاؤُوهَا
فَتَحَّتْ اَبْوَابُهَا، وَقَالَ لَهَا خَزَنَتُهَا: اَلَمْ يَاۤتِكُمْ رَسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُوْنَ عَلٰكُمْ
آيٰتِ رَبِّكُمْ، وَيَنْذِرُوْنَكُمْ لِقَاءِ يَوْمِكُمْ هٰذَا؟ قَالُوا: بَلٰی وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ
الْعَذَابِ عَلٰی الْكَافِرِيْنَ﴾ (الزمر/۷۱).

ئەمە بەلگەیە لەسەر دادپەروەری خۆدا ، هیچ کەس و کۆمەڵێک
عەزاب نادا تا ئیقامەیی حوججەیان لەسەر نەکاو پیغەمبەریان بۆ نەنێرێ.
و‌ه‌کو‌و لەنایه‌تیکی‌تردا ده‌فرموی: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِيْنَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُوْلًا﴾
(الاسراء/۱۵).

ئە‌جار کافرەکان دان بە‌تاوانباری‌خۆیان دا دە‌نێن و ﴿وقالوا: لو كُنَّا
نَسْمَعُ اَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِيْ اَصْحَابِ السَّعِيْرِ﴾ دە‌لێن: ئێمە سه‌رزە‌نشی
خۆمان دە‌کە‌ین و په‌شیمانین له‌ هه‌لۆ‌یست و کرده‌وه‌مان، ئە‌گەر ئێمە
نامۆژگاری پیغەمبەرمانان ببیستایه‌و گوێ‌پرایه‌لی فه‌رمان و
ج‌له‌و‌گیریه‌کانیان بوینایه‌، عه‌قل و هۆشمان ببوایه‌ ناماده‌باشی هیدایه‌ت
و‌ه‌رگرت‌مان تیدا بوایه‌، له‌ئە‌ه‌لی دۆزه‌خ نە‌ده‌بووین، له‌دو‌نیا کافر
نە‌ده‌بووین و به‌گومرایی ژیا‌نمان به‌سەر نە‌ده‌بر‌دو ئیستاش نە‌ده‌بووین
سوته‌مه‌نی دۆزه‌خ و ئهم ج‌ه‌ه‌نده‌مه نە‌ده‌بووه شوێن و جی‌گامان .

﴿فَاعِزَّوْا بِذُنُوْبِهِمْ، فَسَحَقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيْرِ﴾ دان دە‌نێن
بە‌تاوانه‌کانیان داو خۆیان به‌شی‌اوێ ئه‌وه ده‌زانن عه‌زایی دۆزه‌خ به‌چێژن،
ده‌سا دووری له‌ خۆدا، له‌ره‌حه‌تی خۆدا بۆ ئه‌وانه‌ بێ: کە ئه‌ه‌لی
دۆزه‌خن. ئای هاوار بۆ کەسانی خۆدا دوعای شه‌ریان لی‌بکا،

وای بۆ کهسانی خودا لییان نارازی بی و له‌ره‌مه‌ت و به‌زه‌یی خۆی دووریان بخاته‌وه.

هه‌لبه‌ته خودا ستم له‌به‌نده‌کانی ناکا، ئاده‌میزاد بۆ خۆی ستم له‌خۆی ده‌کا. خودا پیغه‌مبه‌رانی ناردون بانگه‌وازی ئاده‌میزادیان کردوه بۆ برپوه‌یتان، به‌لگه‌و نیشانه‌ی جو‌راو جو‌ری له‌ بونه‌وه‌ردا داناوه، عه‌قل و هو‌شی پێداون بۆ ئه‌وه‌ی به‌راورد بکه‌ن و بیربکه‌نه‌وه، هه‌رچی خودا داوای ده‌کا له‌به‌نده‌کانی ده‌توانی ئه‌نجام بدری، ئه‌رکیکی وانیه له‌توانا دا نه‌بی ئه‌نجام بدری، خودا شتی‌ک داوا ناکا له‌به‌نده‌کانی نه‌توانن رهدامی بیتن و له‌ وزه‌یان دا نه‌بی. ئه‌و ئه‌رکانه‌ی خستویه‌تیه سه‌رشانی به‌نده‌کانی راست و گونجاون له‌گه‌ڵ سروشتی ئاده‌میزادا، ده‌ی که‌سی وێرای ئه‌وه ئیمان نه‌هێنی و ملکه‌چی شه‌ریعه‌ت و یاسای خودا نه‌بی، دیاره‌ می‌شک بۆش و گه‌للە پوچه، بی‌ترخ و نه‌فام و که‌وده‌نه ... شیایوی ئه‌وه‌یه له‌دۆزه‌خدا بیته‌ سوته‌مه‌نی و بۆ هه‌تا هه‌تایه سزای سه‌خت بجیژی.

واده‌دان به‌ خودا په‌رستان به‌ لی‌خۆش بوون و

هه‌ره‌شه‌کردن له‌ کافه‌ره‌کان

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾
وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهَا وَإِلَيْهَا النُّشُورُ ﴿١٥﴾

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلی سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینی ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

به لکوو خودا ناگای له خه ته راتی دلّه و هیچی لی گوم نابێ، به کورتی
گوفتارو کرداری نیوه به ههر شتیه یه که بێته دی خودا ناگای لی یانه و پێیان
ده زانی. که وایی نیوه خۆتان له تاوان بیاریزن به نهیته و به ئاشکرا چونکه
به هه موو جوړیک خودا ناگای لی یه.

﴿هو الذي جعل لكم الأرض ذلولا فامشوا في مناكبها وكلوا من
رزقه واليه النشور﴾ بێگومان خودا ئه و خودایه یه: که زه وی بۆ
رام کردون و به ئاسانی ده توانن له سه ری هه لکه و گونجاوبی بۆ
تییدا ژیان، کتوی تییدا چه قاندون بۆ ئه وه ی له نگه ر بگری، سه رچاوه و
کانیاوی تییدا هه لقولاندون، ریگاوبانی تییدا کردونه وه و ئاماده ی کردوه بۆ
سودلی و هه رگرتن و تییدا ژیان، کشتوکالی تییدا به دیه یته وه، به رووبوم
به دی ده یته ی.

ده ی ئیوه ش پی ییدا بگه رپێن و کون و که له به ری پێشکنن، هه ولی
به ده سه یته یانی رزق و روژیی تییدا بده ن، هه توجۆی بازرگانی و گه شت و
گوزار نه نجام بده ن، هه رچی ده ستان بکه وی له خودا وه یه و به یارمه تییدانی
ئهو ده سه ته به ر ده بی، له رزق و روژی په ره رده گار بخۆن و شوکرو سوپاسی
بکه ن، له سه ر ئه وه ئهو رزق و روژییه ی بۆ به دیه یته ون و واشی لی کردوه
سودی لی و هه ر بگرن، ده سه لاتی ئه وه ی پێداون خێرو بیتری ناو زه وی بۆ
خۆتان ده سه ته به ر بکه ن. ده ی هه موو کاتی خۆتان له بیر بۆ له یادی
مه که ن، دڵسوژانه به ندایه تی بۆ بکه ن، سه ره نجام گه رانه وه تان بۆ لای
ئهو. ئهو زیندوتان ده کاته وه و له گۆره کانتان راستان ده کاته وه، که وایی
خۆتان بیاریزن له کوفرو تاوان به ئاشکرا و به نهیته ی. به هیج کلۆجیک
نافه رمانی خودا مه که ن !!

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه ركاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلی سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینی ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّعِ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

له نایه تی کی تر دا ده فەرموی: ﴿قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ تَحْتَ أَرْجُلِكُمْ﴾ (الأنعام/۶۵). وهلی له روانگهی ره جمه تی بی پایانی خۆیه وه پهروه ردگار چاوپۆشی له تاوانی بهنده کانی ده کوا ده سه به جی سزایان نادا و دوايان ده خا بۆ رۆژی قیامهت، وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فەرموی: ﴿وَلَوْ يَأْخُذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَىٰ ظَهَرِهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى، فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا﴾ (فاطر/۴۵). ئیتر رۆژی قیامهت هه موو کهس به گویره ی کرده وه کانی خۆی سزاو پاداشتی ده دریته وه کهس تۆز قاتیک سته می لی نا کرێ.

﴿أَمْ أَمْنْتُمْ مِنَ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٌ!﴾ نایا ئیوه: که پرواتان نیه و نافه رمانی خودا ده کهن، دلنایان لهو خودایه ی له ناسمانه (وه کوو ده لێن)، ته مینن له ده سه لات و قه هرو غه زه بی: که بهرده بارانتان بکاو ره شه بای به هیز بنیترته سه رتان و له ناوتان به ری، وه کوو چۆن لهو جوړه عه زابه ی نارد ه سه ر گه لی لوط و ته صحابو لقیل.؟!

جا: که عه زابی لهو جوړه یه خه ی گرتن ئه و کاته ده زانن سزای من بۆ تاوانباران چۆنه و چهند توندو تیژه. وهلی ئه و ده مه زانی نی چۆنه تی عه زاب هیچ سودتان پی تاگه یه نی. کهس نیه به توانی پشتگیریتان بکا. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فەرموی: ﴿أَفَأَمْنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ، أَوْ يَرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا، ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا﴾ (الاسراء/۷۸).

ئه مجار سزادان و له ناوچونی گه له پیشینه کان باس ده کا، بۆ ئه وه ی کافره کان به ترسی نی له هه مان سه ره نجام، نه گه ر به رده وام بن له سه ر کو فرو بی دینی خویان.. ده فەرموی: ﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرٌ﴾ ئه و کافران ه ی له پیش رۆژگاری

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فراهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

وَنُفُورٍ ﴿٦١﴾ أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا
عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٦٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٦٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ
فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٦٤﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٦٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٦٦﴾
فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي
كُنتُمْ بِهِ تَدَّعُونَ ﴿٦٧﴾

له‌وه‌پیش به‌لگهی له‌سه‌ر ده‌سه‌لانی ره‌های په‌روه‌ردگار هینایه‌وه : که
بریک له‌دیاردی نه‌و ده‌سه‌لاته راگیرکردنی بالنده‌کانه له‌حه‌وادا. نه‌جار
سه‌ره‌نه‌شتی موشریکه‌کان ده‌کا له‌سه‌ر بی‌باوه‌ری و بته‌ره‌ستیان، ره‌ددی
بیروباوه‌ریان ده‌داته‌وه، نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که که‌مالی قودره‌ت و
بالاده‌ستی هه‌ر هی خودایه‌و، خو‌ی رزق و روژی‌ده‌ره، هه‌ر خو‌ی
ئاده‌میزادی دروستکردوه و ئامیزی بیستن و دیتنی پی‌به‌خشیوه، عه‌قل و
هوش و دل و ده‌رونی بو‌فه‌راهه‌م هیناوه، هه‌ر خو‌ی ده‌زانی که‌ی
قیامه‌ت راده‌بی.

ده‌فه‌رموی: ﴿أَمَّن هَذَا الَّذِي هُوَ جَنَدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُم مِّن دُونِ الرَّحْمَنِ
إِنَّ الْكَافِرِينَ لَا فِي غُرُورٍ﴾ نایا کییه نه‌و سه‌ربازو یارمه‌تیده‌ره: که
کو‌مه‌کی ئیوه ده‌کاو له‌سه‌زای خودا ده‌تانیاریزی، کی‌یه بتوانی نه‌گه‌ر
خودا عه‌زابی بو‌ئیوه نارد به‌رگریتان لی‌یکا؟ له‌راستی‌دا جگه له‌خودا

کەس نیە سەرپەرشتیارو یارمەتیدەر و پارێزەر. کەوابێ کافرەکان لەخستە براون و شەیتان فێلی لێ کردون، هەلی خەڵە تاندون بەو کەوادە پێداون خودا عەزاییان بۆ نانێری. بۆ خۆی بەرعو دەهێ تاوانەکانیان دەبێ...

﴿أمن هذا الذي يرزقكم ان أمسك رزقه؟ بل لجوا في عتو و نفور﴾
کێیە ئەو کەسە ئەگەر خودا رزق و رۆژی خۆی لێ گرتنەو ئەو بتوانی رزق و رۆزیان بۆ فەراهم بێنی؟ واتە: کەس نیە بتوانی بێهەشی و بگرتنەو رزق و رۆژی بەدا، یارمەتیدەر بێ جگە لە خودا، هەر خودایە دەتوانی ئەو کارانە ئەنجام بدات تا و تەنهاو بێ شەریک و بێ هاوێڵە، ئەوان ئەو راستیە دەزانن، لێیان رونه ئەو بتانە پەرستشیان بۆ دەکەن هیچیان پێناکری، دەزانن هەر خودا رزق و رۆژی دەره، کەچی عیبادهت بۆ غەیری خودا دەکەن، بەلکو ئەوان بەردەوامن لەسەر لوتبەرزێ و سەرپەرستی خۆیان، پشیمان لەحەق و راستی کردو، رێبازی گومرایی خۆیان گرتووه، بەهیچ شتێک پەند وەرناگرن و تەمبێ خواردو نابن، بەدەخت و چارەپەشی دونیاو قیامەتن.

﴿أفمن يمشي مكبا على وجهه أهدى، أمن يمشي سويا على صراط مستقيم﴾
نایا ئێوە بەراوردی حال و وەزعی موسوڵمان و کافرتان کردو، دەزانن نمونەیان چیه؟ نمونە کافر وەکوو کەسێک وایە بەگاگۆلکێ بپروا و هەربکەوێ و هەلستیتەو و چنگە کپە بێ. نمونە موسوڵمانیش وەکوو ئەو وایە بەشیوەی ئاسایی و راست و رهوان بپروا چاوی لەبەر دەمی خۆی بێ و بێ پیچ و پەنا رێپەرێ خۆی دەرک بکا.

دەهێ باشە نایا کەسێک بەگاگۆلکێ بپروا بەرپۆ و هەر بپروا بەسەر رودا بکەوێ و رینگاکە ی چال و چوینل و سەخت و دژواری، نایا ئەو کەسە باشتەر رینگا دەردهکا یان کەسێک بەرێک و پێکی و بەشیوەی ئاسایی خۆی

برواو رینگای راست و رهوان بی و رپرەو و بهردهمی خۆی ببینی و
که ندو له ندی له پیش نه بن. گومانی تیدا نی یه نه میان باشو ری دهرده کا.
له دونیاو قیامهت دا به خته وهرو سه رفرازه، چونکه له دونیا دا
به گویره ی بهرنامه ی خودا هه لسوکه وت ده کاو رییازی هیدایه تی
گرتوه له قیامه تیش دا به رینگایه کی راست و رهوان دا به رهو
به ههشت ده نیردی.

﴿قل هو الذي أنشأكم، وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة،
قليلًا ما تشكرون﴾ نه ی پیغه مبهرا! بهو بتپه رستانه بلی: خودا نهو
خودایه یه ئیوه ی له نه بوو دروست کردوه، گو یچکه ی بو دروست کردون بو
نه وه ی نامۆزگاری پی بیسن، چاوی بو دروست کردون تا ده ستره نگی نی
پهروه ردگار ببینن، عه قل و هۆشی پی داون بو ورد بوونه وهو تیفکرین
له دروستکراوانی خودا و ده رک کردنی حه قیقه ت.

وه لی ئیوه زۆر به که می ته م هه ست و نامیرانه له شوینی خۆیان دا
به کار دینن، که م سوپاسی خودا ده که ن، ئیوه نهو ئامیرو هیزانه
له و بواران ده به کارنا هیتن که بۆی دروستکراون، سوپاسگوزاری راسته قینه
نه وه یه نهو نه ندامانه ی جهسته ت له شتیک دا به کار ببینی: که بۆی
دروستکراوه، نه ک به سه ر زا ره کی سوپاسگوزاری و به کرده وه تاوان نه نجام
بده ی، نه گه ر ئیوه نهو نه ندامانه له پیناو به دهسته ی تانی ره زامه ندیی خودا
دا به کار نه هیتن، مانای وایه سوپاسی نیعمه ته کانی تان نه کردوه.

﴿قل هو الذي ذرأكم في الأرض واليه تحشرون﴾ نه ی پیغه مبهرا!
به بتپه رسته کان بلی: بێگومان خودا ئیوه ی دروست کردوه و به ناو زهوی دا
بلاوی کردونه وه، کردونی به چه ند گه ل و نه ته وه یه ک، به چه ند زا را وهو
زوبانی جیا جیا ناخاوتن ده که ن، رهنگ و رو خسارتان جیا جیا یه. سه ره نجام
دوای نهو بلا بوونه وهو په رته وازه ییه تان، بو لای خودا ده گه رینه وهو

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فراهه‌م هینان، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

غم و په‌زاره دایان ده‌گری و ره‌گیان هه‌لده‌بزرکی و ره‌ش داده‌گیرسی، به‌توانجه‌وه پێیان ده‌گوتری: ئه‌مه ئه‌وه عه‌زابیه ئیوه له‌دونیا دا په‌له‌تان له‌هاتنی ده‌کردو ده‌تانگوت: ده‌کوا ئه‌گه‌ر راسته بابی. ئه‌وه‌بوو به‌ پێغه‌مبه‌ریان ده‌گوت: ﴿فَاتْنَا بِمَا تَعْدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ (الاحقاف/٢٢).

دوعا کردنی کافره‌کانی مه‌ککه له‌ پێغه‌مبه‌رو موسوڵمانه‌کان

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ
أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ
الرَّحْمَنُ أَمَّنَابُهُ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ
﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

ریوایه‌تکراوه کافره‌کان دوعایان له‌ پێغه‌مبه‌رو هاوه‌له‌کانی ده‌کرد بۆ ئه‌وه‌ی له‌ناو بچن، ئاواته‌خوازی ئه‌وه‌ بوون توشی چورتم و به‌لایه‌ک ببن و سه‌ریان تیدا بچی. په‌روه‌ردگار فەرمان به‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا: که وه‌لامیان بداته‌وه ده‌فه‌رموی:

﴿قُلْ: أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د به‌و کافرو بته‌رستانه‌ بلای: ئه‌وانه‌ی ئینکاری هه‌بوونی خوداو تاک و ته‌نهایی ده‌که‌ن، هاوه‌لی بۆ داده‌نی، ئینکاری نیعه‌ته‌کانی ده‌که‌ن. له‌شیوه‌ی سه‌ره‌نشست و لۆمه‌کردن دا پێیان بلای: چ سودێک به‌ئیه‌ ده‌گا ئه‌گه‌ر خودا من بریتیی، یان ته‌مه‌م درێژ بکاو مه‌رگم دواخوا؟ من و هاوه‌لام له‌ناوه‌ری یان مه‌رگمان دواخوا

ئیه چ قازانجیکتان پی ده بری، وای دابنن خودا ئیمه ی مراند، ئایا کی ئیه له سزای خودا رزگار ده کا؟ بته کانتان یان غهیری بته کانتان فریاتان ده کهون؟ بئگومان جگه له خودا کهس نیه فریادرس بی. دهی که وایه ئیه بو ریباریک ناگره بهر رزگار بوونی تیدابی، بۆچی ئیمان ناهینن و دان به تاک و ته نهایی خودا دا ناین.

﴿قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّنَا بِهِ وَ عَلَيهِ تَوَكَّلْنَا فَسْتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ ئه ی پیغه مبه ر! به و موشریکانه بلی: ئه وه ی ئیمه په رستشی بو ده کهین و به خودای خۆمانی ده زانین و هیچ شتیک ناکهینه هاوه ل و شه ریکی، له هه موو کاریکمان دا پشت به ئه و ده به ستین، هه موو کاریکمان هه واله ی ئه و ده کهین، له وه به و لاهه ده رده کهوی کی له گومرایی دایه و ریباری هه له ی گرتۆته بهر، لیتان مه علوم ده بی ئیمه یان ئیه کامان راست ده کهین و سه ره نجامی باش و به خته وه ریی له دونیا و قیامهت دا بو کیمانه، ئیه پشتتان به مال و سامان و خزم و کهس و کارو هۆزو عه شرهت به ستووه، پیتان وایه ئه وانه له عه زابی خودا ده تان پارێزن. له مهش دا ئه وه پری هه لهن.

﴿قُلْ: أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا، فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ﴾ ئه ی پیغه مبه ر؛ پیتان بلی: هه واهم بده نی نه گه ر ئه و ئاوه ی سه رچاوه ی ژیا نتانه و خودا له کانی او و بیرو چۆم و جۆباردا بۆی ره خساندون و بو هه موو شتیک سودی لی و هه رده گرن، نه گه ر ئه و ئاوه به زه وی دا رۆچوو به جۆریک نه توانن به هیچ شیوه یه ک سه ری خه نه وه بو سه ر زه وی سودی لی و هه ر بگرن، ئایا کی هه یه به توانی ئاوی ره وان و شیرینتان بو ده سه بهر بکا؟؟

بئگومان کهس نیه جگه له خودا بتوانی ئاوی پتو یستتان بو دابن بکا، جگه له خودا کهس ناتوانی باران ببارینی،

ئاو له زهوی ههلقولتینی، نهوه لهفهضل و گهورهیی خوداوهیه:
که ئاوی بو ئیوه دابین کردوه، کانیاوو سهراوهی
ئاوی شیرینی بو بهدییهنان و لههه موو بواریکی ژیانتهان دا
سودی لی وهرده گرن.

دهی کهوايه بوچی خودا نانا سن و بهندایه تی بو ناکهن و گوپرایه لی
فهрман و جله و گیریه کانی ناکهن؟!

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (القلم)

ئه م سوپه ته ناو نراوه سوپه تی (القلم) چونکه له سه ره تای
سوپه ته که دا پهروه دگار سویند به قه لئ م ده خوا. ده فه رموی:
(ن، و القلم و مایس طرون) چونکه قه لئ م گرنگیه کی تایبه تی
هیه، سود و قازانجی قه لئ م له ژماره نایهن،
زۆریه ی موفه سسیرین پێیان وایه: مه به ست به قه لئ م جینسی
قه لئ مه، واته سویند به هه موو پیتوسیك: که له ئاسمان و زهوی دا
پێی ده نووسری.

ئه م سوپه ته مه ککیه جگه له نایه ته کانی (١٧) تا (٣٣) هه روا
نایه ته کانی (٤٨) تا (٥٠) نه مانه مه ده نین. ژماره ی نایه ته کانی
(٥٢) نایه ته.

په یوه ندای ئه م سوپه ته به سوپه تی پیشوو به وه له دوو لایه نه وه یه:

١- له کۆتایی سوپه تی (الملک) دا هه ره شه ی له بته رسته کان کرد،
به وه ی ئاوی سه ر زهوی نغوړۆ بکا و هینده ی به زهوی دا به ریته خوارێ

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدُكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

سوره تی (القلم)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾
وَأِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾
فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ﴿٥﴾ بِأَيِّكُمْ الْمَقْتُولُ ﴿٦﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾

دهه رموی: ﴿ن﴾ و شهی (ن) له حرفی (مقطعة) یه وه کوو
(ص، ق، ...) و باقی حروفه (مقطعة) کانی تر.

﴿والقلم وما يسطرون﴾، ما أنت بنعمة ربك بمجنون ﴿سویند به قه لثم﴾
که پی ده نوسری، واته سویند به هه موو قه لثم میك له ناسمان و زهوی دا؛
که نامیری نووسینه. فریشته کان پی ده نووسن، ناده میزادان پی
ده نووسن، نه تو شهی موحه ممد؛ به هوی نیعمه تی خوداوه؛ که پی
به خشیوی و کردویی به فروستاده ی خوی نیگا و سروش بو تو ده نیروی
له سهر رهوشتی جوان په روره دی کردوی، شیئت و ویئت نیت،
موشریکه کانی مه ککه : که شهو جوړه رهوشته ناشیرینانه ت پال ده دهن
درؤ ده کهن و له روانگهی هه سودی و دوژمانایه تیان بو تو شهو
بوختانانه ت بو هه لده به ستن ..

سویند خواردن به قه لثم و نووسن ناماژیه بو گه وره یی شهو دوو
نیعمه ته: که دوی نیعمه تی ناخاوتن و به یانکردن گه وره ترین نیعمه تن
به سهر ناده میزاده وه، قه لثم و نووسن هوی روشنیری و بلاو بوونه وهی

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌وه‌ بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌وه‌ بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌ینان، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

گه یاندنی په یامی خودایه، چه شتنی نه زیهت و نارچه تیه لهو پیناوه دا،
نهو پاداش و بههره یی پیت به خشراوه و پیت د بهه خشری برانه وهی نیه و
نا ده میزادیش منعت به سهردا ناکهن، چونکه له خوداوه یه.

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خَلْقٍ عَظِيمٍ﴾ نه تو نهی پیغه مبهه! خاوه نی رهوشتی
به رزی، نهو نه خلاقه ی خودا له قورئان دا فه رمانی پی کردوی پابه ندی
بووی. خاوه نی سه برو خۆگری و دلفراوانیت، بهرام بهر هه لویستی
نا شیرینی نه ته وه که ت پشو و درپژوی خۆراگری. نه ده بی کاملت
تیدایه، خاوه نی رهوشتی لیبورده یی و نازیاه تی و مهردایه تی و
سه خاوه تی. هه رچی رهوشتی جوان هه یه تیتا رهنگ ده داته وه، خودا
نه ده بی داداوی و جوانت وه رگرتوه.

پیغه مبهه ﷺ بۆ خۆی ده فهرموئ: (إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي لِمُكْرَمِ الْأَخْلَاقِ)
پهروه ردگار منی رهوانه کردوه بۆ نه وهی رهوشتی جوان په پیره و بکه م و
بلاوی بکه مه وه، رهوشتی جوان وه رگرم و فیری نا ده میزادانی بکه م.. له
فه رموده یه کی تر دا ده فهرموئ: (أَدْبَنِي رَبِّي فَأَحْسِن تَأْدِيبِي) خودا نه ده بی
داداوم و جوانی فیژکردوم، بهر پیکو پیکو په وهرده ی کردم.

له سه حیحی موسلیم و بوخاری دا فه رموده یه كه له نه نه سه وه
ریوایه تکه راه، ده لی: ده سالی ته واو خزمه تی پیغه مبهه م کرد، رۆژیک
له رۆژان نه یفه رموو: داخ له ده ست تو، نه یفه رموو ده رباره ی شتیك
کرد بیتم بۆچی کردت؟ شتیك نه کرد بی بفه رموو بۆچی نه تکرد؟

نه مه د له عایشه وه ریوایه ت ده كا، ده فهرموئ: پیغه مبهه ﷺ
قهت له خزمه تکارو خیزانی خۆی نه داوه، به ده سستی خۆی له که سی نه داوه
مه گهر له جیهادو شه ر له گهل کافران دا! هه ر کاتی کیش سه رپشک
کرا بی له نیوان دوو شت دا لایه نه سوک و ناسانه که ی هه لپژاردوه،
تا گه یشتوته راده ی نه وه به تاوان بژمی دردی، که گه یشتیته راده ی

تاوان ، ئەو لەهەموو کەس پتر لێی دوور بوو، قەت تۆلە ی بۆ بەرژەوهندیی خۆی نەستاندۆتەو، مەگەر ئەو شتە پیرۆزیی ناینی تێدا پیشیل کرابی، ئەو کاتە لەبەر خاتری خودا تۆلە ی ستاندۆتەو.

﴿فستبصر ویبصرون بأیکم المفتون﴾ لەو بەولاولە تۆ ئە ی موحمەد دەزانێ و کافرەکانیش دەزانن، کامتان شی ت ویتە ، کامتان گومراو سەرلێ شیواو، رۆژی قیامت دەردەکەوی کێتان عەقل و هۆشی لە دەست داو، کێ خەسارە تەندو رەنج بەخەسارە؟!

هەلبەتە ئەوان مەبەستیان ئەو نەبوو: کە پیغەمبەر ﷺ شی تی عەقل لە دەست چوو بی، بەلکوو مەبەستیان ئەو نەبوو: کە جندۆکە هاوکاری دەکەن و ئەو کەلامە بەلیغ و رەوانە ی فیردەکەن، وەکوو چۆن پێیان وابوو هەموو شاعیرێک شەیتانیکی هەیە و فیزی قسە ی جوانی دەکا.

﴿إن ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله وهو أعلم بالمهتدين﴾ خودای تۆ دەزانێ لەراستی دا کێ گومرایە؟ کێ رییازی راستی لێ گوم بوو، تۆ یان ئەوانە ی گومرایی پال تۆ دەدەن . ئەو دەزانێ کێ هیدایە تدراوو رییازی بەختەوهری گرتۆتەبەر ، بەکورتی گومراو سەرلێ شیواو ئەوانن نەک تۆ. چونکە پیچەوانە ی بەرژەوهندیی دنیوا قیامتە ی خۆیان هەلسوکەوت دەکەن .

تێبینی: رەوشتی جوان مەلەکیەکی نەفسانییە، هەرکە سێک ئەو مەلەکی تیدابی ، دەتوانی بەناسانی کردارو رەفتاری جوان بکا . بێ کولفەت و جەخت لەخۆ کردن ئاکاری جوانی لێ دەوێتەو . تیرمیزی لە ئەبوزەرەو ریاوایەت دەکا، دەلێ پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: لەهەر شوێنێک بووی تەقوای خودا بکە، لە خودا بترسە، بەشوێن خراپەدا چاکە

ئه نجام بده دهیشواتهوه، بهر هوشتی جوانه وه هه لسوکه وت له گهل
ناده میزاد بکه.

له ئه بوده رداوه ریوایه تکراره ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: روژی
قیامت هیچ شتیک به ئه ندازه ی رهوشتی جوان له ته رازودا قورس نیه،
بیگومان خودا ناده میزادی رهوشت ناشیرین و قسه ترنی خوش ناوین.
ئه به وهره پره ده لی: پرسیار له پیغه مبه ر ﷺ کرا چ کرده وه یه ک زیاتر
به هویه وه ناده میزاد ده چنه به هه شته وه؟ پیغه مبه ر ﷺ فه رموی:
(تقوی الله وحسن الخلق).

رهوشته ناشیرینه کانی بته پرسته کان

فَلَا تُطِيعُ

الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾ وَدُّوا لَوْ يُدَّهِنُ فَيَدْهِنُونَ ﴿٩﴾ وَلَا تُطِيعُ كُلَّ
خَلَافٍ مَّهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَّشَاءٍ بَنِيمٍ ﴿١١﴾ مَنَاجٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ
أَيْمٍ ﴿١٢﴾ عَتَلٍ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ
﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾
سَنَسِفُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾

له وه پیش ئه وهی به یانکرد: که پیغه مبه ر خواونه ی رهوشتی جوان و
به رزه، نه مجار ئه وه راده گه یه نی: که بته پرسته کان رهوشتی ناشیرین و
ناکاری قیزه و نیان هه یه، پیغه مبه رو موسولمانان هه لده نی: که به جیددی
دژایه تیان بکه ن و مه بده ئیانه هه لسوکه وتیان له گهل دا بکه ن، ده فه رموی:

نه هجار جوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيْهَا سَمْعُوْا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُوْرٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلی سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینی ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهِ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَاِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گهر له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

عه‌قیده نه‌کا، ته‌نازولکردن له‌شتی بچکۆله له‌عه‌قیده‌دا وه‌کوو ته‌نازولکردن له‌شتی گه‌وره وه‌هایه.

به‌لکوو له‌عه‌قیده‌دا بچوک و گه‌وره نیه، چونکه عه‌قیده یه‌ك حه‌قیقه‌ته پارچه‌پارچه ناکریۆ نابیّ خواهن باوه‌ر له‌سه‌ر حیسابی بیروباوه‌ر، سازش بۆ هه‌ندی که‌س بکاو ته‌نازول له‌هه‌ندی بیروباوه‌ری خۆی بکا.

نابیۆ ناگونجی ئیسلام و کوفر له‌نیوه‌ی رینگادا به‌یه‌ك بگهن، به‌لکوو هه‌ر به‌یه‌ك ناگهن و پێکه‌وه کۆنابنه‌وه. ئیسلام و کوفر ناچنه قوتوی هیچ عه‌تاریکه‌وه، ئیسلام و کوفر هی‌نده لێك دوورن هیچ شتیك نیه بتوانی لێکیان نزیک بکاته‌وه. هیچ پردیک نیه بتوانی پێکیانه‌وه به‌ستیته‌وه و به‌کیان بخا.

ئه‌گه‌ر میژووی بانگه‌وازی ئیسلامی سه‌یر بکه‌ین له‌سه‌رده‌می مه‌ککی‌دا ده‌زانین به‌ته‌هرسته‌کان چه‌نده مورا‌هه‌نه‌ی پێغه‌مبه‌ریان ده‌کردو چه‌نده ئاماده‌باشی موساوه‌مه بوون له‌گه‌ڵی‌دا، به‌لام پێغه‌مبه‌ر ﷺ تۆزقالتیک له‌هه‌لوێستی خۆی دانه‌ده‌به‌زی و سازشی له‌گه‌ڵ نه‌ده‌کردن...

ئه‌وان ئاماده‌بوون گوێرایه‌لی پێغه‌مبه‌ربن و ئیمانی پی‌ی‌نن به‌س ئه‌وه‌نده پێغه‌مبه‌ر ﷺ واز له‌ره‌خنه‌گرتنی به‌کانیان بیتی. ئاماده‌بوون به‌که‌مترین ته‌نازولی پێغه‌مبه‌ر بۆیان، زۆرترین ته‌نازول بکه‌ن، هه‌ر ئه‌وه‌نده له‌پیش چاوی عه‌ره‌به‌کانی ده‌و‌روبهریان دا حه‌یایان نه‌چی. ئاماده‌بوون سالتیک شوێن پێغه‌مبه‌ر ﷺ بکه‌ون به‌مه‌رجی پێغه‌مبه‌ر ﷺ رۆژێك بجوایه‌ بۆ ناو که‌عبه‌و ده‌ستیکی به‌سه‌ر به‌کانیان دا بێنایه. وه‌لی هه‌لوێستی پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌وباره‌وه مه‌به‌دیه‌یان به‌بوو، تۆزقالتیک سازشی بۆ نه‌کردن، نه‌که‌م و نه‌زۆر داخوازیه‌که‌ی ئه‌وانی جی‌به‌جی نه‌کرد!

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

ئەوێدا واز لەم پەيامە بێنم، وەڵاھی وازی لی‌ناهیتم تا خودا سەرم دەخا
یان لەپێناویدا تێدا دەچم، ئێتر ئەبو طالب کە زانی وایە، وتی: رۆڵە
بەئارەزوی خۆت بکە، چیت دەوی بیلێ بیلێ، من دەست
لی بەرنادەم...

ئەمە نمونەیه‌ك بوو لەهه‌لۆیستی پیغه‌مبەر ﷺ لەناسکترین کات و
ساتی بانگه‌وازی‌دا .

ئەوێتا لەوکاتەدا: کە پیتی وایە ئەبو طالبی مامیشی دەستی
لی‌بەرداوەو لایەنگری قورەیشییەکان دەکا، ئەو لەهه‌لۆیستی خۆی نایەتە
خوارو هیچ حیسایێک بۆ گەلە کۆمەکی قورەیشییەکان ناکاو سووره
لەسەر بانگه‌وازیی خۆیو راگەیانندی پەيامە‌کە‌ی!

﴿ولاتطع کل حلاف مهین﴾ ئە‌ی پیغه‌مبەر؛ ئەتۆ گوێرایە‌لی هیچ
کەس مەبە، لەوانە‌ی زۆر سوێندی بە‌درۆ دەخۆن و نەفس نزم و دەنی
سروشتن، راوبۆچونیان سەرسەری بازانە‌یە، لەخودا غافل و گومران.
﴿هه‌ماز مشاء بنمیم﴾ رەخنە بازو تانە‌دەرە، بە‌رە‌و‌روو قسە‌ی ناشیرین
بە‌خە‌لک دە‌لی، فیتنە‌جۆو ناشوبگێرە، هە‌میشە لەهه‌ولێ ئەوێدایە ئازاوە
لە‌ناو خە‌لکی‌دا بە‌ریابیی.

﴿مناع للخیر معتد أثیم﴾ رژدو دەست قوچاوە، هیچ خێروبێژیکێ
لە‌دە‌ست نابێتە‌و، نە بە‌مال و نە بە‌دە‌ست و زمان بە‌ هیچ شتێک
یارمە‌تی کە‌س نادا. سته‌مکارو سنوور بە‌زێتە، پابە‌ندی فەرمان و
جە‌لە‌و‌گیریه‌کانی خودا نیە.

﴿عتل بعد ذلک زنیم﴾ وێ‌رای ئە‌و هه‌موو رە‌وشته‌ ناشیرین و
نامە‌ردانە‌ی روت‌رش و توند تە‌بیعه‌تە، سە‌رە‌پای ئە‌وه‌ش حە‌رام‌زاده‌و
بی‌تە‌صل و فە‌صلە. لە‌ شەرە‌نگیزی و خراپە‌کاریی‌دا بە‌‌ناوبانگە.

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

جیرۆکی خاوه نه کانی باخه که

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذَا أَقْسَمُوا
 لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَنْوُونَ ﴿١٨﴾ فطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ
 وَهُمْ نَائِبُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ أَنْ
 أَغْدُوا عَلَيَّ حَرْثُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٢﴾ فَانْطَلَقُوا وَهُمْ يَخْفَوْنَ ﴿٢٣﴾
 أَنْ لَا يَدْخُلَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَغَدُوا عَلَيَّ حَرْثٌ قَدِيرٌ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا
 رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ
 لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا سُبْحَنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقْبَلَ
 بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتْلَوْنَ مَوَدَّةً ﴿٣٠﴾ قَالُوا يُونُسُ إِنَّا كُنَّا طَائِفِينَ ﴿٣١﴾ عَسَى
 رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ
 الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

لهوه پیش ئهوهی راگه باند: که وه لیدی کوری موغهیره یان یه کیکی تر
 له بهر ئهوهی خاوهنی سامان و کورو منداله، سوور بوو له سهه کوفرو
 بییدی و یاخی بوون له خودا له جیاتی ئهوهی که سوپاسگوزار بی، که چی
 سپله و پی نه زان بوو، نه مجار لهم نایه ته دا ئهوه رون ده کاتهوه، که
 پهروه دگار مال و سامان و کهس و کارو مندال ده دا بهیه کیکی بو

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینئ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

هه‌ژاران پێیان بزانن، بێن و داوایان لی‌بکهن و به‌شی خۆیان لی‌وه‌رگر،
ئه‌وان دلتیا بوون له‌وه‌ی: که به‌یانی هیچ کۆسپ و ته‌گه‌ره‌یه‌کیان
نایه‌ته‌ پێش و به‌ئاسانی ویسته‌که‌یان دیته‌دی بۆیه‌ هیچ ئینشائه‌للایان
نه‌کرد.

هه‌ندی موفه‌سیرین رسته‌ی ﴿لِیَصْرَمَهَا مَصْبَحِیْنَ وَلَا یَسْتَنْوْنَ﴾
یان وامانا کردوه ده‌لێن: سویندیان خوارد: که هه‌موو به‌روبوومی باخه‌که
بۆ خۆیان بچنن و برنن، هیچی لی‌چهرت نه‌کهن بۆ هه‌ژاران،
ئه‌و ئه‌ندازه‌یه‌ی کاتی خۆی باوکیان ده‌یدا به‌هه‌ژاران ئه‌وه‌ش
بۆ خۆیان به‌رن.

ریوایه‌تکراوه ئه‌م باخه له‌یه‌مهن بووه دوو فهرسه‌خ له‌شاری سه‌نعاوه
دوور بووه، هه‌ی پیاویکی صالح و خوداپه‌رست بووه، هه‌موو سالتی به‌ریک و
پێکی به‌شی هه‌ژارانی لی‌ده‌دا، که کابرا مرده‌، کورپه‌کانی وتیان: ته‌گه‌ر
ئێمه‌ وه‌کوو باوکمان بکه‌ین هه‌چمان بۆ نامینیتته‌وه، ئێمه‌ هه‌موومان
خاوه‌نی خێزان و منداڵین. ته‌گه‌ریان کردو بریاریان دا: که ده‌مه‌و به‌یانی
زوو به‌دزی هه‌ژاران باخه‌که‌یان بچنن و به‌شی هه‌ژارانی لی‌نه‌ده‌ن.

ئێتر خودا له‌تۆله‌ی رژدیو چروکیان دا باخه‌که‌ی سوتاندن و هه‌یچی بۆ
نه‌هێشتنه‌وه، به‌کورتی ئێمه‌ قوره‌یشیه‌کاغان به‌تاقی کردنه‌وه به‌و نازو
نیعمه‌ته‌ی به‌سه‌رمان دا رشتون، به‌و ئاسایش و رزق و رۆزییه‌ی پێمان
داون، بۆته‌وه‌ی ده‌ربکه‌وی هه‌لسو که‌وتیان چۆنه‌و چۆن نه‌، ئایا
سوپاسگوزاری خودا ده‌بن له‌سه‌ر نیعمه‌ته‌کانی و مافی هه‌ژارانی
لی‌ده‌ده‌ن؟ به‌خۆیان دا ده‌چنه‌وه ئیمان دێنن و شوین په‌یامی پێغه‌مبه‌ر
ده‌که‌ون: که خودا ره‌وانه‌ی کرد بۆ هیدایه‌تی ئاده‌میزاد، یان کوفرانی
نیعمه‌ته‌کان ده‌کهن و ئینکاری حه‌قی خودا ده‌کهن به‌سه‌ریانه‌وه، ئێتر خودا
موبته‌لایان ده‌کا به‌عه‌زایی سه‌ختی خۆی ئه‌و نازو نیعمه‌تانه‌یان

لی ده گریته وه، وه کوو خاوه ن باخه که ی لای سه نعامان به تاقی کرده وه، کاتی بریاریان دا مافی هه ژاران له بهروبوومی باخه که یان دهر نه کهن. نیتر خودا له تۆله ی نه وه دا باخه که ی ویران کردن.

نه وه بوو: نه وان بهو نیازو بریاره نامرۆقانه وه نووستن و بی تاگابوون له قه زاو قه ده ری خودا دهر باره ی باخه که یان، ﴿فطاف علیها طائف من ربك وهم نائمون فأصبح كالحصیر﴾ دهر دو نافه تیک له لایه ن خودای تۆوه دای به سه ر باخه که دا، ئاگریکی خودایی به شه و له باخه که یانی دا کردی به کۆی زوخال، باخی به ردارو پۆشناخ بوو به پارچه زه وییه کی ویرانه و سوته مه رۆ، ئاداری به سه ر پاداری یه وه نه ما. ئه م کاره ساته به سه ر باخه که دا هات و خاوه نه کانی له شیرینی خه ودا بوون، و ئاگیان له و به سه رهاته نه بوو.

ئیبسو نه بو حاته م له ئیبسو مه سه وده وه ریوایه ت ده کا: ده ئی پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: خۆتان بپارێزن له تاوان، چونکه زۆر جار به نه ده تاوان ده کاو خودا رزقی لی ده گریته وه، ئه مجار نایه تی ﴿فطاف علیها طائف من ربك..... الآية﴾ ی خوینده وه.

به هه ر حال خاوه نانی باخه که شه وه کی زوو له خه و هه ئسان و سوور بوون له سه ر به ئه نجام گه یاندنی بریاره که ی رۆژی پیشوویان، یه کتریان به خه به ر هیناو به هه له داوان بۆ رنن و چینی باخه که یان رۆشنتن، ﴿فتنادوا مصبحین أن اغدوا علی حرثکم إن کنتم صارمین﴾ هه ندیکیان بانگیان له هه ندیکیان کرد، فرمانیان به یه کتری کرد: که له به ره به یان دا بکه ونه ری بۆ لای باخه که، ئه گه ر ده یانه وئ بهروبوومی باخه که یان زوو به دزی هه ژاره کان لی بکه نه وه.

﴿فانطلقوا وهم يتخافتون الا یدخلنها الیوم علیکم مسکین﴾ به ئی له به ره به یان داو زوو به هه له داوان و به دزی یه وه به ره و باخ و

به‌هه‌شته‌که‌یان رۆیشتن، قسه‌و راویژیان به‌سرت‌سرت ده‌کرد، به‌ئه‌سپایی به‌بن‌گویی‌یه‌کتریان دا ده‌چرپاند: که ده‌نگه ده‌نگ نه‌که‌ن بۆ ئه‌وه‌ی که‌س پیتیان نه‌زانی و نه‌هیتلن هه‌ژاران بیته ناو باخه‌که‌وه داوای به‌ش و باریکیان لی‌بکه‌ن: که له‌وه‌پیش باوکیان بۆی بریپوونه‌وه و سالانه ده‌یدانی.

﴿وَعَدُوا عَلٰی حَرَدٍ قَادِرِينَ﴾ شه‌وه‌کی زوو رۆیشتن و به‌دلنیاپی‌یه‌وه پیتیان وابوو: ده‌توانن به‌روبوومی باخه‌که برنن و عه‌زم و جه‌زمیان وابوو: که به‌شی هه‌ژاران نه‌ده‌ن. به‌لام خۆیان بی‌به‌ش بوون، کوردی وته‌نی: (ئه‌وه‌ی لای به‌نده خه‌یاله لای خودا به‌تاله) خه‌ساره‌تمه‌ند خۆیان و مایه پوچ خۆیان بوون، نای له‌و دیمه‌نه‌ی که له‌و به‌یانیه‌دا بینییان، که چاو برپا ناکا، به‌خه‌یالیش شتی وایان به‌سه‌ر دل‌دا نه‌هاتووه، باخ و باخاتیك دوینی ئاوه‌دان و پۆشناخ و به‌ر به‌داره‌وه، بۆته پارچه زه‌وییه‌کی وێران و سوته‌مه‌رۆ، ئاداری به‌سه‌ر پاداریه‌وه نه‌ماوه، هه‌رچی که‌له‌ک و شوراو په‌رژین و جۆگاو جۆیارو نیشانه‌ی هه‌یه به‌سه‌ر یه‌ک دا روخواوه تیک ترشاوه. ته‌نانه‌ت که‌وتنه گومانه‌وه : که ئه‌وه باخه‌که‌یان بی، بۆیه..

﴿فَلَمَّا رَاَهَا قَالُوا: اِنَّا لَضَالُّونَ﴾ که گه‌یشتنه لای باخه‌که‌یان بینیان بوته سوته‌مه‌رۆ، که‌وتنه مقۆ مقۆ، وتیان: ئه‌ری ئه‌مه باخه‌که‌ی ئیمه‌یه یان رینگه‌مان لی‌گوم بووه؟ ئه‌جار : که‌تی‌فکرین و بۆیان ده‌رکه‌وت: که ئه‌مه باخه‌که‌ی خۆیانه وای به‌سه‌ر هاتووه خودا وێرانی کردووه هه‌چ سودیکی لی‌نابیندری، وتیان :

﴿بَلْ لَحْنٌ مِّمَّوْنٍ﴾ به‌لکوو له‌راستیدا ئیمه له‌به‌روبوومی باخه‌که‌مان بی‌به‌ش بووین، چونکه عه‌زمان جه‌زم بوو له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی به‌شی هه‌ژارانی لی‌نه‌ده‌ین، خودا خۆمانی لی‌بی‌به‌ش کرد، خۆزگه وامان نه‌کردایه‌وه وه‌کوو باوکمان به‌شی هه‌ژارانمان

ئەمان دا لەژیان دا بوون و پیغه‌مبەرانیان بە درۆخستەوه و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا بە عەزابی توندو تیژ لەناوی بردن، سەیری سەرەنجامی گەلی عاد و ټەمود بکەن، چۆن عەزابی خودا دەوری گرتن و لەناوی بردن، بیری لی بکەنەوه چ عەزابیکیان چەشت ؟

﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ﴾ ئەوه‌بۆچی ئەوانە ناروانن بۆ بالندەکان لە ژوریا‌نه‌وه، دەمی بالیان لێک دەدەن و کاتی‌کیش راست بالەکانیان راده‌گرن، جگە لە خودا کەس نیە بتوانی ئەو بالندانە بە‌حه‌واوه به‌یلتە‌وه، خودا بە‌ده‌سه‌لاتی خۆی کەش و هەوا‌یه‌کی خولقاندوه، ئەو بالندە‌یه‌ له‌ه‌وادا بفریو خۆی راگیربکا، یاساو نیزامی‌کی بۆ فەراهم هێنان، بتوانن خۆیان بە‌حه‌واوه بگرن و نه‌که‌ونه‌ خوار. بێ‌گومان خودا زاناو بینایه‌ به‌کاروباری هەموو شتێک، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هێچی لی گوم نیە. نمونە‌ی ئەم نایه‌ته‌ نایه‌تی‌کی تره‌: ﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَوْقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سەرزه‌نشتکردنی موشریکه‌کان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

﴿عسی ربنا أن یدلنا خیراً منها إنا الی ربنا راغبون﴾ هیوادارین پەروەردگار چاوپۆشیمان لی بکاو باخەکه‌مان بەباشتر بۆ بژمیرو باخیکی چاکترمان بداتی. ئێمه له‌بری‌اره‌که‌مان په‌شیمانین و تۆبه‌و سه‌د تۆبه‌ جاریکی تر ئێمه هه‌لوێستی واناوێنین.

﴿كذلك العذاب، ولعذاب الآخرة أكبر لو كانوا یعلمون﴾ ئەو جووره عەزابە‌ی خاوە‌نانی باخە‌که‌مان پی‌به‌تاقی کردە‌وه‌و تۆ‌له‌ی بریاره‌ سته‌م‌کارییه‌که‌مان لی‌ستاندن هه‌روه‌ها ئەو عەزابە‌ی توشی دانێشتوانی مه‌که‌که‌مان کرد له‌قات و ق‌ری و بی‌بارانی و نا‌ارامی و شه‌رو هه‌را له‌نیوان خو‌یان داو له‌گه‌ل خێ‌ل و نه‌ته‌وه‌ی تر‌دا ئە‌وه‌ عەزابی دو‌نیایان بوو، س‌زای سه‌رپێ‌چی‌کردنیان بوو بۆ فه‌رمانی خودا، به‌خیلی و چ‌روکیان بوو له‌سه‌ر ئە‌و ن‌یعمه‌تانه‌ی خودا به‌سه‌ری‌دا ر‌شتبوون، س‌زای بی‌به‌ش‌کردنی هه‌ژاران بوو له‌مال و سامانیان، بی‌گومان عەزابی ق‌یامه‌ت زۆر به‌نازارو ئێش تره‌.

ئە‌گه‌ر موش‌ریکه‌کان ئە‌وه‌یان بزانی‌ایه به‌خو‌یان دا ده‌چونه‌وه‌، ئی‌مانیان ده‌هێ‌ناو شو‌ین په‌یامی پێ‌غه‌مبه‌ر ده‌که‌وتن و وازیان له‌کوف‌رو گو‌م‌پ‌رای‌ی ده‌هێ‌نا، به‌لام ئە‌وان نه‌قام و که‌وده‌نن ئە‌و راستیه‌ نازانن، بی‌تا‌گا‌و گ‌یل و گه‌‌خۆ‌ن، دو‌رن له‌حق و راستی.. ئە‌گینا خو‌یان ده‌پاراست له‌هه‌موو کردە‌وه‌یه‌ک که‌ سه‌ر ب‌کێ‌شی بۆ س‌زای سه‌ختی خودا.

پە‌روە‌ردگار ئە‌و چ‌ی‌ڕۆ‌که‌ی گ‌ی‌ڕ‌پ‌ایه‌وه‌ بۆ ئە‌وه‌ی ب‌ت‌په‌رس‌ته‌کانی قور‌پ‌یش و هه‌موو کاف‌رو بی‌پ‌روایه‌ک به‌نا‌گا بی‌نی‌ت‌سه‌وه‌و بزائن: که‌ داب و نه‌رێ‌تی خودا له‌ب‌و‌نه‌وه‌ردا نه‌گۆ‌ره‌ ده‌ریاره‌ی ر‌اب‌ردو‌و ئێ‌ستا‌و دا‌هات‌وو. هه‌ر‌که‌سی له‌فه‌رمانی خودا ده‌رب‌چی‌ با چا‌وه‌روانی عەزابی سه‌ختی خودا بکا له‌ دو‌نیاو ق‌یامه‌ت دا .

نه هجار جوار دیاردهو رهوشتن ناگرس دۆزهخ دیارس دهکاو دهفه رمون:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گوید ریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشان دانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینی ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّعِ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ﴾ بێگومان ئاماده کراوه بۆ هه‌موو خوداپه‌رستیك و له‌خوداترسیتك به‌هه‌شتی رازاوه‌و شوینی له‌ززه‌ت و خۆشی: که هه‌رگیزاو هه‌رگیز نه‌و خۆشیه‌ی نابێتته‌وه‌و لی‌ی وه‌رێز نابن.

موقاتیل ده‌لی: که ئهم نایه‌ته نازل بوو قوره‌یشیه‌کان وتیان: ئیمه له‌دونیادا خودا ریزی لی‌ئاوین و نازو نهمه‌تی پێداوین، ئیمه له‌موسولمانه‌کان به‌خته‌وه‌رتین، حه‌قمن له‌قیامه‌تیش دا له‌وان زیاتر ریزمان ده‌بی، خۆ نه‌گه‌ر هیچکه نه‌بی یه‌کسان ده‌بین. ئیتر په‌روه‌ردگار به‌م نایه‌ته‌ی دوا‌یی رده‌دی دانه‌وه. فه‌رموی:

﴿أَفَجَعَلَ الْمُسْلِمِينَ كَالْجَرْمِینِ؟﴾ ئیمه چۆن یه‌کسانی ده‌خه‌ینه نیوان کافرو موسولمانه‌وه؟ چۆن که‌سیك خوداپه‌رست و له‌خوداترس بی وه‌کوو تاوانبارو یاخی‌بوو حیسابی بۆ ده‌کری. نه‌خیر هه‌رگیز که‌سیك گوێپایه‌لی فه‌رمانی خودا بی یه‌کسان نابێ له‌گه‌ل کابرایه‌کی یاخی بوو، هیچ به‌لگه‌یه‌کی عه‌قل و نه‌قلی نه‌ه‌وه بچه‌سپینتی: که کافرو موسولمان روژی قیامت وه‌کوو یه‌ک مامه‌له‌یان له‌گه‌ل بکری. هه‌رکه‌سی شتی وا بلێ: داوا‌ی بی‌به‌لگه ده‌لی.

﴿مَالِكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ﴾ ئیوه به‌ج عه‌قلێك نه‌و گومانه ده‌به‌ن و نه‌و حوكمه ده‌دن، نه‌و حوكمه ناپه‌وايه، بۆچی پێتان وایه پاداشدانه‌وه‌و سزادانه‌وه به‌ده‌ست ئیوه‌یه؟ بێگومان ساده‌ترین بۆچونی عه‌قل و راو بۆچون، نه‌و جوړه حوكمه رته ده‌که‌نه‌وه.

﴿أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ، إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لِمَا تَخَيَّرُونَ﴾ یان ئایا به‌ده‌ست ئیوه‌وه نامه‌یه‌کی ئاسمانی هه‌یه سه‌یری بکه‌ن و ببخویننه‌وه و له‌به‌ری بکه‌ن، نه‌وه‌ی تێدابی که ده‌یلتن: گوايه خوداپه‌رست و کافر وه‌کوو یه‌ک وان؟ ئایا نامه‌یه‌کی ئاسمانی واتان بۆ هاتووه: که بریارێکی له‌و

جۆره ی تیدابی موسولمان و کافر وه کوو یه ک پاداشتیان هه بی؟!
 بریاریکی لهو جۆره ی له خوگرستی: که ئیوه هه لی ده بژیرن؟ نایا نامه یه کی
 واتان بۆ هاتوو هه ی تیدابی: که له قیامهت دا ئیوه چتان بوی ده تان
 دریتی؟! بیگومان شتی واتان لانیه و بۆتان نه هاتوو..

﴿أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بِاللُّغَةِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لِمَا تَحْكُمُونَ﴾
 یان نایا ئیوه له لایه ن خوداوه عه ه دو په یمانیکی جهخت له سه ر کراو
 تۆکه مه تان پیدراوه تا روژی قیامهت هه رچی ئیوه بریاری له سه ر بده ن
 ئیوه بۆتان دابین بکه یین؟ چ واده یه کی لهو جۆره تان پیدراوه: که
 هه رچی بتانه وی بتاندریتی؟! بیگومان نه خیر واده و به ئینی لهو
 جۆره تان نه دراوه تی.

نه حجار روی خیطاب ناراسته ی پیغه مبه ر ﷺ ده کاو کافره کان لهو میانه
 وه ده رده نی و فه رمان به پیغه مبه ر ﷺ ده کا که لایان لی بپریته وه و
 به توانجه وه پرسیاریان لی بکا ده فه رموی: ﴿سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ بِذَلِكَ زَعِيمٌ﴾ نه ی
 پیغه مبه ر به لاقرتیوه به شیوه ی سه رزه نشت و سه رکوتانه وه وه پییان بلی:
 کامه یان به رعو ده ی نه وه بوو: که هه ر بریاری بده ن و چییان پی خو ش بی،
 خودا بۆیان جی به جی ده کا؟ کی زامنیانه: که له قیامهت دا وه کوو
 موسولمانه کان پاداشتیان ده دریته وه؟! که واته هیچیان به ده سه ته وه نه
 مه گه ر نه وه نه بی: که شوینی چه ند که سیك که وتبن: که هاوړاو
 بۆچونیان بن و نه وان جگه له خودا نه و ناواته یان به ینیته دی.

بۆیه په روه ردگار ئه م لایه شیان لی ده بریته وه وه ده فه رموی:
 ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنَّ كَانُوا صَادِقِينَ﴾ باهاویه شه کانیان
 بیئن، با نه و بت و سه نه مانه بیئن: که پییان وایه هاوشانی خودان.
 نه گه ر راست ده که ن لهو قسه و هه والانه ی رایان ده گه یه ن!!

به‌کورتی ئەو کافرو بێ‌پروایانە هیچ بە‌لگەیەکی عەقڵی و نە‌قلیان بە‌ده‌سته‌وه‌نیه. هیچ نامە‌یه‌کی ئاسمانی و واده‌و بە‌لێنیکی خودایی و هیچ کە‌فیل و بە‌رعوده‌بوویه‌کیان نیه، پشتگیری بیرو بۆ‌چونه‌که‌یان بکا، ئە‌جار پەرورە‌دگار تە‌حه‌ددایان دە‌کا: که ئە‌و بت و صە‌نه‌مانە‌ی که بە‌هاوشانی خودایان دە‌زانن ئاماده‌یان بکه‌ن لە‌روژی تە‌نگانه‌دا که رۆژی قیامە‌ته..

﴿یوم یکشف عن ساق ویدعون الی السجود فلا یستطیعون﴾ ئە‌و رۆژه‌دا: که ئە‌و پە‌ری سه‌ختی و نا‌پە‌هە‌تی پە‌یدا دە‌بێ، تە‌نگ و چە‌له‌مه‌ ده‌گاته ئە‌و پە‌ری، پە‌رده لە‌سه‌ر هە‌موو شتێک لاده‌بری. راستی هە‌موو کارێک دەر‌ده‌که‌وی، ئە‌وانه بانگ ده‌کری‌ن بۆ سوژده‌بردن بۆ خودا، به‌مه‌به‌ستی تانە‌و تە‌شەر لێ‌دان و داخ کردن بە‌دلیان دا، به‌لام ناتوانن سوژده‌ به‌رن، جایان لە‌به‌ر ئە‌وه: که ماوه‌ی سوژده‌بردن به‌ سه‌رچووه، یان له‌واقیع دا توانای سوژده‌بردنیان نامی‌تی.

﴿خاشعة أبصارهم، ترهقهم ذلّة، وقد كانوا یدعون الی السجود وهم سالمون﴾ ئە‌و رۆژه‌دا چاو به‌ره‌و ژێ‌رو روسیاو زە‌لیل، لە‌شه‌رمه‌زاریان دا چاویان بۆ هە‌ڵنا‌بردی، ریسایی و پە‌شیمانی و حە‌سره‌ت دایان دە‌پۆشن، وە‌حال ئە‌وان لە‌دو‌نیا دا بانگ ده‌کران بۆ سوژده‌بردن بۆ خودا، بۆ نوێژکردن و خودا‌پە‌رستی، پشتیان لێ‌هە‌ڵده‌کرد، هە‌رچه‌ند لە‌ش ساغ و به‌توانا بوون، به‌ئە‌نقه‌ست نوێژیان نە‌ده‌کردو ئە‌رکی به‌ندایه‌تیان به‌رامبه‌ر به‌ خودا به‌جی نە‌ده‌هێنا.

به‌کورتی ئە‌وان داوایان لێ‌نا‌کری نوێژو عیبادە‌تی تە‌کلیف ئە‌نجام بدە‌ن، قیامە‌ت شوینی عیبادە‌ت و نوێژکردن نیه، وه‌لی که داوایان لێ‌ده‌کری سوژده‌به‌رن و نوێژ بکه‌ن بۆ سه‌رزه‌نش و ته‌ویخه‌ له‌سه‌ر ئە‌وه‌ی له‌ دو‌نیادا به‌ ئە‌نقه‌ست و مله‌وپی به‌ندایه‌تی خودایان نە‌کردوه، بۆ‌یه

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّعِ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

فَجَعَلَهُم مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِن يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ
لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَن جُنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

له‌وه پێش کافره‌کانی ترساند له‌عه‌زایی قیامه‌ت و روداو
سامناکه‌کانی، نه‌جار به‌شیوه‌یه‌کی کاریگه‌رتر هه‌ره‌شه‌یان لی‌ده‌کاو
ده‌فه‌رموی:

﴿فذرني ومن يكذب بهذا الحديث سنستدرجهم من حيث
لا يعلمون﴾ نه‌ی پێغه‌مبه‌ر؛ تو لێم گه‌ڕی چکارت به‌سه‌ر من و نه‌وانه‌وه
نه‌بی؛ که ئه‌م قورئانه به‌درۆده‌خه‌نه‌وه، من خۆم چاریان ده‌که‌م و
ده‌زانم چییان به‌سه‌ر دێنم و چ عه‌زاییکیان توش ده‌که‌م، تو خۆتیان پێوه
خه‌ریک مه‌که، ئێمه‌ غافلگیریان ده‌که‌ین و پله‌ پله‌ به‌ره‌و عه‌زاب کێشیان
ده‌که‌ین تا پێوه‌ ده‌بن، نازو نێعه‌تیان به‌سه‌ردا ده‌پێژین بۆ تاقیکردنه‌وه‌و
له‌خشته‌بردن، تا له‌ناکاما عه‌زایی سه‌ختی ئێمه‌ به‌خه‌یان ده‌گری و ئیتر
رزگار بوونیان نه‌ی.

وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿ایحسبون
انما نمدهم به من مال وبنین نساوع لهم في الخيرات؟ بل لايشعرون﴾
(المؤمنون/٥٥-٥٦) یان ده‌فه‌رموی: ﴿فلما نسوا ماذکروا به فتحنا
عليهم ابواب کل شیئ حتی إذا فرحوا بما اوتوا اخذناهم بغتة فاذا هم
مبلسون﴾ (الانعام/٤٤)

پێویسته‌ هه‌موو ئاده‌میزاد به‌تایبه‌تی نه‌وانه‌ی خودا نێعه‌تی
له‌ش‌ساغی و مال و سامان و مندالی پێداون له‌ خودا بپاړێنه‌وه؛ که نه‌و
نێعه‌تانه‌ی پێیان به‌خشاوون نێعه‌ت بن و نێقه‌ت نه‌بن. هه‌میشه‌ داوا
له‌ خودا بکه‌ن ئیستیدراجیان نه‌کا.

﴿وَأَمْلِي لَهُمْ إِنْ كِيدِي مَتِينٌ﴾ مۆله‌تیان ده‌ده‌م و سزادانیان دوا‌ده‌خه‌م تازی‌تر سووربن له‌سه‌ر هه‌لۆیستی ناله‌باریان، پتر بکه‌ونه وهرطه‌وه، بیگومان پلانی من بۆ نه‌هلی کوفر زۆر توندو تۆله‌و به‌هیزه، هیچ که‌س ناتوانی به‌رگری بکا، له‌فه‌رموده‌ی سه‌حیح دا هاتوه‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمویه‌تی: (إِنَّ اللَّهَ لِيَمْلِي لِلظَّالِمِ إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يَفْلِتْهُ) نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی‌تره: که‌ده‌فه‌رموی: ﴿وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ، إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ﴾ (هود/١٠٢).

ئه‌جار په‌روه‌ردگار ئه‌وه‌ روون ده‌کاته‌وه: که‌ئه‌وان هیچ بیانویه‌کیان نیه: که‌ ئیمان نا‌هێنن ده‌فه‌رموی: ﴿أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَّغْرَمٍ مِّثْقَلُونَ﴾ نایا تۆ داوای کرێیان لی‌ده‌که‌ی له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ بانگه‌وازیان ده‌که‌ی بۆ ئیمان هێنان و ئه‌وان ناتوانن ئه‌و کرێ باریه‌هایه‌ دا‌بن بکه‌ن و دلێان نایه‌ ئه‌و مه‌به‌له‌غه‌ بده‌ن؟!

واته: خۆ تۆ داوای کرێت لی‌نه‌کردون له‌به‌ر ئه‌وه‌ ئه‌وان پشتیان هه‌ل‌کردبۆ؟ نه‌خێر تۆ داوای کرێ بۆ پا‌داشتت لی‌نه‌کردون ئه‌تۆ بانگه‌وازیان ده‌که‌ی بۆ لای خودا به‌بۆ ئه‌وه‌ی داوای کرێیان لی‌بکه‌ی! ئه‌تۆ به‌هومیدی پا‌داشته‌ی خودای هه‌یجت له‌ئه‌وان ناوی. که‌چی وێرای ئه‌وه‌ش به‌درۆت ده‌خه‌نه‌وه، هیچ به‌لگه‌و نیشانه‌یان پێ‌نیه‌ به‌لکوو به‌نه‌فامی و به‌نه‌نقه‌ست به‌پیر بانگه‌وازییه‌که‌ته‌وه‌ نایه‌ن.

﴿أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ﴾ نایا ئه‌وانه‌ زانیاری غه‌یب و په‌نامه‌کیان لایه‌و ئاگادارن به‌سه‌ر له‌وحوله‌حفوظ دا به‌تاره‌زۆی خۆیان چی به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌کیان بوی ده‌ینووسنه‌وه ئه‌جار ده‌که‌ونه‌ کێشه‌و جیداله‌وه‌ له‌گه‌ل تۆداو چییان بوی بۆ خۆیانی بریار ده‌ده‌ن و هیچ پێ‌ویستییان به‌وه‌ نیه‌ شوێنت بکه‌ون و فه‌رمانبه‌رداری فه‌رمانه‌کانت بن!!

بیگومان هیچ کامی لهو به‌لگه نه‌قلیانه‌یان لانی تاپشتی پی‌به‌ستن و
رو له‌په‌یامی تو وه‌رگیرن ﴿فاصبر لحکم ربک، ولاتکن کصاحب الخوت
إذ نادى وهو مظلوم﴾ نه‌تۆ نه‌ی موحه‌مه‌د، پشوو درێژیه له‌سه‌ر برپاری
خودا ده‌رباره‌ی خووت و بته‌رسته‌کان، خوڤاگریه له‌به‌رامبه‌ر نه‌زیه‌ت و
هه‌لۆیستی ناشیرینیان..

به‌رده‌وام به له‌سه‌ر بانگه‌وازی و جیهادو تیکۆشانی خووت . سه‌ره‌نجام
سه‌ربه‌رزى دوتیاو قیامه‌ت هه‌ر بۆ تۆیه . نه‌چی وه‌کوو یونسی کوپی
مه‌تیی بێ چه‌وصه‌له‌و نه‌فس کورت بێ، کاتیک رقی له نه‌ته‌وه‌که‌ی
هه‌لساو به‌جی‌هێشتن. توشی نه‌و هه‌موو ده‌ردی سه‌ری و خه‌م و
خه‌فه‌ته بوو، سواری که‌شتی بوو، که‌وته ناو ده‌ریاوه ماسی
قوتی‌دا، ماوه‌یه‌کی زۆر له‌ناو سکی ماسی‌یه‌که‌دا مایه‌وه ، له‌هه‌لۆیستی
خۆی په‌شیمان بووه .

له‌ناو تاریکی سکی ماسی و ده‌ریادا هاواری کرده خودا، دلێ پر غه‌م و
ناره‌حه‌تی له داخی گه‌له‌که‌ی که‌وا ئیمانیان پی‌ته‌هینا! واته تۆ وه‌کوو
یونس خیرا هه‌لمه‌چۆ و رقت هه‌لنه‌سی بۆ نه‌وه‌ی توشی نه‌و ناره‌حه‌تی و
ده‌ردی سه‌رییه نه‌بی که به‌سه‌ر نه‌و هات.

﴿لولا أن تداركهم نعمة من ربهم، لنبذ بالعرء وهو مذموم﴾ نه‌گه‌ر
فه‌ضل و ره‌حه‌تی خودا نه‌بوایه تۆیه‌ی لی قبول نه‌کردایه، له‌سکی
ماسی‌یه‌که‌وه فری ده‌درایه سه‌ر پارچه زه‌ویه‌کی وشک و برینگ و بی‌گیاو
دره‌خت، لۆمه‌ی ده‌کرا له‌سه‌ر نه‌و تاوانه‌ی کردی: که زوو رقی هه‌لساو
بی‌چکه‌لدانه بوو، نه‌ته‌وه‌که‌ی جی‌هێشت ! نه‌گه‌ر خودا ره‌حمی پی‌ته‌کردایه
خه‌ساره‌تمه‌ند ده‌بوو، به‌لام خودا به‌زه‌بی پێدا هاته‌وه، ره‌حمی پی‌کرد.

﴿فاجتبه ربه فجعله من الصالحين﴾ په‌روه‌ردگاری خۆی هه‌لی بژاردو
ده‌ست نیشانی کرد بۆ پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی و کردی به پی‌غه‌مبه‌رو پیاویکی

راستال، رهوانه ی کرد بۆ سهر گهل و نه ته وه یه ك ژماره یان سه دهه زارو زیاتریش، هه موویان ئیمانیان پی هیئا.

ئه مجار پهروه ردگار پیغه مبه ر ﷺ له دوژمنایه تی موشریکه کان ئاگادار ده کاته وه، ده فهرموئ: ﴿وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَنْجُونٌ﴾ موشریکه کان هینده یان رق لیته و ئه وه نده به چاوی دوژمنایه تی هه سه یرت ده کن، لهوانه یه قاچت هه لخلیسکیتن. یان به هیلاکت به رن، به تایبه تی نه م چاو تی پرینه دوژمنکاریه یان له کاتی قورئان خویندنی دا پتر دوژمنایه تی پیوه دیاربوو، ئه وه نده یان رق لی ده بو وه ئه وه نده یان هه سودی پی ده برد: که کراوه به پیغه مبه رو ئه و پله و پایه ی دراوه تی، سهریان لی تیک چوو بوو، یان بۆ ئه وه ی خه لکی لی ته کیتنه وه ده یانگوت: شیته.

هه ندی له موفه سسرین گوتویانه: مه به ست ئه وه یه لهوانه یه کافره کان به چاو بتههنگیون و چاوهزاریان کارت تی بکا.

ریوایه ت کراوه له ناو هۆزی سه نی ئه سه ددا چاوپیس هه بوون، به چاوهزار کاریان له خه لکانی تر ده کرد، هی وایان هه بوو سی رۆژ خۆی برسی ده کردو ئه مجار به شت هه لده کالی. یه کسه ر کاری تیده کرد. هه ندی چاوپیس یان ناماده کردن بۆ ئه وه ی پیغه مبه ر ﷺ هه لکالن، ئه وانیش پی ی هه لکالین، به لام خودا پاراستی.

هه ندی له رافه کسه رانی قورئان یسه ژن: ئایه ته که به روونی ئه وه ی لی وهرده گیری: که چاوهزار هه یه و کاریگه ری سه لبی له سه ر شت هه یه.. واته به فه رمانی خودا هۆکارو کاریگه ری خۆی هه یه.

چهند فهرموده یه کی پیغه مبه ﷺ هیه به ریوایه تی جیاجیا ریوایه ت کراون .

یه کیك له فهرمودانه ئهو حه دیشیه : که ئیمامی نه حمه د له عه بدوللای کوری عومره وه ریوایه تی کردوه، ده ئی: پیغه مبه ﷺ فهرمویه تی: (لاعدوی ولاطیره ولاهامة ولاحسد، والعین حق).

نه بویه کری بهزاز له موسنه ده که ی دا له جابیره وه ریوایه ت ده کا ده ئی: پیغه مبه ﷺ فهرمووی: (قد تدخل الرجل العین فی القبر و تدخل الجمل القدر) واده بی چاوه زار پیاو ده خاته ناو گوپره وه، وشت ده خاته ناو مه نجه ئه وه. واته چاوپیسیتک به کا برایه ک هه لده کالی و ده یه نگیوی و ده مری و ده یخه نه گوپره وه، چاوه زار کار ده کا له حوشترو سه ری ده برن و گوشته که ی ده که نه ناو مه نجه ئه وه.

﴿وما هو إلا ذکر للعالمین﴾ نه وان ه ده ئین: موحه مه د ﷺ شیتته چونکه قورئانی هیناوه، له کاتیک قورئان نامۆژگاری بیرخه ره وه یه بو ئاده میزادو جندۆکه، که سیتک ئه م قورئانه وه رده گری و پی پی نه ند ئامیتز ده بی: که خاوه ن عه قل بی، هر عاقله ند ده توانن هه ئسوکه وت له گه ل ئه م قورئانه بکه ن، ده ی نه وان ه به چ عه قلینک نیسه به تی شیتی پال پیغه مبه ﷺ ده دن له کاتیک دا ئه م قورئانه پیر حیکمه ت و زانسته و زانیاریه ی هیناوه؟!

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه ركاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینئ ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهٗ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَاِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

کافرەکان رەت دەکاتەوه. سەرەتا بەگەرەکردن و ناوھێنان و
گرنگی پێدانى رۆژى قیامەت دەست پێ دەکا. باسی ھەلۆیستی
نەفامانەو سەرپرەقانى گەلە پێشینه کانی وەکوو عادی و شەمودو
قەومی لوط و دارو دەستەى فیرەھون و قەومی نوح دەکا. لەناو بردن و
شیوەى سزاو تۆلە لی ستانندنەو ھیان دیاری دەکا. عەزابی قیامەتیشیان
لەوێ بوەستى !!

نەجار باسی حال و وەزعی خودا پرستان و چارە پرەشانى رۆژى قیامەت
دەکا. کاتێک نامەى عەمەلیان دەدریتى. پاشان پەرورەدگار سویندیکى
بەلیغ و سەرنج راکیش دەخوا لەسەر ئەو: کە قورئان بەسروش بو
پێغەمبەر ﷺ نێردراو و کەلامى خودایە. کۆتایی سورەتە بەبەلگەى حاشا
ھەلنەگر لەسەر راستى پێغەمبەر ﷺ و راستگۆیى و دەستپاکى لە
گەیاندى پەيامەکەى رادەنویئى..

بەگەرەگرتن و گرنگى دان بەرۆژى قیامەت و
باسى لەناو بردنى گەلەسنەمکارەکان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَاقَّةُ ۝١۝ مَا الْحَاقَّةُ ۝٢۝ وَمَا أَذْرَبَكُمْ مَا الْحَاقَّةُ ۝٣۝ كَذَّبَتْ ثَمُودُ
وَعَادُ بِالْقَارِعَةِ ۝٤۝ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ۝٥۝ وَأَمَّا
عَادُ فَأَهْلِكُوا بَرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ۝٦۝ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ
سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى

كَانَهُمْ أَعْمَارُ نَحْلٍ خَاوِيَةٍ ﴿٧﴾ فَهَلْ تَرَى لَهُم مِّنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾
وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ ﴿٩﴾ فَعَصَوْا رَسُولَ
رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُم أَخَذَةً رَّابِيَةً ﴿١٠﴾ إِنَّا لَمَاطِغَاءُ الْمَاءِ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ
﴿١١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعْيِيًّا أُذُنٌ وَعِيَةٌ ﴿١٢﴾

پەرەردگار سەرەتای سورەتەکی بە گەڕنگی دان بە روژی قیامت دەست
پێ کردووە و دەفەرموی: ﴿الحاقۃ ما الحاقۃ﴾، و ما أدراك ما الحاقۃ ﴿﴾ و شە
﴿الحاقۃ﴾ بە مانای قیامتە. چونکە وادەو هەر پەشەکانی خودای تیدا
دینە جی و حەقیقەتی تیدا دەر دەکەوێ.

واتە: ئەو قیامتە: کە وادەو بە ئێنی خودای تیدا دینە جی و روژی کە
هەر دی و هەر دەبێ بێ، دیارە و صیفاتێ چۆنە؟ حەقیقەت و چۆنەتی ئەو
روژە هەر خودا خۆی دەزانێ چۆنە و کەسێ تر دەرکی ناکا، ئەتۆ چۆزانێ
ئەو پێغەمبەر؛ ئەو روژە چ روژی کە، ئەو روژە زۆر لەو گەورە ترە
زانباری و تیگەییشتی ئادەمیزاد پەو پێ بەری، وەصف و پێناسە ی ئەو
روژە بە زانیاری ئادەمیزاد کۆنترۆڵ ناکرێ. بۆیە وەلامی پرسیارە کە
بە سەر مووی هیشتەو و ئادەمیزادی دەستەوسان کرد لە ناستی ئەو روژە
گەڕنگ و سامناکەدا.

یەحیای کۆری سەلام دەڵێ: لە قورئان دا هەرشتیک بە ﴿وما أدراك﴾
تەعبیری لی دابیئتەو، ئەو خسودا پێغەمبەری لی ئاگادار کردووە
پێی زاناندووە. هەرشتیک بە ﴿وما يدريك﴾ تەعبیری لی دابیئتەو لەو
شتانە: کە خودا پێغەمبەری بە سەردا ئاگادار نە کردووە.

ئه‌جار باسی چهند گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ك ده‌كا له‌وانه‌ی بڕوایان به‌و رۆژه
نه‌هیناو به‌درۆیان زانی، سزاو عه‌زابی كۆكوژیان راده‌گه‌یه‌نی و شیوه‌ی
له‌ناوچون و ریشه‌كیش كردنیانمان بۆ ده‌گێڕێته‌وه.

ده‌فه‌رموی: ﴿كذبت ثمود و عاد بالقارعة﴾ گه‌لی ئهمودو
(قه‌ومی صالح) و گه‌لی عاد (قه‌ومی هود) هاتنی قیامه‌تیان به‌درۆزانی.
وشه‌ی (قارعة) كه‌ مه‌به‌ست پێ‌ی قیامه‌ته‌، به‌مانا: به‌لاو كاره‌ساتیكه‌:
كه‌ دلی ئاده‌میزاده‌كان ده‌كوته‌ی و هه‌موو شتیك لیك هه‌لده‌وه‌شیینی و
ته‌فرو تونای ده‌كا.

ئه‌جار سزای گه‌له‌ سته‌مكارو به‌درۆخه‌ره‌وه‌كان ده‌ست نیشان ده‌كا و
ده‌فه‌رموی: ﴿فأما ثمود فأهلكوا بالطاغية﴾ گه‌لی ئهمودبه‌ته‌واویی
له‌ناوبران به‌گرمه‌و پیا هه‌لشاخانیکی له‌راده‌به‌ده‌ر، ده‌نگیکی تاسینه‌رو
راتله‌قاندنیکی بێ‌ته‌ندازه‌و گرمه‌و ئاله‌یه‌کی زهنده‌قبر، له‌ماوه‌یه‌کی
كورت و كه‌خایه‌ن دا ریشه‌كیشی كردن. وه‌كوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی:
﴿فأخذتهم الرجفة، فأصبحوا في دارهم جاثمين﴾ (الأعراف/٧٨ و ٩١).

﴿وأما عاد فأهلكوا بريح صرصر عاتية، سخرها عليهم سبع
ليال وثمانية أيام حسوما﴾ گه‌لی عاد له‌ناوبران و ئاسه‌واریان نه‌ما
به‌ر شه‌بایه‌کی ده‌نگ تیژو زۆر ساردو ریشه‌كیشكه‌رو ترسناك و
دریژخایه‌ن، به‌ته‌وژمی و دریژخایه‌نی ره‌شه‌باكه‌ برستی لی‌برین، خودا ئه‌و
ره‌شه‌بایه‌ی له‌سه‌ر هه‌لكردن جه‌وت شه‌وو هه‌شت رۆژ به‌رده‌وام بوو
بێ‌وه‌ستانه‌وه‌و بروكه‌ پێدان، زیخ و به‌ردی له‌گه‌ل خۆی دا ده‌هیناو
به‌سه‌ری دا ده‌كردن و له‌ناوی ده‌بردن ..

﴿فترى القوم فيها صرعى كأنهم أعجاز نخل خاوية، فهل ترى لهم
من باقية﴾ ته‌تۆ ته‌گه‌ر له‌و شوینه‌ ناماده‌بویتایه‌ ئه‌و گه‌له‌ به‌دبه‌خته
سته‌مكاره‌ت ده‌بینی له‌ماوه‌ی ئه‌و شه‌وو رۆژانه‌دا لال و پال كه‌وتبوون،

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند نه و لاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 نه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی نه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

رزگار کردن و کافره‌کانمان خنکاندن و بۆ ئیوه‌شمان باسکرد، بۆ یاده‌وه‌ری و بیرلی‌کردنه‌وه‌و ته‌می‌خواردویی و په‌ند لی‌وه‌رگرتن.

بِری له‌روداوه سامناکه‌کانی روژی قیامه‌ت

فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ

نَفْخَةً وَاحِدَةً ﴿١٣﴾ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾

فِيَوْمٍ مِّدْ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾ وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ

﴿١٦﴾ وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَلَاثِينَ

﴿١٧﴾ يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

له‌وه پێش په‌روه‌ردگار باسی سامناکی روداوه‌کانی قیامه‌تی کرد، نه‌جار به‌کورتی سی‌چیرۆکی گێڕانه‌وه بۆ ده‌ست نیشان کردنی سه‌ره‌نجامی سه‌ره‌رق و سته‌م کاران، نه‌جار ده‌ست ده‌کات به‌باس کردن و رانواندنی روداوه‌کانی قیامه‌ت و ده‌فرموی: ﴿فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةً وَاحِدَةً﴾ کاتی‌ک یه‌کجار فووده‌کری به‌شاخی سودا، واته: کاتی‌ک نیسرافیل فووی یه‌که‌جاری به‌که‌ره‌نای سودا ده‌کا.

﴿وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً﴾ زه‌وی به‌کی‌وو که‌ژی‌ه‌وه به‌قوده‌تی خودا له‌شوینی خۆیان هه‌ل‌ده‌که‌ندرتن و یه‌که‌جار پێ‌ک‌دا ده‌درتین و ده‌بنه‌ ته‌پ و تۆزو هیچ مه‌عالیمی‌کی زه‌وی وه‌ک‌وو خۆی نامینی‌و ده‌بیته‌ زه‌ویه‌کی‌تر، وه‌ک‌وو له‌نایه‌تی‌کی‌تردا ده‌فرموی:

﴿يَوْمَ تَبْدَلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ﴾ (إبراهيم/٤٨) . هیچ به‌رزو چالو و چۆلیه‌کی نامیڤی کاتیڤ ئه‌وه رووی دا.

﴿فِيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ﴾ ئه‌وکاته قیامه‌ت راده‌بۆ رووداوی گه‌وره دیته‌دی. نه‌ک روداویڤ به‌لکوو زۆر رووداوی گه‌وره دیته‌دی.

﴿وَانشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ﴾ ئاسمان شه‌ق و په‌ق ده‌بۆ ئه‌و رۆژه ئاسمان به‌و تۆکمه‌یی و پته‌ویی، هیچ هیژو پیژێکی نامیڤی وه‌کوو لۆکه‌ی کراوه‌ی لی‌دی !!

﴿وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا، وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ﴾ فریشته‌کان له‌م لاو ئه‌و لای ئاسمان ده‌هسته‌ن چاوه‌پێی فه‌رمانی په‌روه‌ردگارن و ئاماده‌ن بۆ ته‌نفیذکردنی.

ئه‌و رۆژه عه‌رشێ په‌روه‌ردگارت له‌ژور فریشته‌کانه‌وه هه‌شت هه‌لی‌ده‌گرن ، هه‌شت فریشته یان هه‌شت ریز، یان هه‌شت چین، یان هه‌شت له‌و شتانه‌ی خودا ده‌زانن، ئیمه‌ نازانین ئه‌و هه‌شته کین و چن؟ هه‌ر وه‌کوو نازانین عه‌رش چی‌هه و چۆنه، چۆن هه‌لده‌گیریۆ بۆچی هه‌لده‌گیری! واچاکه ئیمه‌ خۆمان له‌چۆنه ناو شیکردنه‌وه‌ی ئه‌و شته غه‌یبیانه بیاریژین و ده‌میان لی‌ته‌کوئین ، خوداش زیاد له‌وه‌ی بۆی گێپاوینه‌وه‌و پێی زاناندوین داوا‌ی زیاترمان لی‌ناکا. عه‌رش گه‌وره‌ترین دروستکراوی خودایه‌و هه‌ر خوداش ده‌زانن چی‌هه و چۆنه.

﴿يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ﴾ له‌و رۆژه‌دا ئیوه‌ی ئاده‌میزاد راده‌نوێندرتین بۆ حیساب و لی‌کوئینه‌وه، هیچ شتی‌کتان له‌ خودا نادیار نیه، جه‌سته‌تان دیاره‌و ناو دل و ده‌رونتان، کرده‌وه‌و گوفتارتان، ئاکام و سه‌ره‌نجامتان هه‌مووی لای خودا ئاشکرایه‌و هیچی لی‌گوم نیه، چونکه ئه‌و زانیه به‌هه‌موو نه‌یڤی و ئاشکرایه‌ک، هیچ شتی‌ک له‌ خودا ناشاردیته‌وه، فرت و فی‌لی لی‌ناکری، په‌رده‌و په‌نهانی له‌ خودا

ناگیریتته‌وه. ئیتیر په‌روه‌ردگار به‌گویره‌ی کرده‌وه‌کانیان سزاو پاداشی به‌نده‌کانی ده‌داته‌وه، دادوهرانه‌ حساب و لیکۆلینه‌وه‌یان له‌گه‌ل ده‌کاو تۆزقالتیک سته‌م له‌کەس ناکا. بێگومان ئەمه هه‌رپه‌شه‌یه‌کی تونده‌ له‌ کافره‌کان و ریسواکردنیانه‌، له‌هه‌مان کات دا دلخۆشکردنی موسولمانانه‌ به‌وه‌ی: که هه‌ندی خێرو خه‌یراتیان کرده‌وه، خودا بۆی نویسون و نه‌وان به‌هه‌ندیان وهرنه‌گرتوه‌وه، له‌و رۆژه‌دا بۆیان ده‌رده‌که‌وی و پستی که‌یفخۆش ده‌بن.

حال و وه‌زعی خوداپه‌رستان له‌دوای حساب و لیکۆلینه‌وه

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ

كِتَابُهُ يَمِينُهُ فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ أَوْعُوا كِتَابِي (١٩) إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ

حِسَابِي (٢٠) فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ (٢١) فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ (٢٢)

قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ (٢٣) كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ

الْخَالِيَةِ (٢٤)

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی راگه‌یاند: که هه‌موو ئاده‌میزاد راده‌نویسنرتن بۆ حساب و لیکۆلینه‌وه‌وه هیچ شتیکیان له‌خودا په‌نامه‌کی نه‌یه. نه‌جار لیڤه‌دا باسی حال و وه‌زعی خوداپه‌رستان ده‌کا دوای نه‌وه‌ی نامه‌ی عه‌مه‌لیان ده‌دریتتی به‌ده‌ستی راستیان وه‌ری ده‌گرن ده‌فه‌رموی: ﴿فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ يَمِينُهُ فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ اقْرَءُوا كِتَابِي﴾ جا نه‌گه‌ر که‌سیک نامه‌ی عه‌مه‌لی بدریتته‌ ده‌ستی راستی نه‌وه

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندانه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بو فراهه‌م هینان، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بیگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هیچی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

به‌دانیشتنه‌وه بی دهستی ده‌گاته میوه‌کان. چۆنیک بیه‌وی ناوا میوه‌که‌ی لی نزیك ده‌بیته‌وه. پیتان ده‌گوتری:

﴿کَلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا اسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ﴾ ئه‌ی خوداپه‌رستان و کردار چاکه‌کان، له‌ناو به‌هه‌شتی رازاوه‌و ره‌نگین دا خواردنی خوش و به‌تام بخۆن و ناوو شله‌مه‌نییه‌کانی‌تری بخۆنه‌وه، نه‌وشی گیانتان بی، هه‌موو کاتیکتان خوش و خوشگوزه‌رانییه، چونکه ئیوه له‌دونیادا کردار چاک بوون و بیرو باوه‌رتان په‌سهند بووه، ئیستا له‌پادا‌شتی نه‌وه‌دا به‌فه‌ضل و ره‌حه‌تی خودا نه‌و به‌هه‌شته‌تان پی‌روژ بی‌و بو هه‌تا هه‌تایه‌ تییدا بینه‌وه.

هه‌لبه‌ته‌ چوونه‌ ناو به‌هه‌شت به‌فه‌ضل و ئیحسانی په‌روه‌ردگاره، چونکه له‌حه‌دیشی سه‌حیح دا هاتوه: ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموویه‌تی: (اَعْمَلُوا وَ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ أَحَدًا لَّنْ يَدْخُلَهُ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ، قَالُوا: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ).

حال و وه‌زی کافرو به‌دبه‌خته‌کان له‌ روژی قیامه‌ت دا

وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَلَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَّ

﴿٢٥﴾ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَّ ﴿٢٦﴾ يَلَيْتَهَا كَانَتْ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَا أَغْنَىٰ

عَنِّي مَالِيهٖ ﴿٢٨﴾ هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهٗ ﴿٢٩﴾ خَذُوهُ فَعْلُوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ

صَلُّوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُ

كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَحْضُرُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣٤﴾

نه هجار جوار دیاردهو رهوشتن ناگرس دۆزهخ دیارس دهکاو دهفهرمون:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه رکاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزهخه وه دۆزهخ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند نه و لاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزهخیش نه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه می شه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزهخ وانی شان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشان دانی دیمه نی رقاوی دۆزهخ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته عجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له می ته وه که ده بینێ ئاده می زاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وان ه ی سروشت هه لئس و که وت ده کاو خودای خۆی نانا سی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته عجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِیحْ لَه السَّمَوَاتِ السَّعِیْ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَیْءٍ إِلَّا یَسْبِیحْ بِحَمْدِهِ وَلَکِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِیحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی نه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

ئه‌جار خه‌م و خه‌فه‌تی ئه‌وه ده‌خوا که ئه‌و شتانه‌ی له‌دو‌نیا دا
هه‌ولتی بو‌ ده‌دان ، هه‌چی‌ان فریای نه‌که‌وتن ، ده‌لێ :
﴿ ما أغنى عني ماليه ، هلك عني سلطانية ﴾ مال و سامانه‌که‌م : که
له‌دو‌نیادا زۆرم هه‌له‌په‌ بۆ‌کرد ، هه‌یج سودی پێ‌ته‌گه‌یاندم ، به‌رگری هه‌یج سزاو
ناره‌حه‌تیه‌کی لێ نه‌کردم ، به‌لگه‌و شایه‌تم له‌ده‌س چوو ، پله‌و پایه‌و جاهوو
سو‌لتانم فه‌وتا ، سزایان لێ‌دوور نه‌خسته‌وه ئای مال‌و‌یران و
خه‌ساره‌تمه‌ن خۆم !!

ئای له‌و ته‌نگانه‌یه‌ی : که لهم کاته‌دا فه‌رمان له‌پاشاو فه‌رمانه‌وه‌ی
گشتی و (مالك يوم الدين) هه‌و ده‌رده‌چی ، بو‌ ئه‌و فریشتانه‌ی کاروباری
دۆزه‌خیان پێ‌سپێ‌راوه ، فه‌رمانه‌که‌ به‌جۆ‌ری‌که‌ دل ده‌خاته
له‌رزو و مو‌چوپ‌که‌ به‌جه‌سته‌دا دینی و ده‌نگ ده‌تاسینی . ده‌فه‌رموی :
﴿ خذوه فغلوه ، ثم الجحيم صلوه ، ثم في سلسلة ذرعتها سبعون
ذراعاً فاسلکوه ﴾ ئه‌و تاوان‌باره‌ بگرن ، زنجیرو کۆت بجه‌نه ده‌ست و ملی و
توند شه‌ته‌کی بده‌ن ، ئه‌جار تو‌ری ده‌نه ناو دۆزه‌خه‌وه ، ئه‌جار
بیخه‌نه ناو زنجی‌ری‌که‌وه : که هه‌فتا گه‌ز درێژه ، ئه‌و زنجیره‌ی
تیوه به‌هالێنن ، با هه‌یج جم و جو‌لیکی نه‌می‌نی و سزاو سو‌تانی
دۆزه‌خ بجه‌ژی .

ئیب‌نو ئه‌بی حاتم دێژی : کاتی فریشته‌کان ئه‌م فه‌رمانه‌یان ئاراسته
ده‌کری ده‌سه‌بجی هه‌فتا هه‌زار فریشته‌په‌لاماری ده‌ده‌ن ، په‌لاماری ئه‌و
ئاده‌میزاده‌ بی‌ده‌سه‌لاته ده‌ده‌ن ؛ هه‌ر فریشته‌ له‌عاست خۆیه‌وه په‌لاماری
ده‌داو زنجیری ده‌خاته مل !!

ئه‌جار په‌روه‌ردگار هۆی ئه‌و عه‌زاب‌دانه دیاری ده‌کاو ده‌فه‌رموی :
﴿ إِنَّه كان لا يؤمن بالله العظيم ، ولا يحض على طعام المسكين ﴾ بی‌گومان
ئهم تاوان‌باره له‌دو‌نیادا کافرو بی‌پروا بوو ، پروای به‌ خودای گه‌وره‌و خاوه‌ن

دهسه لات نه‌بوو، خه‌لکی هه‌لنه‌ده‌نا بۆ یارمه‌تیدانی هه‌ژارو بۆ نه‌وایان ،
گویتی نه‌ده‌دا به‌برسیه‌تی ناتاجان و دلّی پییان نه‌ده‌سوتاو ئاگری
برسیایه‌تی ئه‌وانی نه‌ده‌کوژانده‌وه . به‌کورتی مافی خودای نه‌ده‌دا
به‌ندایه‌تی بۆ نه‌ده‌کرد، مافی به‌نده‌کانی نه‌ده‌دا، به‌مجۆره چاکه‌یان له‌گه‌ڵ
بکاو یارمه‌تییان بدا!

﴿فليس له اليوم ههنا حيم﴾ ئه‌مڕۆ: که‌ روژی قیامه‌ته‌ که‌س
نیه‌ فریای بکه‌وی، دوستیکی نیه‌ شه‌فاعه‌تی بۆ بکا، یان له‌عه‌زاب
رزگاری بکا.

﴿ولا طعام إلا من غسلين، لا يأكله إلا الخاطئون﴾ له‌ناو
دۆزه‌خ دا هیچ خواره‌مه‌نیه‌کی نیه‌ جگه‌ له‌و کێم و زوخواوه‌ی
له‌ جه‌سته‌ی دۆزه‌خیه‌کانه‌وه ده‌چۆرێ: که‌ ئه‌و خۆراکه‌ ناخوا
جگه‌ له‌ تاوانباران ، قه‌تاده‌ ده‌لێ: (غسلین) خراپ‌ترین خۆراکی
دۆزه‌خیانه‌..

له‌ نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿ليس لهم طعام إلا من ضريع﴾
(الغاشية/٦) (ضريع) روه‌کیکی چقاویه، تابلێی تامیی تاله‌ .

له‌سوره‌تی (صافات) و سوره‌تی (واقعه) دا ده‌فه‌رموی: خۆراکی
دۆزه‌خیه‌کان زه‌قومه‌ . جا ئه‌گه‌ر ئه‌م سێ خۆراکه‌ (غیسلین، ضريع،
زه‌قوم) یه‌ك خۆراك بن ئه‌وه‌ ناشکرایه‌و هیچ جینگای قسه‌ نیه‌ .
خۆ ئه‌گه‌ر ئه‌م خۆراکانه‌ جیا جیا بن، ئه‌و کاته‌ ده‌گوتری:
عه‌زابی خودا چه‌ند جوړیکه‌و شیوازی هه‌یه‌و تاوانبارانیش
هه‌مه‌ جوړن برێکیسان (غیسلین) خۆرو هه‌ندیکیان (زه‌قوم) خۆرو
تاقمێکیشیان (ضريع) خۆرن !! خودایه‌ بمانپاریزی و نه‌مانخه‌یته‌
پێری ئه‌وانه‌وه‌..

به‌گه‌وره‌گرتن و گرنگی دان به‌قورئان و سه‌لمانندی:

که به‌نیگا بو پیغه‌مبهر ﷺ هاتوو

فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾
 إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾
 وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَذْكُرُونَ ﴿٤٢﴾ نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ
 نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا
 مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِنَّهُ لَلَّذِكْرُ
 لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى
 الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

له‌وه پێش رابوونی قیامه‌ت و وه‌زع و حاڵی کافره‌کانی له‌و رۆژه‌دا
 روون کرده‌وه، ئه‌جار کۆتایی به‌سوره‌ته‌که‌ دینی به‌ دوپات کردنه‌وه و
 سه‌لمانندی نه‌وه: که قورئان که‌لامی خودایه‌و به‌نیگا و سروش نیتراره‌و بو
 پیغه‌مبهر ﷺ ده‌فرموی:

﴿فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ﴾، ئه‌هه‌ لقول رسول کریم
 واته: سویند ناخۆم، شته‌که‌ هینده‌ ناشکرایه‌ پێویست به‌ سویند ناکا،
 ئه‌مه‌ نه‌گه‌ر پیتی (لا) زینده‌ نه‌بی. نه‌گه‌ر به‌زینده‌ی دابنیتین نه‌و کاته
 ماناکه‌ی به‌م جوړه‌ ده‌بی: سویند ده‌خۆم بو ئیوه‌ به‌و مه‌خلوقاته‌ی

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِي تَفُوْرٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِيْحُ لِهَ السَّمَوَاتِ السَّعِيَّةِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِيْحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

ته‌نفیزیان ده‌کرد . بۆ غوونه وه‌کوو خێرکردن و صیله‌ی ره‌حم و داوێن پاکێ و ئهم جووره شتانه ..

﴿وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَا تَذْكُرُونَ﴾ قورئان قسه‌ی کاهین و کۆله‌وه نانه‌کانیش نیه، چونکه قورئان دژایه‌تی شه‌یاتینی‌یه‌کان ده‌کا، ناگونجی به‌ئیلهام و یارمه‌تیدانی ئه‌وان قورئان دانرابی، وه‌لی ئیوه که‌م بیرده‌که‌نه‌وه له‌شت وردنابنه‌وه بۆیه سه‌رتان لی‌شیواوه ناتوانن ریبازی حه‌ق و راست بدۆزنه‌وه!

﴿تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ قورئان قسه‌ی شاعیرو کاهین نیه به‌لکوو له‌لایه‌ن خودای ئاده‌میزادو جندۆکه‌وه نازل کراوه، خودا به‌جویرائیلی ئه‌مین ^{أَبُو} پیغه‌مبه‌ری ناردوه، تا به‌خه‌لکی رابگه‌یه‌نی و بانگه‌وازیان بکا بۆ پابه‌ندبوون به‌ناوه‌پۆکی و ره‌نگدانه‌وه‌ی قورئان له‌ره‌وشت و ره‌فتارو ئاکاریان دا، بۆ ئه‌وه‌ی له‌سوڤنگه‌ی ئهم قورئانه‌وه به‌خته‌وه‌ریی دونیاو قیامه‌تیان بۆ ده‌سته‌به‌ر بیی.

ئه‌جار جه‌خت له‌سه‌ر ئه‌وه ده‌کاته‌وه: که موحه‌مه‌د ﷺ ناتوانی بۆ خۆی قورئان دابنی و ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ﴾ ئه‌گه‌ر له‌فه‌رزی مه‌حال دا موحه‌مه‌د ﷺ یان جویرائیل، بۆ خۆیان قسه‌یه‌ک هه‌لبه‌ستن و پال خودای بده‌ن، به‌توندوتیژی ده‌یانگرین و خیرا سزایان ده‌ده‌ین و تۆله‌یان لی‌ده‌ستین، له‌ناویان ده‌به‌ین.

﴿ثُمَّ لَقَطْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ﴾ ره‌گی (وتین) مان ده‌بێ؛ ئه‌و ره‌گه‌ی دل و سه‌ر پێکه‌وه ده‌به‌ستیته‌وه ده‌مان قرتاندو به‌کسه‌ر گیانی له‌ده‌ست ده‌دا.

﴿فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ﴾ که‌س نه‌ده‌بوو له‌ئیه‌و به‌توانی بیته‌ له‌مپه‌رو ده‌ستی ئیمه‌ بگری و نه‌هیلێ ئه‌و کاره‌یان به‌سه‌ر بینین. ده‌ی که‌وابی چۆن موحه‌مه‌د یان جویره‌ئیل جه‌ساره‌تی ئه‌وه ده‌که‌ن درۆ له‌سه‌ر خودا هه‌لبه‌ستن؟!

﴿وَإِنَّهُ لَتَذْكُرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ﴾ قورئان په‌ندو ئامۆژگارییه بۆ ته‌قواکاران «
ئه‌وانه‌ی ترسی خودایان له‌ دل‌ دایه‌و هه‌رگیز سه‌ره‌پێچی
فه‌رمانه‌کانی ناکه‌ن، ملکه‌چ و پا‌به‌ندن به‌فه‌رمان و جله‌وگیرییه‌کانی.
چونکه‌ ته‌قواکاران دل‌یان ناماده‌باشی وه‌رگرتنی هیدایه‌ت و حه‌ق و
راستییه .

﴿وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ﴾ ئی‌مه ده‌زانین هه‌ندی‌کتان به‌ئه‌نقه‌ست و
مله‌ورپی قورئان به‌درۆده‌خه‌نه‌وه، ئی‌مه رۆژی قیامه‌ت سزاتان ده‌ده‌ینه‌وه،
برێکیشتان بروای پی‌ده‌که‌ن و شوێن پێغه‌مبه‌ر ﷺ که‌وتوون، دل‌یان له‌وه‌ی
که‌ هیدایه‌تتان ده‌دا بۆ ریبازی حه‌ق و راستی.

﴿وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ بێگومان قورئان ده‌بیته‌ داخ و
که‌سه‌ر له‌سه‌ر دل‌ی کافره‌کان، کاتی‌ک ده‌بینن موسو‌لمانان پا‌داشته‌ی
باش وه‌رده‌گرن.

﴿وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ﴾ بێگومان قورئان حه‌ق و راست و یه‌قینه‌، شک و
گومان‌ی‌تیدا نیه‌ له‌ خوداوه‌ هاتووه‌، قسه‌و ئاخاوتنی خودی پێغه‌مبه‌ر نیه‌،
که‌وابی: ﴿فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ ئه‌و خودایه‌ی ئه‌م قورئانه‌ گه‌وره‌و
په‌رۆزه‌ی نازل‌کردووه‌ له‌هه‌موو عه‌یب و له‌که‌وه‌ که‌م و کو‌رییه‌ک
به‌دووری بگه‌ره.

ته‌سبیحاتی ئه‌و خودا گه‌وره‌و خاوه‌ن ده‌سه‌لاته‌ ره‌هایه‌ بکه‌،
بلی: (سبحان الله) ، شوکر و سوپاسی بکه‌ له‌سه‌ر ئه‌و نی‌گایه‌ی
بۆی ناردوویی و هه‌لی بژاردوی بۆ فروستاده‌یی ، هه‌میشه‌ به‌ پاک و
ته‌میز ناوی خودای خۆت بی‌نه‌ ، ناوی‌کی بۆ به‌کاربی‌نه‌ : که‌
شیاوی خودابی، به‌و ناوانه‌ ناوی بی‌نه‌و هاواری لی‌بکه‌: که‌ بۆ خۆی
دایان‌و بۆ خۆی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی (المعارج)

ئەم سورەتە مەکیه‌و چل و چوار نایه‌تە، لەدوای سورەتی (الحاقة) نازل بوو. ناوئراوە سورەتی (المعارج) چونکە لەسەرەتاکەیدا نایه‌تی ﴿تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ﴾ هەیە، واتە: فریشتەکان و جویرائیل : کە بەرپرسانی نیگا و سروش هێنانه بۆ پیغەمبەرەکان . بەرز دەبنەوه بۆ لای پەروەردگار .

ئەم سورەتەش وەک سورەتە مەکیه‌کانی تر باسی بنەماکانی عەقیدە و بیروباوەڕ دەکا. بەتایبەتی گرنگی دەدا بەباسی زیندوو بوونەوه و حیساب و لیکۆلینەوه‌ی ساری مەحشەر و دیمەنە سامناکەکانی دۆزەخ. ئەجار باسی سروشتی ئادەمیزاد دەکا: کە لەسەر هیچ بارێک خۆراگرو پشوو درێژ نیە، بەنازو نەعمەت لەخۆبایی دەبێتو یارمەتی هەژاران نادا، کاتیکیش تووشی تەنگ و چەلەمە دەبێتو جەزەع و فەزەع دەکا.

هەره‌شه‌ لەموشریکەکان بەعه‌زایی قیامەت و جەخت کردنەوه
لەسەر هاتنی عەزابه‌که‌

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُمْ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِّنْكَ
اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي
يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ فَأَصْبَحَ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فراهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

سزایه چی بۆ بۆ کۆتییۆ که‌ی بی؟. نه‌ی خودایه ته‌گهر راسته نه‌م
قورئانه لای تۆوه هاتووه ده‌ی له‌ئاسمانه‌وه به‌رده‌بارانمان بکه‌و سزایه‌کی
سه‌ختمان بده!

ئیتړ په‌روه‌ردگار ته‌م ئایه‌ته‌ی نازل‌کردو فەرمووی: ﴿سأل سائل بعذاب
واقع، للکافرین لیس له‌ دافع﴾ داواکه‌ریک داوای سزایه‌کی هاتووی
کرد، نه‌و سزایه دیۆ گومانی تیدا نیه، یه‌خه‌ی کافره‌کان ده‌گریۆ جگه‌ له‌
خودا که‌س نیه‌ بتوانی بیگی‌پێته‌وه، پرسیاره‌که‌ بۆ لا‌ق‌رتیو گالته‌ پێ‌کردنه‌،
پرسیار‌که‌ره‌که‌ نه‌ضری کۆری حاریشی که‌لده‌یه‌ یان ته‌بوجه‌له‌. نه‌وه‌بوو
به‌ته‌حه‌دداوه‌ وتیان: ﴿اللهم إن کان هذا هو الحق من عندک فأمطر علینا
حجارة من السماء او ائتنا بعذاب الیم﴾ (الأنفال/۳۲) ده‌ی باد‌لتیابن نه‌و
عه‌زابه‌ی کافره‌کان داوای ده‌که‌ن و له‌هاتنی به‌په‌له‌ن، هه‌ردیۆ گومان
له‌هاتنی دا نیه‌.

﴿من الله ذي المعارج﴾ نه‌و عه‌زابه‌یان بۆ دی له‌لایه‌ن خودای خاوه‌ن
هه‌موو ئاسته‌ به‌رزه‌کان و پله‌و پایه‌کان .

ئیبینوعه‌بباس ده‌فەرمووی: ﴿ذي المعارج﴾ واته‌: خاوه‌نی هه‌موو
ئاسمانه‌کان، بۆیه‌ش ناوی ئاسمانه‌کان به‌ ﴿معارج﴾ ناو ده‌با، چونکه‌
فریشته‌کان پێیان دا سه‌رده‌که‌ون. قه‌تاده‌ ده‌لی: ﴿ذي المعارج﴾ واته‌:
خاوه‌نی نیعمه‌ت و چاکه‌، چونکه‌ نیعمه‌ته‌کانی خودا پله‌پله‌ن، بۆ هه‌ندی
که‌س زۆرو بۆ هه‌ندیکیان مام ناوه‌ندیو بۆ هه‌ندیکیان که‌م.

﴿تخرج الملائكة و الروح اليه في يوم کان مقداره خمسين ألف سنة﴾
فریشته‌کان و جو‌برائیل (روح‌الأمین) بۆ لای خودا به‌رز ده‌بنه‌وه له‌ رۆژیک
دا که‌ به‌په‌نجایه‌زار سال مه‌زه‌نده‌ ده‌کری. واته‌: ته‌گهر ئاده‌میزاد
بیانه‌وی نه‌و رینگایه‌ به‌رین په‌نجایه‌زار سالی ده‌وی، وه‌لی
فریشته‌کان له‌ماوه‌یه‌کی زۆرکه‌م دا ته‌ی نه‌و مه‌سافه‌ ده‌که‌ن،

هەلبەتە مەبەست لە (پەنجار) سنووردارکردنی ماوەکە نیە ، بەلکوو مەبەست ماوەی زۆرە .

ئێبنو عەبباس دەفەرموی: مەبەست بەو رۆژە رۆژی قیامەتە ، واتە: حیساب و لیکۆلینەوهی ئادەمیزاد لە سارای مەحشەردا پەنجار هەزار سالی دەوی ئەمجار دۆزەخێهەکان تۆردەدرێتە ناو ئاگرەوه . پەيوەندی پرسسیار لەهاتنی عەزاب و بەرز بوونەوهی فریشتەکان بۆ بەراوردکردنە لەنێوان ماوەی رۆژ لەدیدو بۆچونی ئادەمیزادو ماوەی رۆژ لای خودا . ئەوان پێیان وایە دنیا دورو درێژە وەلی لای خودا کورت و کەمخایەنە ..

لە سورەتی (السجدة) لەنایەتی پێنجەم دا دەفەرموی: ﴿يَذِبر الامر من السماء الى الارض ثم يعرج اليه في يوم كان مقداره خمسين الف سنة مما تعدون﴾ (السجدة/۵) لە سورەتی (الحج) یش دا دەفەرموی: ﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَاب وَلَنْ يَخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعْدُونَ﴾ (الحج/۴۷).

هەندێ لە موفەسسیرین بۆ بەراورد کردن و جەمە لەنێوان نایەتەکان دا، دەلێن: قیامەت شوێن شوێن و مەوقیف مەوقیفە، پەنجار مەوقیفی هەیه، هەر مەوقیفە ی هەزار سالا ..

هەندێ لە موفەسسیرین دووانایان بۆ نایەتەکان کۆدووە :

۱- رۆژی قیامەت (مەوقیف) و رۆژی وای تێدایە هەزار سال درێژە رۆژی وای هەیه پەنجار هەزار سالا . واتە : پەرورەدگار کاروباری بوونەوهر هەلەدەسورپێتی هەر لەو کاتەوه کە ئاسمانەکان و زەوی بەدیهێناون تا رابوونی قیامەت. پاشان هەموو کاروباریک بۆ لای خۆی دەگەڕێتەوه لەروژتیک دا کە رۆژی قیامەتەو درێژ خایەنەو ئەندازە ی هەزار سالا .

۲- په‌روه‌ردگار قه‌زاو قه‌ده‌ری ده‌رباره‌ی دانیش‌توانی سهر زه‌وی به
فریشته‌کانی‌دا ده‌نیریتته‌ خوار، پاشان فریشته‌کان یان هه‌وائی روداو‌ه‌کانی
سه‌رزه‌وی له‌گه‌ل فریشته‌کان دا به‌رز ده‌بنه‌وه له‌روژتیک له‌روژه‌کانی
دونیادا، ئه‌و فریشتانه له‌و روژه‌دا مه‌سافه‌ی هه‌زار سال به‌حیسابی
رویشتنی ئاده‌میزادیان بریوه .

ماموستا (عبد الکرم الخطیب) دوا‌ی هینانی چهند راقه‌و ته‌فسیرتیک
بو ئه‌م نایه‌تانه، ده‌فه‌رموی: ئه‌وه‌ی دل و ه‌ری ده‌گریو به‌لامه‌وه
ته‌فسیرتیک‌ی وێچوو: بو ئه‌و دوو روژه‌ی قورئان باسیان ده‌کا؛ یه‌کیان
هه‌زار سال و ئه‌ویتریان په‌نج هه‌زار سال؛ ئه‌وه‌یه: ئه‌و دوو روژه مه‌زنه‌ده‌ی
دو‌جو‌ر له‌ده‌وره‌و هه‌لسوران‌ی قه‌باره ئاسمانیه‌کان دیاری ده‌که‌ن، ئه‌و
روژه‌ی: که نه‌ندازه‌که‌ی هه‌زار ساله له‌سال و روژه‌کانی سهر زه‌وی، ئه‌وه
روژی ته‌ستیره‌یه که له ته‌ستیره ئاسمانیه‌کان که به هه‌زار سالی سهر زه‌وی
ئه‌و یه‌ک جار هه‌لسوران و خول ته‌واو ده‌کا . ئه‌و روژه‌یش که به‌په‌نج
هه‌زار سال مه‌زنه‌ده ده‌کری روژی ته‌ستیره‌یه‌کی تره: که به‌په‌نج هه‌زار
سالی سهر زه‌وی، ئه‌و یه‌ک خول ته‌واو ده‌کا...

بێگومان درێژ خایه‌نی روژی قیامه‌ت به‌نیسه‌بت کافره‌کانه‌وه‌یه،
ئه‌گینا به‌نیسه‌بت موسولمانانه‌وه کورت خایه‌نه، ئاماژه به‌و فه‌رمووده‌ی:
که ئیمام نه‌حمه‌د و ئه‌بنو جه‌ریر له‌ئه‌بو سه‌عیده‌ی خودرییه‌وه ریوایه‌تیان
کردوه ده‌لی: پرسیار له پیغه‌مبه‌ر ﷺ کرا، وتیان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری
خودا روژی قیامه‌ت چهند درێژه؟ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: (والذي نفسي
بيده انه ليخفف عن المؤمن حتى يكون اخف عليه من صلاة مكتوبة
يصلها في الدنيا) ئه‌رك و ماوه‌ی روژی قیامه‌ت له‌سه‌ر موسولمان سوک
ده‌کری هه‌تا وای لی‌دی که‌متر له ته‌نجام دانی نوێژتیک‌ی فه‌رز ده‌بی...

﴿ فاصبر صبراً جميلاً ﴾ ئەى موحەممەد! تۆ بە پرسىيار كوردنى شيۆه قەشمەرى و ملهوپرانهيان تەنگە تاو مەبە . بەپروا نە كردن و پشت هەل كردن لە پەيامەكەت دلگير مەبە . لەبەر امبەر بە درۆ خستنه وەيان بۆت، پشوو دريژبە . گوێ مەدەرە پەلە كردنيان لە هاتنى عەزاب بۆيان، تەحەددا كردنيان لەتۆ: كە بەلايانەو دەوورە شتى وا رو بەدا . صەبرى جوانت هەبى، صەبر بگرە ، لەغەبرى خودا هاوار مەكەرە كەس، پشت هەر بەئەو ببەستە .

﴿ إلهم يرونة بعيداً، ونراه قريباً ﴾ ئەوان هاتنى قىامەتيان بەلاو دەوورە، رابوونى قىامەتيان پىمەحالە، هەروەها ماو دەريژى قىامەت بەئەندازەى پەنجە هەزار سال بەمەحال دەزانن . ئێمە دەزانين: كە قىامەت دىو نزيكيشە هاتنى، چونكە هەرشتيك هاتنى مسۆگەربى نزيكە هاتنى...

ئەجار پەرەردگار برى ديار دەى ئەو رۆژە بەيان دەكاو دەفەرموى: ﴿ يوم تكون السماء كالمهل، وتكون الجبال كالعهن، ولا يسأل حميم حميماً ﴾ رۆژى قىامەت رۆژتيكە ئاسمان وەكوو خلتەى زەيتى لى دىو دەبێتە ماددەى كە روون و رەوان و هېچ رەقايى و پتەويه كى تيدا ناميتنى . كيتوەكان وەكوو خورى شيكراو هيان لى دى، هېچ خزمى لەخزم و كەسى ناپرسى، خزم خزمى خوشەويستى خۆى دەبينى . بەلام لەبەر وەزعى سامناك و وەزعى ناخوشى خۆى ناي پرژى پرسىارى لى بكا .

﴿ يبصرونهم ﴾ هەموو خزمى خزمى خۆى دەبينى و دەى ناسيتتەو، كەس كەسى لى گوم نابى، يەكتر دەبينن بەبى ئەوەى گەفت و گۆ لەگەل يەكترى بكن .

﴿ يودّع المجرم لو يفتدي من عذاب يومئذٍ بنيه، وصاحبه وأخيه و فصيلته التي تؤويه، ومن في الأرض جميعاً ثم ينجيه ﴾

کافرو تاوانبار پتیان خۆشه لهو روژهدا کورو خیتزان و براو هۆزو خزم و کهس وکاری هه‌رچی و له‌زه‌وی دا هه‌یه، به‌گیاندارو بی‌گیانه‌وه بیکاته فیدیو قوربانی بۆ خۆی، به‌مه‌رجی لهو سزایه‌ی واله پێشیه‌وه رزگاری بی، به‌لام بی‌سووه و هه‌یج فیدیو قوربانیه‌ک نیه و هه‌یج شتی‌ک فریای ناکه‌وی..

نمونه‌ی ئەم نایه‌ته نایه‌تیکی تره : که ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ! اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَ اخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ، وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَانٌ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ (لقمان/۳۳) یان ده‌فه‌رموی: ﴿فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ﴾ (المؤمنون/۱۰۱) یان ده‌فه‌رموی: ﴿يَوْمَ يَفِرُ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ، وَأُمِّهِ وَ أَبِيهِ، وَ صَاحِبَتِهِ وَ بَنِيهِ، لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يَفْنِيهِ﴾ (عبس/۳۴-۳۷).

﴿كَلَّا إِنَّهَا لَلظَى، نَزَّاعَةَ اللَّسْوَى، تَدْعُوا مِنْ أَدْبَرٍ وَتَوَلَّى، وَجَعُ فَأَوْعَى﴾ نانا، شتی وانیه، فیدیو قوربانی له‌تاوانباران قبول ناکری، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر هه‌موو مالی دوتیاو خۆشه‌ویسترین و به‌نرخترین شت پێشکه‌ش بکا، بی‌سووه، ئەوه دۆزه‌خه‌و به‌راستی! روژی قیامه‌ته‌و کاتی سزاو تۆله‌یه، ئەوه ناگه‌رو بێتسه‌ی دۆزه‌خه‌ . زۆر گه‌رم و له‌را‌ده‌به‌ده‌ر سوتینه‌ره، هه‌ینه‌ گه‌رم و به‌تینه‌ پێستی جه‌سته‌ی داده‌پرنی، ئێسقانی ده‌رده‌خا و پاشان وه‌کوو خۆی لی‌دێته‌وه‌و سه‌ر له‌نوی داده‌پلوخه‌ته‌وه‌.

هه‌ر که‌سی له‌ دوتیا‌دا پشتی له‌ ئیمان هه‌لکه‌ردبی و روی له‌ حه‌ق وه‌رگه‌ی‌پایی مالی کۆکه‌ردیته‌وه‌و به‌شی هه‌ژارانی لی‌ نه‌دابی . دۆزه‌خ تامة‌رزویه‌تی و بانگی لی‌ ده‌کا و بۆ لای خۆی که‌ش ده‌کا.

ئەو رەوشانە‌ی چارە‌سە‌ری سروشتی ئادە‌میزاد دە‌کە‌ن

إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا
 (۱۹) إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا (۲۰) وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا (۲۱) إِلَّا
 الْمُصَلِّينَ (۲۲) الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ (۲۳) وَالَّذِينَ فِي
 أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ (۲۴) لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (۲۵) وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ
 بِيَوْمِ الدِّينِ (۲۶) وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ (۲۷) إِنَّ عَذَابَ
 رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ (۲۸) وَالَّذِينَ هُمْ لِقُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ (۲۹) إِلَّا عَلَى
 أَرْوَجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ (۳۰) فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ
 ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ (۳۱) وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ
 (۳۲) وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ (۳۳) وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ
 (۳۴) أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ (۳۵)

لەوە پێش دیمەنە سامناکەکانی قیامەتی رانواند ، ئە‌جار سروشتی
 ئادە‌میزاد و خۆ‌پارە‌گرو بی‌چیک‌لدانە‌یی و بو‌غ‌راییی و رز‌دی و چاو‌چنۆ‌کی
 ئادە‌میزاد بە‌یان دە‌کا.

پاشان موسو‌لمانان چە‌رت دە‌کا و (دە) صی‌فاتی جوان و پە‌سە‌ندیان
 رادە‌نوی‌تی و دە‌فرموی: ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا، إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ

جزوعا، و إذا مسّه الخیر منوعا ﴿بیگومان ئاده‌میزاد له‌سەر به‌ته‌ماعی و بی‌چیکلدانه‌یی و نا ئارامی سروشتی دارپژراوه، نه‌خۆ بۆ ساردی راده‌گری نه‌خۆ بۆ گهرما راده‌گری، له‌سەر به‌لاو ناخۆشی سه‌بری نیه، له‌سەر نازو نیعمه‌ت سوپاسگوزار نیه. هه‌ر کاتی توشی هه‌ژاری و نه‌خۆشی و زه‌ره‌رو زیانی بی، ده‌ست ده‌کا به‌هات و هاوارو جه‌زه‌ع و فه‌زه‌ع، کاتی‌کیش خێرو خۆشی و له‌شساعی و سامان و پله‌و پایه‌ی ده‌ستکه‌وت رژدو بی‌خێرو نامهرده. یارمه‌تی هه‌ژاران ناداو پیاوه‌تی له‌ده‌ست هه‌لنایه.

ئه‌جار خودا که‌سانیک چه‌رت ده‌کا: که (ده) ره‌وشتیان تێدان و ده‌فه‌رموی: هه‌موو ئاده‌میزادیک ئه‌و ره‌وشته‌ ناشیرین و ناپه‌سه‌نده‌یان تێدان ﴿إِلَّا الْمُصْلِينَ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ﴾ جگه‌ له‌و موسوڵمانه‌ نوێژه‌که‌رانه‌ی هیدایه‌ت دراوڤ بۆ رێبازی حه‌ق و نوێژه‌کانیان به‌ئه‌نجام ده‌گه‌یه‌نن، پارێزگاری کاته‌کانیان ده‌که‌ن و له‌کاتی خۆیان دا نوێژه‌کانیان به‌جێ دێنن. هه‌یج شتیک له‌نوێژه‌کانیان غافلێان نا‌کاو به‌رێکی پێکی فه‌رزو سوننه‌ته‌کانیان ئه‌نجام ده‌ده‌ن، په‌یوه‌ندیان به‌ خوداره‌ توندوتۆڵه‌و خوشوع و سوکونیان هه‌یه، ئه‌وانه‌ له‌و پێره‌ سه‌ره‌زنه‌شتکه‌راوانه‌ نین، به‌هۆی ئیمان و ئایینی حه‌قیانه‌وه‌ به‌خته‌وه‌ری دونیاو قیامه‌تن.

﴿وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِلنَّاسِ وَالْغُرُومِ﴾ ئه‌وانه‌ی له‌ مال و سامانیان دا به‌شی دیاریکه‌راو ده‌ده‌ن به‌ ئاتاجان و زه‌کاتی مال و سامانی خۆیان ده‌رده‌که‌ن، چاو ورده‌ده‌که‌نه‌وه‌ کێ هه‌ژاره‌و پتویستی به‌یارمه‌تی هه‌یه‌ به‌شی خۆیان ده‌ده‌نی، خێرو خێرات و نه‌زرو سه‌ده‌قه‌ی به‌رده‌وام و به‌هاناچونی هه‌ژاران و دالده‌دانی ئاتاجان ئه‌نجام ده‌ده‌ن.

﴿وَالَّذِينَ يَصَّدَّقُونَ يَوْمَ الدِّينِ﴾ ئه‌وانه‌ی بروایان به‌رابوونی رۆژی قیامه‌ت هه‌یه‌و ترسی حیساب و لێکۆڵینه‌وه‌ی ده‌شتی مه‌حشه‌ریان

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی نانسێ.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهَ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَاِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

که‌قسه‌ی کرد درۆ بکا، که‌واده‌ی دا پیچه‌وانه‌ی واده‌که‌ی هه‌لسوکه‌وت بکا، نه‌گهر سپارده‌ی لادانرا خیانه‌تی لی‌بکا.

﴿والذین هم بشهاداتهم قائمون﴾ نه‌وانه‌ی شایه‌تیه‌ک : که‌لایانه‌ لای دادوه‌رو قازی ده‌یدرکێتن و نایشارنه‌وه. به‌بی زیادوه‌و که‌م و کورپی چیان لایه‌ رایده‌گه‌یه‌نن. حق و راستی چۆنه‌ ناوا شایه‌تیه‌که‌یان ده‌ده‌ن، له‌به‌ر خاتری خۆشه‌ویستی لایه‌نێک و دژایه‌تی لایه‌نه‌که‌ی تریان شایه‌تیه‌که‌یان ناگۆرن .

﴿والذین هم علی صلاتهم یحافظون﴾ نه‌وانه‌ی پارێزگاری کات و شهرت و روکن و پێداویستی نوێژه‌کانیان ده‌که‌ن، له‌کاتی خۆیان دا به‌خوشوع و خضوعه‌وه نوێژه‌کانیان به‌جی‌دینن و دوا‌ی نوێژکردنیش کاریک ناکه‌ن ناپه‌سه‌ندبێ‌و خێرو پادا‌شتی نوێژه‌کانیان پوچه‌ل بێته‌وه. به‌حه‌زو ئاره‌زۆوه ده‌ست ده‌که‌ن به‌نوێژه‌کانیان ، دل و ده‌رونیان له‌هه‌موو مه‌شغه‌له‌تێکی دونیایی خالی‌یه . بێ له‌وه ده‌که‌نه‌وه : که‌ ناخاوتن له‌گه‌ل خودادا ده‌که‌ن و له‌مانای وته‌کانیان ورد ده‌بنه‌وه. دل‌یان په‌یه‌وست ده‌که‌ن به‌ خوداوه و له‌ئایه‌ته‌کانی قورئان و ویردو ذیکره‌کان حالی ده‌بن .

﴿أولئك فی جنات مکرهون﴾ نه‌وانه‌ی نه‌و ره‌وشته‌ ئاماژه‌پێکراوانه‌یان تێدان . نه‌وانه‌ له‌ به‌هه‌شتی رازاوه‌و پان و به‌رین دا جیگیر ده‌کرێن و جۆره‌ها رێزیان لی ده‌گیری‌و نازو نیعمه‌تی هه‌مه‌ جۆریان به‌سه‌ردا ده‌رژێ.

حال و وه‌زعی په‌یام ره‌تکه‌ره‌وه‌وه‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌دونیای قیامه‌ت دا

فَإِلِ الَّذِينَ كَفَرُوا قَبْلَكَ مُهْطِعِينَ

﴿٢٦﴾ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٢٧﴾ أَيْطَمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ

نه هجار جوار دیاردهو رهوشتن ناگرس دۆزهخ دیارس دهکاو دهفه رمون:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گوید ریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند نه و لاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش نه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه می شه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانی شان ده دا شتیکی زیند وه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشان دانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له می ته وه که ده بینئ ئاده می زاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وان ه ی سروشت هه لئس و که وت ده کاو خودای خۆی نانسئ.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّعِ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی نه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

جیا جیاو پرژو بلاؤ کۆمەل کۆمەل، به‌بیستنی قورئان هه‌لده‌سله‌منه‌وه
له‌به‌ری هه‌لدین، گوئی خۆیانی لی‌نه‌بان ده‌که‌ن.

وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿فَمَا لَهُم عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ،
كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ، فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ﴾ (الم‌دثر/۴۹-۵۱).

جا وه‌کوو ریوایه‌ت‌کراوه‌ موش‌ریکه‌کان له‌ده‌وری پیغه‌مبه‌ر ﷺ
کۆده‌بوونه‌وه‌و گوئیان له‌ئامۆژگاری و قورئان ده‌گرت و نه‌ده‌چوه‌ دلیانه‌وه‌ .
به‌درۆیان ده‌زانی و گالته‌یان به‌پیغه‌مبه‌رو په‌یامه‌که‌ی ده‌کردو ده‌یانگوت:
ئه‌گه‌ر راست بێ ئه‌مانه‌ی له‌گه‌ل موحه‌مم‌ددان ده‌چنه‌ به‌هه‌شت، بی‌گومان
ئیمه‌ پیش ئه‌وان ده‌چینه‌ ناوی و له‌وی به‌شی ئیمه‌ له‌هی ئه‌وان زۆر باشت
ده‌بێ. ئیتر په‌روه‌ردگار قه‌شمه‌ری به‌قسه‌و بۆچونه‌که‌یان ده‌کاو له‌چونه‌ ناو
به‌هه‌شت ناو‌می‌دی‌ان ده‌کاو ده‌فه‌رموی:

﴿أَيُطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يَدْخُلَ جَنَّةَ النَّعِيمِ؟﴾ نایا ئه‌و
موش‌ریکه‌نه‌ به‌ته‌مان وێرایی ئه‌و هه‌لو‌ئیس‌ت و بیرو باوه‌ره‌ ناپه‌سه‌نده‌یان و
هه‌ل‌سه‌ل‌مینه‌وه‌ له‌ قورئان و به‌درۆ‌خستنه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌رو هه‌ل‌هاتن
له‌حق و راستی به‌ته‌مان بچنه‌ ناو به‌هه‌شته‌وه‌؟! حاشا وه‌ که‌للا؛ ئه‌وانه‌
شوئینیان دۆزه‌خه‌و توپ ده‌درینه‌ ناوی بۆ هه‌تا هه‌تایه‌.

﴿كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ﴾ نه‌خه‌یر، بانه‌وان به‌ته‌مای چونه‌ ناو
به‌هه‌شت نه‌بن، ئیمه‌ ئه‌و ئاده‌میزاده‌نه‌مان له‌ناو دروست کردوه‌: که‌ خۆیان
ده‌یزانن، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّمَا خَلَقَكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ﴾
(الم‌رس‌لات/۲۰).

جاوه‌کوو چۆن توانیومه‌نه‌ له‌و ته‌ووه‌ دروستیان بکه‌ین، به‌و جو‌ره‌ش
ده‌توانین بی‌اغ‌ری‌نین و زیندویان بکه‌ینه‌وه‌، هه‌ل‌به‌ته‌ له‌ دیدو تی‌روانینی
ئاده‌میزاده‌وه‌ که‌سیک بتوانی سه‌ره‌تا له‌نه‌بووه‌وه‌ ئاده‌میزاد دروست بکا،
پاش مردنی زیندوکردنه‌وه‌ی ئاسانه‌تره‌، هه‌رچه‌نده‌ به‌نیسه‌بت خوداوه‌

هه‌موو کارێک ئاسان و چون به‌که، لای خودا کارێک نیه گران بێ و کارێک ئاسان بێ جا: که ئه‌وان له‌و دڵۆپه ئاوه زه‌بوونه دروستکراون و ئه‌وه‌نده زه‌عیفن مردن به‌خه‌یان ده‌گریو ده‌سه‌لاتی خو‌لی رزگارکردنیان نیه، ئیتر له‌روانگهی ئه‌و ده‌سه‌لاته ره‌هاو بێ سنووره‌مانه‌وه یاسای ئاین و ژیاغمان بو داناون، رێگهی راست و په‌سه‌ندمان بو دیاری کردون، هه‌رکه‌سیک پابه‌ندی ئه‌و رێگا راسته‌ی ئیتمه نه‌بێ، به‌هه‌شتی نادریتی.

ئه‌جار هه‌ره‌شه‌ی له‌ناوبردن و ریشه‌کیش کردنیان لی‌ده‌کا ئه‌گه‌ر به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر کوفرو تاوان، ئه‌وان له‌ناو ده‌باو گه‌ل و نه‌ته‌وه‌ی‌تر دینیته‌ کایه‌وه‌و ده‌یاغخاته شوینی ئه‌وان ..

ده‌فه‌رموی: ﴿فَلَا أَقْسَمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ، إِنَّا لَقَادِرُونَ عَلَىٰ أَنْ نَبْدِلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا لَحْنٌ بِمَسْبُوقِينَ﴾ سویتند ده‌خۆم به‌خودای شوین هه‌لاتی خۆرو مانگ و نه‌ستیره‌کان له‌ هه‌موو شه‌وو رۆژیکی سال‌دا، ئیتمه ده‌توانین و زۆر لاما‌ن ئاسانه: که ئیته له‌ناو به‌رین و گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌کی باشترو گوێرايه‌ل و ملکه‌چ بو فه‌رمان و جله‌وگیریه‌کانی خودا بێنینه کایه‌وه، هیچ شتێک نیه بتوانی بێته‌ کۆسپ و ته‌گه‌ره‌و نه‌توانین ویسته‌کاغمان به‌دی بێنین، ئیتمه له‌ناست به‌دییه‌تانی ئه‌و جو‌ره کارانه‌دا ده‌سته‌وسان نین. وه‌لی ئیراده‌و حیکمه‌تمان داخوازی ئه‌وه بووه: که سزاکه‌یان دوا‌بخه‌ین بو رۆژی قیامه‌ت .

ئه‌وانه سه‌ریان لی‌شی‌واوه‌و هیچی‌ان به‌سه‌ر هیچی‌انه‌وه نیه، ئه‌وه‌تا ئه‌وان بر‌وایان به‌زیندبوونه‌وه نیه، که‌چی به‌ته‌مای به‌هه‌شتن، دان ده‌نێن به‌وه‌دا که خودا به‌دییه‌تیه‌ری ئاسانه‌کان و زه‌وی و هه‌موو دروستکراویکه، که‌چی ئیمانیان به‌وه نیه: که خودا بتوانی جارێکی دی زیندویان بکاته‌وه .

ئه‌جار په‌روه‌ردگار فه‌رمان به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا : که‌ گرنگی به‌
موشریکه‌کان نه‌دا و کوژیان پیوه‌ هه‌ئه‌گرئ، تاروژی قیامه‌ت دی و تو له‌یان
لی ده‌ستینی. ده‌فه‌رموی:

﴿فذرهم يخوضوا ويلعبوا حتى يلاقوا يومهم الذي يوعدون﴾ نه‌ی
پیغه‌مبه‌ر! وازیان لی ئینه‌ با قسه‌و ئاخوتنی پرپوه‌وچی خویان بکه‌ن، له‌
به‌تالو گومرایی خویان دا بتلینه‌وه‌ ، باسه‌رگه‌رمی کارو کرده‌وه‌ی بی‌ترخی
خویان بن، هه‌تا دوچاری روژی خویان ده‌بن ، هه‌تا کاتی که‌ به‌خویان
ده‌زانن، که‌وتونه‌ته‌ ناو ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی روژی قیامه‌ته‌وه‌ : توشی
سزای سه‌ختی تاوان و هه‌لویتسیان ده‌بن.

﴿يوم يخرجون من الأجداث سراعا، كأنهم الى نصب يوفضون﴾ نه‌و
روژه‌ی له‌گۆره‌کانیان راده‌بن به‌په‌ر بانگه‌وازی خوداوه‌ به‌هه‌له‌داوان
کو ده‌بنه‌وه‌ به‌ره‌و ساری مه‌حشه‌ر راده‌جن ، به‌په‌له‌ روشتن و راگردنیان بو
ساری مه‌حشه‌ر له‌قیامه‌ت دا ده‌ق ده‌شوبه‌یتته‌ نه‌و حاله‌ته‌ی دونیا یان: که‌به‌
گورگه‌له‌و که‌ به‌ره‌و ئالا یان بت و سه‌نه‌می که‌ ئاماده‌که‌راوه‌ بو په‌رستن
راده‌جن و به‌هه‌له‌داوان به‌ره‌و هه‌ده‌ف و ئامانجی خویان ده‌کشین.

﴿خاشعةً أبصارهم ترهقم ذلةً، ذلك اليوم الذي كانوا يوعدون﴾
چاو به‌ره‌و ژیره‌و سه‌رشوړو ریسوا، زه‌لیلی و په‌شیمانی دایان ده‌پوشتی،
ناچارو بی‌ده‌سه‌لات روبه‌پرویی عه‌زابی سه‌خت ده‌بنه‌وه‌، له‌تو له‌ی‌لوت به‌رزوی
ته‌که‌ببوری دونیا یان دا توشی نه‌و زه‌لیلی و بیچاره‌یی به‌ ده‌بن..

نه‌و روژه‌ سه‌خته‌ پر کاره‌سات و ناخۆشه‌ نه‌و روژه‌یه‌ : که‌ خودا
هه‌ره‌شه‌یان پی‌لی ده‌کا و له‌ تیکه‌وتنی روژیکی و هه‌ا ده‌یان ترسینی، نه‌و
روژه‌ په‌شیمان ده‌بنه‌وه‌، به‌لام په‌شیمانی دادیان نادا، خوژگه‌ ده‌خوازن هه‌ر
زیندونه‌کرانیه‌وه‌ ، یان پاش زیندوکردنه‌وه‌ش جاریکی تر بمر دنایه‌و ئیتر
ژیانیان نه‌بینیا یه‌وه‌..

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (نوح)

ئەم سۆرەتە مەکییەو بیست و هەشت ئایەتەو دواى سۆرەتى
(النحل) نازل بووه، ناوئراوه سۆرەتى نوح چونکە لەسەرتاوه باسى
چیرۆكى نوح و قومەكەى دەكاو دەفەرموى: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا
إِلَىٰ قَوْمِهِ...﴾

پەيوەندى ئەم سۆرەتە لەگەڵ سۆرەتى پێشوو دا **لە دوو رۆوهوێه:**

۱- لەسۆرەتى پێشودا فەرموى: ﴿إِنَّا لَقَادِرُونَ عَلَىٰ أَنْ نَبْدَلَ
خَيْرًا مِنْهُمْ﴾ ئەم سۆرەتەش دا سەرگۆزەشتەى قەومى نوحمان بۆ
دەگێڕێتەوه: كە بریتىە لەخنكاندن و لەناوێردنى سەرلەبەرى
ئەو گەلە، جگە لەوانەى ئيمانیان بە(نوح) هێنابوو، ئەوانى لەناوێردو
گەل و نەتەوهیەكى تری هێنایە كایەوه.

۲- سەرەتای هەردوو سۆرەتەكان لَيْك دەچن لەوبارەوه: كە
باسى ئەو عەزاب و سزایە دەكا: كە بۆ كافەرەكان دانراوه. ئەم
سۆرەتەش وەكوو باقى سۆرەتە مەکییەكانى تر گەنگى دەدا بە
عەقیدە و رونکردنەوهى بنەماكانى بىر و باوەر: كە
بریتىن لە بەندایەتیکردن بۆ خودا و گوێرایەلى کردنى
فەرمانەكانى، پوچەلكردنەوهى دیاردەى بپەرستى و بەلگەهێنانەوه لەسەر
هەبوونى خودا و تَاك و تەنهایی زاتى پاکی و دەسلەلات و توانای
بى سنوورى.

سوره‌تی (نوح)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾ قَالَ يَتَقَوَّمُوا عَنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾ أَنْ أَعْبُدُوا
 اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ﴿٣﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ
 إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى إِنْ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

ده‌فرموی: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ بیگو مان نیّمه (نوح) مان کرده پیغهمبرو ره‌وانه‌مان کرد بو سهر گه‌له‌کهی و پیمان گوت: گهل و نه‌ته‌وه‌کعت له‌عه‌زابی خودا برسینه پیش شه‌وه‌ی عه‌زابی به‌نیش و نازاریان بؤی: که شه‌ویش عه‌زابی دۆزه‌خه‌یان خنک‌اندنیانه به‌توفان، نه‌گه‌رتویه‌بکهن و نیمان بینن نه‌وه‌ع‌زابه‌یان له‌سهر لاده‌چی !!

حه‌زره‌تی نوح یه‌که‌م پیغهمبریکه: که ره‌وانه‌کراوه بو سهر گهل و نه‌ته‌وه‌کهی له‌پاش ناده‌م. له‌باره‌ی ناده‌مه‌وه‌قورئان باسی ره‌وانه‌کردنی بو سهر گهل و تاقمی ناکات، ویده‌چی هه‌زره‌تی ناده‌م له‌پاش دابه‌زینی بو سهر زه‌وی و خه‌ریک‌بوونی به‌ژیانی سهر زه‌وی‌یه‌وه، مامؤستاو ته‌ریه‌ت داده‌ری رۆله‌و نه‌وه‌کانی بوو بی...

له‌دوای له‌دونیا ده‌رچوونی هه‌زره‌تی ناده‌م و تیپه‌رپوونی ماوه‌یه‌کی زۆر وه‌چه‌و نه‌وه‌کانی له‌ریبازی خوداپه‌رستی لایان دا، ده‌ستیان کرد به‌بتپه‌رستی سه‌ره‌تا چه‌ند هه‌یکهل و وینه‌یه‌کیان دروست کرد: که

ئاماژەیان دەکرد بۆ پیاو چاكانی رابووردویان، ههروه‌ها بۆ چەند هیزینکی غەیبی و نادیار پاشان بەتێپەرپوونی رۆژگار ، ئەو هەیکەل و وێنانەیان لێبوونە حەقیقەت و ملیان دایە پەرستش بۆ کردنیان.

ئێتر پەرۆردگار حەزەرەتی (نوح) ی ره‌وانه کرد بۆ سەر ئادەمیزاد بۆ ئەوی بیانگیریتەوه بۆ خوداپەرستی و یەکتاپەرستی بۆ راستکردنەوهی بیروباوەریان دەربارەي خوداو ژیان و بوون.

ئەوه‌ی سەرنج راکیشە لەگیرانەوه‌ی سەرگوزەشتەي پیغەمبەران ئەوه‌یه :
 کە حەزەرەتی (نوح) تەمەنی درێژ بوو، نۆسەدو پەنج سالت بەردەوام بانگەوازی نەتەوه‌کەي کرد، وادیارە تەمەنی ئادەمیزادی ئەو سەردەمە تیکرا درێژ بوو، ئەم تەمەن درێژیەشیان ئاماژە بەوه‌ دەکا: کە ژمارەي ئادەمیزاد لەو سەردەمانەدا کەم بوو، ئەمەش داب و نەهیتی خودا دەربارەي گیانلەبەران نیشان دەکا، کە هەر رەگەزو چینیك تەمەنیان درێژ بێ ژمارەیان کەمە . تا ژمارەیان زۆر بێ تەمەنیان کورت تر دەبێ . ئەمەش تەعادل و هاوسەنگیە کە پەرۆردگار لەناو زیندەوهران دا دایناوه .

حەزەرەتی نوح : کە خودا کردیە پیغەمبەر و ره‌وانەي کرد ، خیرا دەستی بەبانگەوازی خۆي کرد ﴿قال: یا قوم اني لكم نذیر مبين﴾ وتی : ئەي قەومە کەم ئەمەن هۆشیارکەرەوه‌و ترسێنەر تانم لەعەزابی سەختی خودا، رینگای بەختەوه‌ری و نەجاتبوون و سەرفەرازیتان نیشان دەدەم، بەگویم بکەن و شوینم بکەون.

﴿ان عبدوا الله وتقوه وأطیعون﴾ فەرمانتان پێ دەکەم : کە عیبادەتي خودا بکەن و یەکتاپەرست بن، مافی خودایەتي بدەن، پابەندی فەرمان و جلەوگیرەکانی بن. خۆتان لەسەرپێچی فەرمانەکانی پسارێژن و چیتان

بی ده لیم: به گویم بکه، چونکه من له لایمن خوداوه رهوانه کراوم بۆ سهر ئیوه و نه رکێ سهرشاغه په یامی پهروه ردگارتان پی را بگه یه م!

جا نه گهر ئیوه به پیو بانگه وازییه که مه وه بیتن و شوینم بکه ون ﴿یغفر لکم من ذنوبکم و یؤخرکم الی أجل مسمى﴾ خودا له تاوانتان خوش ده بی، ته مه نتان درێژ ده بی و مهرگتان دوا ده که وێ بۆ نه و کاته ی خودا بۆ مه زنده کردون، به کورتی دوو واده یان ده داتی نه گهر ئیمان بیتن و طاعه تی خودا بکه . لیخوشبوون له تاوان ، ته مه ن درێژی.

زومه خشهری ده لی: (مه ئه له ن) پهروه ردگار بریاری دابوو نه گهر گه لی نوح ئیمان بیتن هه زار سال ته مه نیان ده بی، نه گهر له سهر کوفرو بی دینی خۆیان بپننه وه ته مه نیان نۆ سه د سال ده بی ، به لام نه وان ئیمانیان نه هیناو خودا له سهری نۆ سه د ساله ی ته مه نیان دا له ناوی بردن.

زانایانی ئیسلام له م نایه ته وه نه وه یان وه رگرتوه: که کرده وه ی چاک و صیله ی رهحم ته مه ن درێژ ده کا، نه بو ته علا له نه نه سه وه ریوایه تی کرده ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فهرمویه تی: (صلة الرحم تزيد العمر) به جیهینانی صیله ی رهحم ده بیته هۆکاری ته مه ن درێژی .

﴿ان أجل الله اذا جاء لا یؤخر لو کنتم تعلمون﴾ نه گهر ئیوه به رده وام بن له سهر کوفرو نه و عه زاب و مهرگه ساته ی خودا بۆ دیاری کردون، ههر کاتی هات گه رانه وه و دواکه وتنی نه، به لکوو به حه قی له کاتی خۆی دا واقع ده بی. ده ی که وابی ئیوه په له بکه ن بۆ ئیمانه یان و خودا په رستی و خۆتان له سزای سه ختی خودا پیاریزن. نه گهر ئیوه که می زانیاریتان هه بوایه ده تانزانی: که نه جه لی بریاردراو له لای خوداوه ههر کاتی هات دواکه وتنی نه.

به کورتی مهرگ شتیکی حه قی به و دواکه وتنی نه، وه لی په یه وه سه به شتی تره وه، به مه رچی ئیمان بیتن ته مه نتان درێژ ده بی و مهرگتان

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالنده‌نه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فراهه‌م هینان، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هیچی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: ﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

له‌وه پێش په‌روه‌ردگار ئه‌وه‌ی راگه‌یاند : که چه‌زه‌ره‌تی (نوح) ی کرده به پیغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌ی کرده بو سهر گه‌له‌که‌ی. ئه‌جار لی‌ره‌دا باسی پارانه‌وه‌ی نوح ده‌کا : که هانای بو خودا بردو شکاتی ئه‌وه‌ی کرد : که چه‌ندێک ئه‌و بانگه‌وازی نه‌ته‌وه‌که‌ی ده‌کاو له‌عه‌زابی خودا ده‌یانترسینی، ئه‌وان پتر سوورده‌بن له‌سهر کوفرو بته‌هرستی خۆیان.

ئه‌و چه‌ندێک شت‌وازی بانگه‌وازی‌یه‌که‌ی خۆی ده‌گۆڕی بی‌سوده، چه‌ندێک پێیان ده‌ئی: ئه‌گهر ئیمان بێنن خودا بارانتان بو ده‌بارینی مال و سامان و مندالتان بو زۆر ده‌کا، به‌خته‌وه‌ریی دونیاو قیامه‌تتان بو ده‌سته‌به‌ر ده‌بی، چه‌ندێک به‌لگه‌ له‌سهر گه‌وره‌یی خوداو ده‌سه‌لاتی ره‌های راده‌نوینی و هه‌ولیان له‌گه‌ل ده‌دا بو ئه‌وه‌ی ئیمان به‌هێنن به‌لام ئه‌وان سوورتر ده‌بن له‌سهر کوفری خۆیان، ده‌فه‌رموی:

﴿قال: ربّ اِنِّی دعوت قومی لیلاً ونهاراً فلم یزدھم دعائی الاّ فراراً﴾
 چه‌زه‌ره‌تی نوح : که دل‌تیا بوو له‌ئیمان نه‌هێنانی قه‌ومه‌که‌ی ، هانای بو په‌روه‌ردگار بردو شکاتی وه‌زع و حالی خۆی لا‌کرد وتی: خودایه؛ من له‌سهر فه‌رمانی تو ئه‌وه ئۆسه‌دو په‌نجا ساڵه به‌رده‌وام به‌ئه‌وه‌په‌ری دل‌سۆزی و لی‌پران‌ه‌وه، به‌بی ئه‌وه‌ی که‌مه‌ترخه‌می بکه‌م، بانگه‌وازی نه‌ته‌وه‌که‌م ده‌که‌م، هه‌ولیان له‌گه‌ل ده‌ده‌م به‌هه‌موو شت‌وه‌و شت‌وازی‌ک بانگه‌وازی‌یم کردون و بارم لی‌گۆڕیون، ده‌ی بانگه‌وازی کردم بۆیان هیچ کاری تی‌نه‌کردن، به‌لکوو پتر شیلگی‌یر بوون و پشتیان له‌ بانگه‌وازی‌یه‌که‌م هه‌ل‌کردو لیم دوورکه‌وتنه‌وه . هه‌رکه بانگم کردن بو نزیکبوونه‌وه له‌حق و ئیمان هێنان . ئه‌وان روویان لی‌وه‌رگی‌پاوم و په‌ره‌یان به‌کوفرو بی‌دینی خۆیان داوه .

﴿واِنِّی کَلَّمَا دَعَوْتَهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ، جَعَلُوا اَصَابِعَهُمْ فِی اَازَانِهِمْ وَ اسْتَغْشَوْا ثِیَابَهُمْ وَأَصْرَوْا، وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِکْبَاراً﴾ هه‌رکاتێک بانگیان

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

که به‌پیر بانگه‌وازی‌یه‌که‌یه‌وه هاتوون زیاد ناکهن و ئاستی رو وهرگیران و سووربوون له‌سه‌ر کوفرو بته‌پرستی له‌زیادبون و به‌رزبوونه‌وه دایه، ئیتر له‌ناکام دا به‌دلی پر له‌غم و په‌ژاره‌وه، حیساب و سه‌ره‌نجامی هه‌ول و تیکۆشانی پیشکesh به‌په‌روه‌ردگاری ده‌کا - هه‌رچه‌نده خودا ناگاداری هه‌موو شتیکه‌و ده‌شزانی: که خودا ناگاداره - وه‌لی شه‌کوای دل و ده‌روونی ماندوی خۆیه‌تی و بو خودای خۆی ده‌درکیئنی و غه‌م و په‌ژاره‌ی خۆی ده‌رده‌بری.

داب و نه‌ریتی پیغه‌مبه‌ران و خودا په‌رستانی راسته‌قینه وایه شکوا و ناره‌حه‌تی خۆیان ته‌نها ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگاریان ده‌کهن و به‌س!
نایه‌ته‌که ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نی: که تۆیه‌و ئیستیغفار ده‌بیته‌ مایه‌ی رزانی خێرو فه‌ر به‌سه‌ر گه‌ل و ولات دا، هه‌روه‌کوو چۆن گرانی و هه‌ژاری ئیش و نازارو ترس و دل‌ه‌راوکی له‌شومی تاوانه‌ویه. هه‌ر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک توشی ئه‌و جوژه‌ به‌لاو ناخۆشیانه‌ بوون، پیویسته‌ تۆیه‌ بکه‌ن و ده‌ست له‌تاوان هه‌لبگر و روبکه‌نه‌ خودا په‌رستی.

ئه‌وه‌تا چه‌زهره‌تی نوح فه‌رمانی به‌ نه‌ته‌وه‌که‌ی کرد: که تۆیه‌و ئیستیغفار بکه‌ن، فه‌رموی: ئه‌گه‌ر تۆیه‌و ئیستیغفار بکه‌ن ﴿یرسل السماء علیکم مدرارا، ویمددکم بأموال وبنین، ویجعل لکم جنّات ویجعل لکم أنهارا﴾ خودا ناخۆشی و وشکه‌ سالی و قاتی و قریتان له‌سه‌ر لاده‌با، لیکندا لیکندان بارانتا بو ده‌بارینی، بارانی خێرو به‌ره‌که‌ت و به‌رده‌وام و ئیقلمگیر، کشت و کال و به‌روبوتمان به‌باشی دیته‌ به‌رو سود به‌خش ده‌بی. هه‌رزانی و ئارامی و به‌خته‌وه‌ری و کامه‌رانی، هه‌موو ولات و هه‌ریمتان داده‌گری، مال و سامانی زۆرتان ده‌داتی، منداڵ و وه‌چه‌و نه‌وه‌تان زۆر ده‌بن. باخ و باخات و ولاتی ئاوه‌دان و میوه‌جاتتان زۆر ده‌کا، کانی و کانیای جوان و دل‌رفیت و چۆم و جوگاتان بو وه‌دی دینی.

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

روناکی به‌زه‌وی ده‌به‌خشی و تاریکی شه‌و لاده‌با، مانگی وادروست کردوه
هاتو چۆی مه‌نزل مه‌نزل و قوناغ قوناغ بی و بیته نیشانه‌ی رۆژو مانگ ،
خۆریش نیشانه‌ی تیپه‌ربوون و تازه‌بوونه‌وی ساله .

وه‌کوو له نایه‌تیکی‌تردا ناماژه به‌م مانایه ده‌کاو ده‌فه‌رموی:
﴿هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد
السنين والحساب﴾ (یونس/۵)

ئه‌جار به‌لگه له‌سه‌ر عاله‌می خوارو دینیته‌وه‌و ده‌فه‌رموی:
﴿والله أنبتكم من الأرض نباتاً﴾ په‌روه‌ردگار باوکه ئاده‌می ئیوه‌ی له
زه‌وی دروست کردوه، جه‌سته‌ی ئیوه‌ی له‌خاک وه‌دی هی‌ناوه؛ له‌م
روه‌وه‌ئاده‌م : که باب‌ه گه‌وره‌ی هه‌موو ئاده‌میزاده جه‌سته‌ی له‌گل دروست
کراوه ، ئه‌جار گیانی به‌به‌ردا کراوه له‌دوا ئاده‌میش رۆل‌ه‌و نه‌وه‌کانی
له‌دۆیه مه‌نی دروست کردوه ، ئه‌و دۆیه ئاوه‌یش له‌خۆراکه‌وه په‌یدا
ده‌بی، خۆراکیش له زه‌وی‌یه‌وه وه‌دی دی، که‌وابی له‌بناغه‌دا ئاده‌میزادی
له‌زه‌وی دروست کردوه .

په‌روه‌ردگار ئه‌م جۆره دروست کردنه‌ی به‌رواندن ته‌عبیر کرد، له شوی‌نی
تری قورئانیش دا هه‌ر به‌و جۆره ته‌عبیری ده‌کاو په‌یه‌ه‌ندی ده‌خاته نیوان
دره‌خت و روه‌ک و ئاده‌میزاده‌وه به‌یه‌که‌وه جوتیان ده‌کا ..

ته‌عبیره‌که‌ش تابلێی به‌جێیه‌و ماناکه‌ی دروسته؛ چونکه ئاده‌میزادو
روه‌ک و دره‌خت له‌زۆر شت دا له‌یه‌ک ده‌چن و له‌زۆر شتی تایبه‌تی‌دا
هاوبه‌شن. هه‌ردوکیان له‌پێکهاته‌ی زه‌وی (عونسوره‌کانی) پێک هاتوون .
زاده‌ی زه‌وین و زه‌وی دایکیانه‌و به‌به‌روبوومی ئه‌م زه‌ویه ده‌ژین و
گه‌ش و نما ده‌که‌ن، هه‌ردوکیان پێویستان به‌خۆراک و ئاو هه‌وا هه‌یه،
هه‌ردوکیان نێرو مێیان تێدایه و هه‌ناسه هه‌لده‌مژن و ده‌یده‌نه‌وه، وه‌لی
هه‌ناسه‌دان و هه‌ناسه هه‌لمژینه‌که‌یان پێچه‌وانه‌ی یه‌ک‌تره، ئاده‌میزاد

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

کردارو گوفتارو هه‌لۆیستی ناشیرینی گه‌لی نوح

قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ
مَالَهُمْ وَوْلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكْرُؤًا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا
لَا نَذَرُنَّ الْهَتَكُمُ وَلَا نَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ
وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾
مِمَّا خَطِيئَتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأَذْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ
اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ
دَيَّارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا
كَفَّارًا ﴿٢٧﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَلَدِي وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي
مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا بَارًا ﴿٢٨﴾

دوای رانواندنی ئەو بەلگانه‌ی حەزەرەتی نوح ئاراستە‌ی نەتە‌وە‌کە‌ی خۆ‌ی
کردن بۆ‌چە‌سپاندن و سه‌لماندنی تا‌ک و تە‌نه‌ایی خودا ، دیتە‌ سه‌رباسی
ئە‌وه : که حەزەرەتی نوح ، یاخی بوون و سه‌ریتچی و گومرایی نەتە‌وە‌کە‌ی
را‌ده‌گە‌یه‌نی و هه‌لۆیستی ناشیرین و کردارو گوفتاری به‌دیان ده‌خاته‌رو ،
نا‌ئۆمیدی خۆ‌ی لی‌یان و سوور بوونیان له‌سه‌ر بت‌په‌رستی و گومرایی

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینئ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

هه ریه کهو ناوی پیاو چاکیکیان لی نان به تیپه ربوونی رۆژگار و هسه سه ی شهیتان ده ستیان کرد به پهرستش بۆ کردنیان ، سال دوا سال عیباده تکردنی شهو بتانه یان لاشیرین بوو، پتر ریزیان لی ده گرتن، دوا ی له ناو چوونی گه لی نوح پهرستنی شهو بتانه گویترا یه وه بۆ ناو عه ره به کان.

بتی (ودد) تاییه ت بوو به هۆزی (کلب) هوه (سواع) بتی هۆزی هوزه یل بوو، (یغوٹ) هی خێلی غه طه فان بوو، (یعوق) بتی هۆزی هه مدان بوو، (نسر) بتی حیمیه ر (آل ذي الکلاع) بوو .

عه ره به کان بتی تریشیان هه بوو به ناو بانگترینیان بتی (اللات) بوو ، تاییه ت بوو به هۆزی شهقیف له شاری طانیف. (العزی) بتی هۆزی سولهیم و غه طه فان و جوشه م بوو، (مناة) بتی هۆزی خوزاعه بوو له قه دید، بتی (أساف) و (نانله) و (هبل) تاییه ت بوون به دانیش توانی مه که که وه. (هبل) یان گه وره ترین بت بوو لایان و له سه ر بانی کابه دایان نابوو.

﴿وقد أضلوا كثيراً، ولا تزد الظالمين إلا ضلالاً﴾ واته: سه رانی قهومی نوح خه لکیکی زۆریان گومرا کرد، یان شهو بتانه مرۆڤگه لیکی زۆریان گومرا کرد. ماوه یه کی زۆرو له پانتایه کی به رفراوان دا دیارده ی بته رستی بآلی به سه ر دونیا دا کیشا بوو، دیارده ی بته رستی له ناو عه ره ب و عه جه م دا چهند سه ده یه که درێژه ی کیشا و له ناو عه ره به کان دا تا سه رده می پیغه مبه ری نیسه لام به رده وام بوو.

مانای دووه م: که راناوی (أضلوا) له نایه ته که دا بگێرینه وه بۆ بته کان ، واته: گومرا کردنه که پال بته کان بدهین و بچوتره .. وه کوو له نایه تیکی تر دا له سه ر زوبانی ئیبراهیم: که له خودا ده پارێتته وه ده فه رموی:

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

هیچ سوپاسی نیعمه‌ته‌کانت ناکهن و بر وایسان به خودایه‌تی
تۆ نابیی!

«رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ، وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنَاتِ وَ
لَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا» خودایه؛ له‌تاوانی خۆم و تاوانی باوک و دایکم
خۆش ببه، هه‌روه‌ها له‌تاوانی هه‌موو نه‌وانه‌ خۆش ببه: که‌به‌ موسولمانی
هاتونه‌ ماله‌که‌م، هه‌روه‌ها خۆش ببه له‌ هه‌موو پیاوو ئافره‌تی موسولمان
له‌هه‌موو کات و شوینیک دا.

دوعاو پارانه‌وه‌که‌ی حه‌زره‌تی نوح بۆ لی‌بوردن له‌خۆی، ره‌وشت و
ئه‌ده‌بی پی‌غه‌مبه‌رایه‌تییه‌ به‌رامبه‌ر خودای خۆی. شهرم و حه‌یای به‌نده‌ی
خوداناس و خۆناسه‌ له‌به‌رامبه‌ر په‌روه‌ردگاری خۆی دا، به‌نده‌یه‌که‌ ده‌زانئ
خۆی ئاده‌میزاده‌و چه‌ندیک هه‌ول بدا گوێپرایه‌لی خودا بی ناتوانئ
به‌ته‌واویی ئهرکی به‌ندایه‌تی خۆی ئه‌نجام بدا، که‌م و کوپی هه‌ر
تیدا ده‌بی، ده‌زانئ هیچ که‌س به‌کرده‌وه‌ی خۆی ناچیتته‌ به‌هه‌شته‌وه، ئه‌گه‌ر
ره‌حمی خودای له‌پال دا نه‌بی، وه‌کوو له‌فه‌رموده‌یه‌ک دا پی‌غه‌مبه‌ری ئیسلام
ئامانه‌ به‌وه‌ ده‌کا.

ئه‌مه‌ ئه‌و داوای لی‌بوردنه‌یه: که‌ ئه‌و هه‌موو ماوه‌ دوورو درێژه
بانگه‌وازیی نه‌ته‌وه‌که‌ی بۆ کردو نه‌وان گوێپرایه‌لی نه‌بوون. له‌ کیسی
خۆیان دا، ئه‌م که‌ پی‌غه‌مبه‌ره‌و ئه‌و هه‌موو هه‌ول و ته‌قه‌للایه‌ی
له‌گه‌ل دان و ئه‌و هه‌موو ماندوبوون و شه‌و‌نخونییه‌ی کرد، ئه‌و هه‌موو سزاو
مه‌ینه‌تییه‌ی چه‌شت له‌ری‌گای خودادا.

ئه‌جار خۆی به‌که‌مه‌تر خه‌م ده‌زانئ و داوای لی‌بوردن له‌ خودا ده‌کا،
به‌راستی به‌نده‌ی خوداناس ده‌بی و ابی و پی‌ویسته‌ خودای خۆی
ئاوا بناسئ.

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی (الجن)

ئەم سورەتە مەککیە و بیست و هەشت ئایەتە، لەدوای سورەتی (الأعراف) نازل بووە. ناوی نراوە سورەتی (الجن) چونکە باس و خواسی ئەوانی لە خۆ گرتووە .

پەڕیوەندی ئەم سورەتە بە سورەتی پیشەوێ لەچەند ڕووبە ڕووبە:

۱- لە سورەتی پیشوودا فەرموی: ﴿استغفروا ربکم إنه کان غفارا، یڕسل السماء علیکم مدراراً﴾ لەم سورەتەش دا فەرموی: ﴿وأن لو استقاموا علی الطریقة لأسقیناهم ماءً غدقاً﴾ .

۲- لە هەردوو سورەتە کەدا باسی ئاسمان کراوە .

۳- لە هەردوو سورەتە کەدا جەخت لەسەر ئەوە کراوە ئەوە هەرکەسی لە خودا یاخی بێ بە ناگری دۆزەخ سزا دەدرێ.

ئەم سورەتە لە دوو تەوھەدا دەسوریتەو، واتە: دوو سەرە باسی سەرەکی لەخۆ گرتوون:

تەوھە یەکیان بریتیە: لە باس و خواسی جندۆکەو هەوائی هەندی راستی دەربارەیان .

تەوھە ی دووھم بریتیە: لە تەوجیھات بو پێغەمبەر ﷺ دەربارە ی چۆنیەتی گەیاندنی پەیامەکە ی بە ئادەمیزاد .

سەرەتا سورەتە کە بە هەوالدان لە ئیمانەتانی کۆمەڵێک جندۆکە دەست پێ دەکا، ئەوە بوو: کە پێغەمبەر ﷺ لە طائف گەرابوو پێش رودای

ئیسراو میعراج له مینا له‌نوێژدا قورئانی خوێندو جندۆکه‌کان گوێیان لی‌بوو، ئیمانیان پێ‌هێناو ته‌مجیدو ته‌قدیسی خودایان کرد.

ئه‌جار به‌شوێن ئهو هه‌واله‌دا باسی ئهو ده‌کا: که جندۆکه له‌وه پێش هه‌ولێ ئه‌وه‌یان داوه هه‌والێ ئاسمان بدزن و به‌سه‌ر هه‌والێ عاله‌می بالا‌دا ئاگاردار بن، وه‌لی ئیستا دواي ناردنی پێغه‌مبه‌ری ئیسلام ناتوان ئه‌و کاره ئه‌نجام به‌دن. هه‌رکاتی هه‌ولێ له‌و جووره به‌دن خیرا تیر ئه‌ستیره‌یان تی‌ده‌گیری‌و ده‌بنه‌ کۆی زوخال.

ئه‌جار ئه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که جندۆکه دواي نازل‌بوونی قورئان، بوون به‌دوو تا‌قم پێ‌رێکیان موسو‌لمان و پێ‌رێکیان کافر.

ئه‌جار فه‌رمان به‌ پێغه‌مبه‌ر ده‌کا: که په‌يامه‌که‌ی به‌ ئاده‌میزاد رابگه‌یه‌نی‌و به‌دڵسۆزیی و ئه‌هرکی سه‌رشانی ئه‌نجام بداو که‌س نه‌کاته هاو‌ه‌ل و هاوشانی خودا، ئه‌وه‌ش بۆ پێغه‌مبه‌ر ﷺ دوپات ده‌کاته‌وه که ناتوانی هیچ زه‌ره‌رو ناخۆشی‌یه‌ک له‌خۆی دووربخاته‌وه، ئه‌گه‌ر له‌ خودا یاخی بێ، که‌س نیه‌ بتوانی له‌سزای خودا رزگاری بکا، ئه‌وه‌شی پێ راده‌گه‌یه‌نی: که هه‌ر خودا ده‌زانی که‌ی عه‌زاب ده‌نی‌ری و که‌ی قیامه‌ت راده‌بی.

کۆتایی سوره‌ته‌که‌ش به‌و راستیه‌ دینی: که زانیاری غه‌یب هی خودایه‌و هه‌ر خودا غه‌یب زانه.

ئیمانیه‌نانی جندۆکه به‌قورئان و تاک و ته‌نه‌ایی خودا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَوْحَىٰ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا

عَجَبًا ۖ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرَكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ﴿٢﴾

وَأَنَّهُ تَعَلَّى جَدُّ رَيْنَامَا اتَّخَذَ صَحْبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٢﴾ وَأَنَّهُ كَانَ
 يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ﴿٣﴾ وَأَنَا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نَقُولَ الْإِنْسُ
 وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿٤﴾ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالِ
 مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٥﴾ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ يَبْعَثَ
 اللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

دەربارە‌ی سەبە ب نزولی نایەتی ژمارە (۱) ﴿قل أوحى إليّ أنّه...﴾
 بوخاری و موسلیم و تیرمیزی و هی‌تیش لە ئیبنو عەبباسەو ریبایەتیان
 کردووە دەفرموی: پیغەمبەر ﷺ نە قورئانی بەسەر جندۆکەدا خوێندووە
 نە بینویشنی، بە لکۆو لە گەل کۆمەلێک لە ھاوەلانی بەرەو بازاری عوکاظ
 روشتن. وە لە حال شەیاتینی لە بیستنی ھەوالی ئاسمان مەنە کرابوون،
 کە ویستبویان ھەوالی ئاسمان بەزن تیر نەستیرەیان پێوە نرابوو،
 کە شەیاتینی یەکان گەرابوونەووە بۆ لای قەوم و ھۆزی خۆیان، و تەبیان ئەم
 روداوە نە ئەرێکی ھەیەو دەبی بزانی چ ی روی داوہ؟ بڕۆن خۆرھەلات و
 خۆرئاوا پیشکنن و بزانی چ ی روی داوہ، ھەلسان و لەخۆکەوتن و بەچوار
 دەوردا بلاو بوونەووە.

ئەو کۆمەلە جندۆکە ی بەرەو (تیهامة) چو بوون، رینان لە
 پیغەمبەر ﷺ کەوت لەوکاتەدا پیغەمبەر ﷺ لە (النخلة) بوو، لە گەل
 ھاوەلانی دا نوێژی بەیانی دەکرد، کاتی گوتیان لە قورئان خوێندنی
 پیغەمبەر بوو وتیان: ئەمە یە: کە ئێوە بیستنی ھەوالی ئاسمانتان
 لی یاساغ کراوہ ..

ئیتەر ئه و تا قم و نه ته وه گه رانه وه بۆ نا و گهل و نه ته وه که یان و تی ان :
ئهی نه ته وه که مان، ئیمه قورئانیکی سه رنج راکیشمان بیست . ئیتەر
پهروه ردگار ﴿قل أوحی الی.....﴾ ی نازل کرد .

بینگومان نهم سوپه ته پیتش هه موو شتیک شایه تیدانه له
عالمه میکی تره وه، له عالمه می په رییه وه ، ده ربه ری زۆر لایه نی عه قیده و
په ربه وه ر: که موشریکه کانی مه ککه ئینکارییان ده کردن و جه دهل و
نیزاعیان تیدا نه نجام ده دا . هه ر له خۆیان وه ره ملیان لی ده دا ، به بی
به لگه قسه یان فری ده دان . جاری وایش هه بوو بۆ نه وه ده چون: که
موحه مه د له جندۆکه وه فیژی نه و قورئانه ده کری! ده ی ئیستا وا
له جندۆکه کان خۆیان وه شایه تی ده درتی به پیچه وانیه ی په ربه وه ری
موشریکه کان و به درۆده خرینه وه .

نه وه ی پیویسته ناماژه ی پی بکری نه وه یه: جندۆکه کان به نازل بوونی
قورئانیان نه زانیبوو، تاله ده می پیغه مبه ره وه بیستیان ، که گوییان له
قورئان بوو سه رسام بوون و ترسان و ده هشت گرتنی، سه رو دلیان گیراو
وایان لی هات خۆیان پی نه گیراو نه یان توانی بیده نگ دابنیشن، به لکوو
که وتنه خۆو دهستیان کرد به هه ول و تیکۆشان، بزائن نهم روداوه گه وره یه
چی یه؟ نه و روداوه گه وره یه ی ناسمان و زه وی ئاده میزادو جندۆکه و
فریشته و نه ستیره کانی سه رقال کرده و کاریگه ری گزنگی هه یه
له بوونه وه ردا . نهم شایه تیدانه له عالمه می جندۆکه وه نرخه تایبه تی خۆی
هه یه و کاریگه ری هه یه له سه ر دل و ده روونی ئاده میزاد .

ویژای نه وه ش وه هم و خه یالێکی جۆراو جۆرو زۆر ده ربه ری عالمه می
جندۆکه راست ده کاته وه، که نه و وه هم و خه یاله له دل و ده روونی
موشریکه کانی مه ککه و خه لکی تری نه و رۆژگاره دا به لکوو له دل و

ده‌رونی زۆرینه‌ی ئاده‌میزاد دا له‌وه‌پیش و له‌وه‌پاش و به‌ئێستاشه‌وه چه‌سپا بوو.

عه‌ربه‌ موشریکه‌کان پێیان وابوو جندۆکه ده‌سه‌لاتێکی له‌را‌ده‌به‌ده‌ریان له‌سه‌ر زه‌وی هه‌یه، بۆیه ئه‌گه‌ر به‌کێکیان به‌شیوو دۆل و چۆله‌وانی‌یه‌ك دا برۆشتایه، په‌نای به‌گه‌وره‌و سه‌روکی جندۆکه‌کانی ئه‌و هه‌ریمه ده‌گرت و هاواری ده‌کردی: که نه‌هێلێ شه‌قاوه‌و ناکه‌سه‌به‌چه‌کانی جندۆکه زیانی پێ‌بگه‌یه‌نن، ده‌یگوت: (أعوذ بسيد هذا الوادي من سفهاء قومه) ئێتر به‌دڵنیاییه‌وه کاری خۆی نه‌نجام ده‌دا.

هه‌روه‌ها پێیان وابوو: جندۆکه غه‌یب ده‌زانن و هه‌والی غه‌یب به‌کاهینه‌کان ده‌ده‌ن، هه‌یانبوو عیبا‌ده‌تی جندۆکه‌یان ده‌کرد برۆیان وابوو، له‌نیوان جندۆکه‌و خودادا نه‌سه‌ب و نه‌ژاد هه‌یه. پێیان وابوو خودا ژنی لی خواستون و ئه‌و ژنانه فریشته بو‌ خودا به‌وه‌له‌د دێنن.

ئهم بیروباوه‌رانه ده‌رباره‌ی جندۆکه له‌سه‌رده‌می نه‌زانی دا باوو به‌ربلا‌وبوو، تائێستاش وه‌هم و خه‌یالات و ئه‌فسانه‌ی جو‌راو جو‌ر له‌و باره‌وه له‌زۆر کۆمه‌لگای ئاده‌میزادا باوو به‌ربلا‌وه. له‌لایه‌کی تهره‌و نه‌مپۆ کۆمه‌لێکی تر له ئاده‌میزاد هه‌ن دان به‌هه‌بوونی جندۆکه‌دا نائین و پێیان وایه: قسه‌ کردن له‌و عاله‌مه نادیاره ئه‌فسانه‌و خه‌رافاته. ده‌ی قورئان هاتوه له‌نیوان ئه‌و وه‌هم و خه‌یالات و ئه‌فسانه جو‌راو جو‌رانه ده‌رباره‌ی جندۆکه‌و ئه‌و ئینکاری‌یه زیده‌پۆییه ده‌رباره‌ی هه‌بوونیان، حه‌قیقه‌ت و راستی جندۆکه‌مان بو‌ رون ده‌کاته‌وه، واقیع و حالیان چۆنه‌و چۆن نیه له‌سه‌ر زمانێ خۆیان بۆمان ده‌رده‌خا..

به‌لێ ئهم سوره‌ته بیروباوه‌ری عه‌ربه‌به موشریکه‌کان و هی‌تْرِیش ده‌رباره‌ی جندۆکه راست ده‌کاته‌وه. که‌پێیان وابوو: جندۆکه تواناو وزه‌ی له‌ته‌ندازه‌به‌ده‌ریان هه‌یه له‌ بونه‌وه‌ردا، هه‌روه‌ها ئه‌وانه‌ش به‌درۆده‌خاته‌وه:

كە بىرۈا بەھەبۈۈنى جىندۇكە ناكەن، پىيان وايە بىرۈا بەھەبۈۈنيان جۆرىكە لەئەفسانە.

لەراستىدا ئەوانەى دەسەلاتى رەھايان بۆ داناون و ئەوانەيش : كەبىرۈا بەھەبۈۈنيان ناكەن، يەكيان لەيەكى بى عەقلىتن، بىرۈياۋەرەكانيان زۆر مىندالانەو نەفامانەيە !!

دەبى ئەوانەى : كەدەلىتن: جىندۇكە نىن و ئىنكارى ھەبۈۈنيان دەكەن، چ بەلگەيەكيان بەدەستەۋە بى؟ بە چ زانىيارىيەك و پشت بەستى بەچى ئاۋا سوورن لەسەر نەبۈۈنى عالەمى جىندۇكە؟ بەچ عەقلىك ھەبۈۈنيان بەخەرافات و ئەفسانە دەزانن !! ئايا ئەوانە توانىويانە ھەموو بوۈنەۋەر پىشكىنن و لەپشكىنىنى بوۈنەۋەردا جىندۇكەيان تىدا بەدى نەكردبى؟ بىنگومان ھىچ كەس لە زانايان ئەم بىرۈ بۆچۈنەى نيە..!

لە لايەكى ترەۋە ئىستا لەناۋ زەۋىدا زۆر مەخلوقاتى زىندو ھەن و رۆژ دۋاى رۆژ كەشف دەكرىتن و زۆرىشيان ماۋن كەشف نەكراون، كەشىش نەيگۈتۈۋە نالى: زنجىرەى كەشف و تۈيۈنەۋە لەسەر زىندەۋەران راۋەستاۋە يان رۆژىك لەرۆژان رادەۋەستى، ھىچ زانايەك ئەمەى نەگۈتۈۋە نايلى.

ئايا ھەر لەبەر ئەۋە دەلىتن: جىندۇكە نىن، چۈنكە نابىندىرن؟ دەى خۆ زۆر شت ھەيە و ناش بىندى. بۆ نمۈۈنە كارەبا ھەيە نابىندى. ئىتر ئەم سووربوۈنە لەسەر نەبۈۈنى جىندۇكە لەپاي چى؟ خۆ زانىيارى ئادەمىزاد لەبوۈنەۋەردا ھىندە كەم و بى ھىزە ، ھەركەسى تۆزىك رىزى عەقلى خۆى بگرى لەم بىارەيەۋە جەزم نانى. يان بەلگەيان لەسەر نەبۈۈنى جىندۇكە ئەۋەيە: كە ئەفسانەۋ خەرافاتى جۆراۋ جۆريان بەدەۋەرەۋە ھەلبەستراۋە؟

ده‌ی له‌م حاله‌دا پتویسته ئیمه ئه‌و ئه‌فسانه‌و خه‌رافاتانه رته بکه‌ینه‌وه‌و پوچه‌لیان بکه‌ینه‌وه. نه‌ک به‌بی به‌لگه‌، حاشا له‌هه‌بوونی ئه‌و مه‌خلوقاته بکه‌ین: که ئه‌فسانه‌یان به‌ده‌وره‌وه هه‌لبه‌ستراوه. پتویسته هه‌والی ئه‌م جوژه غه‌یبیانه له‌سه‌ر چاوه‌ی بپروا پتکراوه‌وه وه‌ربگرین و هه‌رچی له‌و سه‌رچاوه‌وه وه‌رده‌گیری به‌حه‌ق و راستی بزانی!

ده‌ی بانیستا بچینه خزمه‌ت سوپه‌ته‌که‌و زانیاری سه‌د ده‌ر سه‌د و راستی بی پیچ و په‌نا ده‌رباره‌ی ئه‌و عاله‌مه زۆرو نادیاره‌ی پی‌ی ده‌گوتری: عاله‌می په‌ری وه‌ربگرین.

﴿قل: أوحى إليّ أنّه استمع نفر من الجن، فقالوا: إنا سمعنا قرآناً عجباً﴾
ئهی موحه‌مه‌د به‌گه‌ل و قه‌ومه‌که‌ت بلی: پییان رابگه‌یه‌نه : که کۆمه‌لیک له‌جندۆکه قورئانیان بیستوه ئیمانیان پی‌هیناوه‌و ملکه‌چی فه‌رمان و جله‌وگریه‌ کانی بوون.

پییان بلی: خودا نیگای بو کردم، له‌سه‌ر زوبانی جویرائیل پی‌ی راگه‌یاندم : که تا قمتیک له‌په‌ری گوئیان له‌قورئاخویندنی من بووه، کاتیک له‌نویژدا سوپه‌تی ﴿اقرأ باسم ربك الذي...﴾ م خویندوه گوئیان لی بووه، دواى گه‌رانه‌وه‌یان بو ناو گه‌له‌که‌یان وتیان: ئهی خه‌لکینه: ئیمه گویمان له‌که‌لامیکی فه‌صیح و به‌لیغ بوو، پر بوو له‌نامۆژگاری و خێرو فه‌ر، به‌راستی ئه‌و که‌لامه‌ی گویمان لی‌بوو قورئانیکی عه‌جیب و سه‌رنج راکیش بوو. هه‌موومانی سه‌رسام کرد.

جندۆکه عاله‌میکه نادیارن له‌ئیمه‌و هه‌یچیان لی‌نازانین، جگه‌ له‌وه‌ی قورئان پیمانی راگه‌یاندوه ، ئه‌وان له‌ئاگر دروست کراون. قورئان ده‌فه‌رموی: ﴿والجان خلقناه من نار السموم﴾ (الحجر/۲۷) خودا پیغه‌مبه‌ری له‌ره‌گه‌زی خویان بو ناردون ، به‌لکوو ئه‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ی بویان ره‌وانه‌کراون هه‌موویان ئاده‌میزاد بوون.

نه هجار جوار دیاردهو رهوشتن ناگرس دۆزهخ دیارس دهکاو دهفهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزهخه وه دۆزهخ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گوید ریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزهخیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه می شه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزهخ وانی شان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشان دانی دیمه نی رقاوی دۆزهخ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته عجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له می ته وه که ده بینێ ئاده می زاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وان ه ی سروشت هه لئس و که وت ده کاو خودای خۆی نانا سی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته عجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

﴿یهدی الی الرشء، فآمنا به ولن نشرک برّنا أحدا﴾ واته: ئەو قورئانه ئیتمه بیستمان هیدایه‌تدەرە بۆ رییازی حەق و راست، بۆ ناسینی خودا، ئیتمەدلتیا بووین لەوێ ئەو کەلامە لە خوداوە هاتوو، ئیتمە ئیتر بپرای بپرای کەس ناکەین بەهاوێتی خودا، جگە لە خودا، کەسی تر بەخودا نازانین.. ئەمە راگەیاندنی ئیمانیهتەکانە لەناو قەومەکیان دا.

نایه‌ته‌که ناماژه‌ی ئەوێ تیدایه که گه‌وره‌ترین کار له‌بانگه‌وازی پیغه‌مبهردا یه‌کتاپه‌رستی و لا‌بردنی هاوه‌لدانانه بۆ خودا، سه‌یره جندۆکه‌کان ئیمانیاں به‌وه هینا: که قورئان که‌لامی خودایه، ئەوان به‌ بیستنی جاریک قورئاغۆیندنی پیغه‌مبهر موسولمان بوون، که‌چی کافره‌کانی مه‌که‌که به‌تایبه‌تی سه‌رانی قوره‌یش، ئەو هه‌موو جاره‌ له‌ده‌می پیغه‌مبهره‌وه قورئانیاں بیست که‌چی موسولمان نه‌بوون.

﴿وآله‌ تعالی‌ جدّ ربّنا ما اتخذه‌ صاحبه‌ ولا ولد﴾ شه‌ئن و حال وایه به‌رزو پیروژه‌ کرده‌وه ده‌سه‌لات و فه‌رمان و گه‌وره‌یی و شکۆمه‌ندی په‌روه‌رگارمان. به‌رزو پیروژو دوره‌ له‌وێ خیزان و مندالی هه‌بی، هه‌رگیز خودا ژنی نیه‌و مندالی نه‌بووه.

به‌کورتی ئەو جندۆکانه‌ وێرای ئەوێ پا‌کانه‌یاں بۆ خۆیاں کردو بپرای ئەوه‌یاں دا: که هاوه‌ل بۆ خودا دانه‌نین. خوداشیاں له‌وه به‌دوور گرت: که خیزان و مندالی هه‌بی. به‌مه‌ش ته‌نزیه‌ی خودایان کرد له‌وێ هاوه‌ل و خیزان و مندالی هه‌بن، یه‌کتاپه‌رستی خۆیاں راگه‌یاندو بالاده‌ستی و به‌توانایی بی‌سنوورو بی‌تاجی خودایان به‌سه‌ر هه‌موو شتیک داو له‌ هه‌موو شتیک راگه‌یاند.

﴿وآله‌ کان یقول سفیها علی الله شططا﴾ هه‌روه‌ها جندۆکه‌و موشریکه‌کان و نه‌فامه‌کاغان پێش ئەوێ موسولمان بن قسه‌ی ناشایسته‌و

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه ركاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گوئدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینئ ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لِهَ السَّمَوَاتِ السَّعِیْ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَیْءٍ إِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلَکِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گهر له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

گه‌وره‌ی جندۆکه‌ی ئەو هه‌ریمه‌دان و زیانیان پێ‌تاگا ئیستر به‌م جووره‌ په‌نا پێ‌براوه‌کان کوفرو گومراییان بۆ په‌نا به‌ره‌کان زیاد ده‌کرد.

﴿وَأَلَّهِمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا﴾ ئاده‌میزادیش - وه‌کو ئیوه - پێیان وابوو زیندوبونه‌وه‌ نیه، حیساب و لیکۆلینه‌وه‌ نابێ، یان ئەوان و ئیوه‌ش پێتان وابوو: که ئیتر خودا پێغه‌مبه‌ریک نا‌ئێ‌ری بانگه‌وازی بکا بۆ یه‌که‌تا په‌رستی و ئیمانه‌یتان به‌ خوداو به‌ پێغه‌مبه‌رانیو به‌روژی قیامه‌ت.

چهند هه‌واڵکی‌تر له‌جندۆکه‌که‌کانه‌وه

وَأَنَا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِثَتْ حَرَسًا

شیداو شهباء ﴿٨﴾ وَأَنَا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدَ اللَّسَمِ فَمَنْ

يَسْتَمِعُ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شَهَابًا رَصَدًا ﴿٩﴾ وَأَنَا لَا تَدْرِي أَشَرُّ أَرِيدَ

يَمِنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾ وَأَنَا مِنَّا الصَّالِحُونَ

وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قَدَدًا ﴿١١﴾ وَأَنَا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ نُعْجِزَ

اللَّهُ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾ وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْمَدَىٰ

ءَامَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

وَأَنَا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ

تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

نه هجار جوار دیاردهو رهوشتن ناگرس دۆزهخ دیارس دهکاو دهفهرمون:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزهخه وه دۆزهخ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گوید ریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند نه و لاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزهخیش نه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه می شه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزهخ وانی شان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشان دانی دیمه نی رقاوی دۆزهخ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له می ته وه که ده بینێ ئاده می زاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وان ه ی سروشت هه لس و که وت ده کاو خودای خۆی نانس ی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّعِ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی نه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زی ده له وه هه موو حه شاماته

له‌سه‌ر زه‌وی . جاسوس و گۆی له‌مستی خۆی به‌ناو زه‌وی دا بلاوکردنه‌وه
بۆ ئه‌وه‌ی بزانی ئه‌و روداوه‌ چیه‌!!؟

ئه‌وه‌بوو کۆمه‌لیکیان پێغه‌مبه‌ریان بینی له‌نیوان دوو کیتی مه‌که‌که‌دا
نویژی ده‌کرد. ئیتر هاتنه‌وه‌ ئه‌و هه‌واله‌یان به‌ شه‌یتان دا ، ئه‌ه‌یش
وتی: ئه‌وه‌ ئه‌و روداوه‌یه‌ که‌ بوته‌ هۆی مه‌نع کردنی ئیوه‌ له‌ قسه‌
دزینی ئاسمان.

به‌کورتی دوا‌ی ره‌وانه‌کردنی هه‌زره‌تی موحه‌مه‌د ﷺ شه‌یاتینی
له‌هه‌والدزینی ئاسمان مه‌نع کران . نه‌وه‌کوو شتیك له‌قورئان بدزن و
به‌گۆیی کاهینه‌کانی دا بچڕیێنن و کار بشیوی و قورئان و فلته‌ فلتی
کاهینه‌کان تیکه‌لاو بن.

﴿وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ، فَمَنْ يَسْمَعُ الْآنَ يَجِدْ لَهُ
شِهَابًا رَّصَدًا﴾ ئیمه‌ له‌وه‌پێش ده‌چوینه‌ ئاسمان و خۆمان داده‌نووساند بۆ
دزینی هه‌وال، بۆ بیستنی هه‌والی ئاسمان له‌فریشته‌کان، بۆ ئه‌وه‌ی
به‌گۆیی کاهینه‌کانی دا بچڕیێنن . ئیتر دوا‌ی ناردنی پێغه‌مبه‌ری
ئیسلام په‌روه‌ردگار ئه‌و ده‌سه‌لاته‌ی لی‌ستانده‌وه‌ ، به‌تیر ئه‌ستیره‌
ئاسمانی لی‌قه‌ده‌غه‌کردن ، ئیستا هه‌ر کامیکیان بیه‌وی هه‌والدزی
بکا، یه‌کسه‌ر تیر ئه‌ستیره‌یه‌ک بۆی ده‌کشی و ده‌یسووتی و ئی
له‌ناوی ده‌با.

﴿وَأَنَّا لَآ نَدْرِي أَشَرَّ أَرِيدَ بَعْنِ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا﴾
ئیمه‌ نازانین ئایا ئه‌م پارێزگاری کردنه‌ له‌ئاسمان و هه‌ره‌سیات لی‌گرتنه‌،
شه‌روعه‌زایی خودایه‌ بۆ سه‌ر زه‌وی یان خودا خێرو خوشی بۆ دانیشته‌وانی
سه‌ر زه‌وی ده‌وی؟

﴿وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ، كُنَّا طَرَائِقَ قَدَدًا﴾ واته‌:
په‌رییه‌کان: له‌وده‌مه‌دا بانگه‌وازی نه‌ته‌وه‌که‌یان کرد بۆ ئیمانیه‌تان به‌

پیغه مبهری ئیسلام، وتیان: ئیمه پیش بیستنی قورئان هه مان بوو
پیاوچاک و خاوهن پروا و کردار چاک، هه شان بوو وانه بوو، بهتیکرا چه ند
کۆمه له و تاقمیک بووین، هه رکۆمه له و بیرو بۆ چونیکسی تایبه تی هه بوو.
واته: هه مان بوو موسوئلمان و خودا په رست و هه مان بوو فاسق و تاوانبار،
هه مان بوو کافرو سته مکار.

سه عیدی کوری (المسیب) ده لێ: کۆمه لگای جندۆکه وه کوو هی
ئاده میزاد موسوئلمان و گاورو جوله که و ناگر په رست... ی تێدایه.
﴿وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن نَعْمَرَ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ وَلَن نَّعْجِزَهُ هَرَبًا﴾ ده مانزانێ:
که ده سه لاتی خودا به سه ر ئیمه دا بالاده ستو ئیمه ناتوانین له ده ست
قودره تی خودا قوتار بین، هه رکاتی بیهوی شتیک ده رباره مان بکا له زه وی
دابین، یان بۆ به رزایی ئاسمان رابکه یین و له هه ر شوێنیک خۆمان هه شار
بده یین، خودا ده ستی ده مانگاتی و رزگار بوو مان نیه له ده ستی!
﴿وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَى آمَنَّا بِهِ، فَمِنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَّ
لَا رَهْقًا﴾ ئیمه: که گویمان له قورئان بوو، به کسه ر ئیمانمان پێهینا،
چونکه زانیمان که لامی خودایه و حقه، وه کوو کافره کانی ئاده میزاد
به درۆمان نه خستنه وه.

که سیک پروای به خودا هه بی و پروا به نیگا و سه روش بکا، که خودا
نازلی کردوه بۆ سه ر پیغه مبه ره کانی باد ئنیابی دادوه رانه روژی قیامه ت
خودا حیساب و لیکۆلینه وه ی له گه ل ده کا. له کرداری چاکه ی که م
ناکرێته وه له کرداری خراپه شی زیاد ناکرێ.

ئه عجار سه رزه نشت و لۆمه ی جندۆکه و کافره کان ده کا و ده فه رموی:
﴿وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا﴾ ته وانه ی کافرو بی پروان
له ریبازی حق و راستی لایان داوه، ته وانه بوونه سوته مه نی دۆزه خ و

ئاگریان پی‌خۆش ده‌کری، وه‌کوو چۆن ئاده‌میزاده کافره‌کان ده‌بنه سوته‌مه‌نی دۆزه‌خ.

﴿وَأَنْ لَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَاءً غَدَقًا﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د پییان رابگه‌یه‌نه: که نیگام بۆ کراوه، نه‌گهر جندۆکه‌و ئاده‌میزاد به‌رده‌وام بونایه‌ له‌ سه‌ر ریبازی نیسلام، بارانی زۆر و پرخیڕ و به‌ره‌که‌مان بۆده‌باراندن، خیڕو فه‌رمان به‌سه‌ردا ده‌باراندن، بۆ نه‌وه‌ی به‌تاقییان بکه‌ینه‌وه، ده‌ربکه‌وی کۆ سوپاسگوزاره‌و کۆ سپله‌و پی‌ته‌زانه ..

جا نه‌گهر سوپاسگوزاری نیعمه‌ته‌کانی خودابن پاداشتیان ده‌ده‌ینه‌وه ، نه‌گهر له‌خودا یاخی‌بوون و سپله‌ و پی‌ته‌زان بوون سزایان ده‌ده‌ین و نیعمه‌ته‌کانیان لی‌ده‌سینینه‌وه ، یان مۆله‌تیان ده‌ده‌ین و پاشان له‌ناویان ده‌به‌ین .

﴿وَمَنْ يَعْزُضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا﴾ که‌سی‌ک رو له‌په‌یامی قورئان وه‌ربگیڕیۆ گوی به‌ئامۆژگاریو فه‌رمان و جله‌و گیریه‌کانی نه‌دا، نه‌وه ده‌بخه‌ینه‌ ناو عه‌زابی‌کی سه‌ختی دژواره‌وه .

هه‌ندی له‌بنه‌های ئایینی نیسلام

وَأَنَّ

الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾ وَأَنْتُمْ لِمَا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّي

لَنْ يُخْرِجَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٤٢﴾ إِلَّا بَلَاغًا
مِّنَ اللَّهِ وَرِسَالَةً. وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿٤٣﴾ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ
مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقْلَبُ عِدَدًا ﴿٤٤﴾

﴿ وَاَنْ الْمَسَاجِدَ لِلّٰهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللّٰهِ اَحَدًا ﴾ نهی پیغه مبهرا بهو
مهردوم گه له بلئی: من نیگام بو کراوه: که هه موو مزگه وته کان بو خودان و
مالی خودان ، تایه تن به عیاده تکردنی خودا تییان دا، نهو مزگه وتانه
شوینی به ندایه تیکردن، به ندایه تیکردنیش هه بو خودایه، که وایی لهو
مزگه وتانه دا جگه له خودا به ندایه تی که سی تری تیدا مه کهن، که س
مه کهن به هاوه لی خودا و پرستش هه بو نهو بکهن و به س!
هه عیاده تی بکهن له نویژو رۆژوو مانه وه له مزگه وت دا بو یادی
خودا ، قورئاغویندن و عیاده تی تر به ساغی و دلسۆزی بو خودای بکهن و
که سی تر تان مه به ست نه بی به ندایه تیکردن هه بو خودایه وه هه نهو
شیایو پرستش بو کردنه.

حه سه نی به صری ده فه رموی: مه به ست له (المساجد) هه موو
زه وییه، ئاماره بهو فه رموده یه موسلیم و بوخاری و نه سائی له
جابهروه ریوایه تیان کردوه : که پیغه مبهه ﷺ فه رمویه تی: (جعلت لي
الأرض مسجدا و طهورا) که وایی مانای نایه ته که بهم جوړه یه
(زه وی هه مووی دروستکراوی خودایه بو غهیری خودا سوژده ی له سهه
مه بهن...).

﴿وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ، كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا﴾ كاتيك پيغه مبهري ﷺ به ندايه‌تی خودای ده‌کرد، ئەو کۆمه‌له پهریه له (وادي النخلة) پی‌گه‌یشتن و گۆیان له قورناغۆیندنی پيغه مبهري بوو، ئەوه‌نده‌یان ئاره‌زو له بیستنی قورئان بوو، والسه‌ده‌وری پيغه مبهري ﷺ کۆبوونه‌وه که‌له که‌یان کردو به مل یه‌کانیشتن، خه‌ریک بوو بن به‌یه‌ک پارچه‌و وه‌کوو (لباد) یان لی‌بی، یان بینه‌ پارچه‌ گۆشتیک له‌جه‌سته‌ی پيغه مبهري ﷺ.

یان ماناکه‌ی به‌م جو‌ریه‌: کاتیک پيغه مبهري ﷺ بانگه‌وازی ده‌کردو ده‌یفه‌رموو: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ...) خه‌لکی بانگ ده‌کرد بۆ خودا په‌رستی، کافره‌کان له ئاده‌میزادو جندۆکه‌ گه‌له‌کۆمه‌کیان لی ده‌کردو دژی ده‌هستان و ده‌یانه‌یست نووری ئیسلام بکوژینه‌وه، به‌لام خودا ویستی نایینی خۆی سه‌رخاو به‌ره‌هه‌لستکارانی ناین به‌زن و ملکه‌چ بن.

﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أَشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾ ئەی موحه‌مه‌د به‌و خه‌لکه‌ بلێ: که‌ لی‌ت کۆبوونه‌وه‌و گه‌له‌کۆمه‌کیان لی‌کردووی ده‌یانه‌وی نایینه‌که‌ت پوچ بکه‌نه‌وه‌و نه‌هیلن بلاو بیته‌وه، پییان بلێ: من بانگه‌وازی ئیوه‌ ده‌که‌م بۆ لای خودا، عیباده‌ت و به‌ندایه‌تی هه‌ر بۆ ئەو ده‌که‌م، خودایه‌کی تاک و ته‌نهاو بی‌هاوه‌ل و هاوسه‌ر و منداله‌، پشت هه‌ر به‌و ده‌به‌ستم و که‌س ناکه‌مه‌ هاوشانی.

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ بلێ من ناتوانم زیانتان لی‌دوور بجه‌مه‌وه، یان قازانجتان بۆ کی‌ش بکه‌م، من به‌نده‌یه‌کم وه‌کوو ئیوه‌ نیگام بۆ کراوه، من هیچم به‌ده‌ست نیه‌ ده‌ریاره‌ی هیدایه‌ت و گومرایی ئیوه‌، هه‌موو شتیک به‌ده‌ست خودایه‌، چ باکم له‌گه‌له‌کۆمه‌کی ئیوه‌ نیه‌و هه‌ره‌شه‌و دزایه‌تیکردنتان بۆ من، تۆزقالتیک له‌هه‌لو‌یستی خۆم نام هینیته‌ خواری.

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

پئی لی ده‌کری یه‌خه‌یان ده‌گری و چاویان به‌ئاگری دۆزه‌خ ده‌که‌وی، ئیتر
 نه‌وکاته ده‌زانن کئی بی‌ده‌سه‌لات و که‌م ده‌سته، کئی یارمه‌تیده‌رو
 پشتیوانه؟ نه‌وان یان موسولمانه‌کان؟ بی‌گومان موشریکه‌کان بی‌که‌س و
 بی‌یارمه‌تیده‌رو بی‌ده‌سه‌لاتن. نه‌وان له‌ ناست سه‌پازانی خودا دا زۆر
 بی‌ده‌سه‌لات و بی‌هێزن !!

زانباریی ده‌رباره‌ی کاتی هاتنی قیامه‌ت، زانیارییه‌که‌ نایه‌ته

به‌ په‌روه‌ردگار

قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقْرَبُ
 مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لِرَبِّي أَمَدًا ﴿٢٥﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ فَلَا
 يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَى مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ
 يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا
 رَسُولَ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَخْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

موقاتیل ده‌رباره‌ی سه‌به‌ب نزولی نایه‌تی (۲۵) ده‌لی: موشریکه‌کان :
 که‌ نایه‌تی ﴿حتی إذا رأوا ما یوعدون... الآية﴾ نازل بوو بیستیان،
 (النظر) کوپی (الحارث) وتی: ده‌بی که‌ی نه‌و رۆژه‌ بی: که‌
 نه‌م هه‌ره‌شه‌مان پئی لی ده‌کا؟ ئیتر په‌روه‌ردگار نایسه‌تی
 ﴿قُل: إِنْ أَدْرِي أَقْرَبُ مَا تُوعَدُونَ﴾ هه‌و نایه‌ته‌کانی تری دوا نه‌وی
 نازل کرد.

﴿قُلْ: إِن أَدْرِیْ أَقْرِبُ مَا تُوْعَدُونَ أَمْ یَجْعَلُ لَهُ رَبِّیْ أَمْدًا﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌و موشریکانه بلئی: نه‌من نازانم که‌ی ئه‌و عه‌زابه‌ی خودا هه‌ره‌شه‌تان پئی لی ده‌کا یه‌خه‌تان ده‌گری. نه‌من نازانم ئایا نزیکه قیامه‌ت رابئی یان دووره. نازانم ئاخۆ خودا کاتینکی دیاریکراوی نزیکسی بۆ داناوه یان دووره؟! جگه له خودا که‌س نازانی قیامه‌ت که‌ی هه‌لده‌ستی.

به‌کورتی په‌روه‌ردگار فرمان به‌ پیغه‌مبه‌رده‌کا: که به نه‌ته‌وه‌که‌ی بلئی: که هیچ نازانی ده‌باره‌ی کاتی رابوونی قیامه‌ت، زانین و دیاریکردنی کاتی رابوونی قیامه‌ت تاییه‌ته به‌ خوداوه هه‌ر ئه‌و هه‌لیده‌ستین و ده‌زانی که‌ی راده‌بئی. ته‌نانه‌ت پیغه‌مبه‌ر ﷺ که‌له‌و باره‌وه پرسیا‌ری لی‌کرا فه‌رمووی: (مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ) پرسیا‌ر لی‌کراو ده‌باره‌ی کاتی رابوونی قیامه‌ت له پرسیا‌رکه‌ر شاره‌زاتر نیه.

﴿عَالَمُ الْغَيْبِ فَلَا يَظْهَرُ عَلَیْ غَيْبِهِ أَحَدًا إِلَّا مَنْ إِرْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ یَسْلُكُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا﴾ واته: غه‌بیزان هه‌ر خودایه، هه‌ر ئه‌و ئاگاداری غه‌بیبیا‌ته، زانینی غه‌یب تاییه‌ته به‌ خوداوه، که‌س به‌سه‌ر غه‌یب دا ئاگادار نا‌کا مه‌گه‌ر که‌سی خودا بۆ خۆی هه‌لی بژاردبئی و لئی رازی بئی، ئه‌وه‌ش فروستاده‌و پیغه‌مبه‌ری خودایه، هه‌ندئ له‌کاروباری غه‌یب فی‌ری فروستاده‌کانی ده‌کا، بۆ ئه‌وه‌ی ببیته موعجیزه‌و نیشانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی ئه‌و زاتانه.

به‌کورتی په‌روه‌ردگار هه‌ندئ له‌ کاروباری غه‌یب فی‌ری فریشه‌تی تاییه‌تی و پیغه‌مبه‌رانی ده‌کا و ئاگاداریان ده‌کا به‌سه‌ری‌دا.

بَیْگومان دوو جوو غه‌یب هه‌یه:

۱- هه‌رشتی هه‌ستی پئی نه‌کری و به‌هه‌ست کۆنترۆل نه‌کری ئیتر ئه‌و شته به‌عه‌قل بزانی یان به‌هۆی به‌لگه‌و نیشانه‌ی تروه‌ه.

۲- هه‌ستی پی‌ته‌کری به‌هیچ جوړیکیش عه‌قل په‌ی پی‌ نه‌با هیچ نیشانو به‌لگه‌ش له‌سهری ده‌ست نه‌که‌ون . زانینی جوړی دووم تایبه‌ته به خوداوو هیچ که‌س به‌هه‌ول و تیکۆشانی خۆی په‌ی پی‌تاباو نایزانی مه‌گه‌ر خودا به‌فه‌ضل و ره‌حه‌تی خۆی ناگاداری بکا به‌سهری‌دا، نه‌و که‌سه‌ش ده‌بی پیغه‌مبه‌رو فروستاده‌ی خودا بی، جگه‌ له‌ پیغه‌مبه‌رو فروستاده، هه‌ر که‌سیکی تر شتیکی له‌و جوړه‌ غه‌یبه‌ بکه‌وێته‌ دل‌ه‌وه‌ زانینیك نین بگه‌نه‌ راده‌ی یه‌قین و گومان و دوو دل‌ی تیدا نه‌می‌نی. نه‌وه‌ جوړیکن له‌ئیلهام و که‌شف و فیراسه‌ت.

بیگومان په‌روه‌ردگار: که‌ نه‌و غه‌یب و نه‌ئینیانه‌ بو پیغه‌مبه‌رو فروستاده‌کانی ناشکرا ده‌کاو ناگاداریان ده‌کا به‌سهری‌دا له‌ریگای نیگاو سروشه‌وه‌ نه‌نجامی ده‌دا، جا: که‌ نه‌و سروش ده‌نیږی بو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی، له‌پیش ده‌مییه‌وه‌و له‌پاشیه‌وه‌، له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ پاسه‌وان و حه‌ره‌سی تایبه‌تی له‌گه‌ل داده‌نیږی بو نه‌وه‌ی پاریزگاری نه‌و غه‌یبه‌ نی‌راوه‌ بکه‌ن، له‌ ده‌ستکاری کردنی شه‌یاتینیو شیواندنی، نه‌وه‌کوو لی‌ی بدزن و به‌گوی‌ی کاهین و کۆله‌وه‌ناییه‌کانی‌دا بچ‌ریتن..

که‌وابو نه‌و نیگایه‌ی خودا ده‌نیږی بو پیغه‌مبه‌رانی به‌پاریزراوی ده‌گاو سه‌د ده‌ر سه‌د راسته‌و جیگای گومان نیه‌، تایه‌ته‌که‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌: که‌ کۆله‌وه‌نانیو نه‌ستی‌ره‌گه‌ریو سیه‌رو جادوبازی به‌تال و پوچن و بی‌نه‌مان، چونکه‌ نه‌نجام ده‌ره‌کانیان به‌هه‌وانته‌ لافی زانستی غه‌یب لی‌ده‌ده‌ن، له‌راستی‌دا زانیاریه‌که‌یان گومان و مه‌زنده‌کردنه‌و ناچیت‌ه‌ چوارجیوه‌ی زانیاری غه‌یبه‌وه‌. زانیاری پیاوچاکان و ده‌رکه‌وتنی که‌رامات لی‌یان زانیاریه‌کی ئیلهامیه‌وه‌ له‌فریشته‌وه‌ وه‌ری ده‌گرن و ناگاته‌ زانیاری پیغه‌مبه‌ران، زانیاری نه‌مان ده‌گاته‌ پله‌ی یه‌قین و هیچ دوو دل‌ی و گومانی تیدا نامی‌نی.

نه هجار جوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه ركاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی نانسێ.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهَ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَ اِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

۴- ئیمه زۆر جار ئەو زانیارییه واتە: هه‌والدان له‌داهاتوو . له‌ده‌می ئەوانه‌وه ده‌بیستین: که‌ خاوه‌ن ئیله‌مان ، واده‌بی هه‌والدانه‌که‌یان راست ده‌رده‌چی ؟ مه‌رجیش نیه‌ ئەو خاوه‌ن ئیله‌مانه‌ پیاو چاک بن. به‌لکوو جاری واهه‌یه‌ ته‌ستیره‌گه‌رو ساحیرو جادوبازیش هه‌واله‌کانیان راست دینه‌دی.

ئه‌جار رازی ده‌لی: له‌به‌ر ئەم هۆیانه‌ پتویسته‌ نایه‌ته‌که‌ ئاوا ته‌ئویل بکه‌ین. به‌هه‌رحال ئەوه‌ بۆچونیکی ئیمامی رازییه‌و ویستمان لی‌ره‌دا بینووسین، ته‌گینا به‌گویره‌ی ده‌قی قورئان له‌چه‌ند نایه‌ت دا ئەوه‌ دوپات کراوه‌ته‌وه‌ که‌ زانیاری عیلمی غه‌یب تایبه‌ته‌ به‌خوداوه‌، نه‌ فریشته‌و نه‌ئاده‌میزادو نه‌جندۆکه‌ غه‌یب نازانن. ئەوه‌تا فریشته‌کان به‌ناشکرا له‌ئاستی زانینی عیلمی غه‌یب دا ده‌سه‌وسانی خۆیان راگه‌یاند ﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ (البقرة/۳۲).

ده‌باره‌ی جندۆکه‌ش : که‌ غه‌یب نازانن قورئان ده‌فه‌رموی: ﴿فَلَمَّا قُضِيَنا عَلَيْهِ الْمَوْتُ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتِهِ، فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ﴾ (سبا/۱۴). له‌کۆتایی سوره‌تی (لقمان) یش دا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ (لقمان/۳۴).

ده‌ی ئەوه‌تا به‌گویره‌ی ئەم نایه‌تانه‌و نایه‌تی تریش فریشته‌و ئاده‌میزادو جندۆکه‌ غه‌یب نازانن و بۆ خۆیان له‌و باره‌وه‌ دان به‌نه‌زانی خۆیان دا ده‌نن. ئەو جو‌ره‌ هه‌وال و ئیله‌مانه‌ی ئیمامی رازی گێڕاونه‌وه‌، ئیله‌مان و ته‌وه‌قوعاتن بۆ مرۆقی موسوڵمان و ناموسوڵمان ده‌سته‌به‌رده‌بن.

مامۆستا مه‌لا که‌ریم له ته‌فسیری نامی دا ده‌فه‌رموی :
 نایه‌تی ﴿فلا یظهر علی غیبه‌ احدًا، إلا من ارتضی من رسول﴾
 کراوه به‌به‌لگه له‌سه‌ر شه‌وه که‌رامه‌ت نیه‌و داوای بوونی
 که‌رامه‌ت داوایه‌کی پوچ و به‌تاله ، چونکه خودا خۆی فه‌رموی: خودا
 که‌س له‌سه‌ر غه‌یب و په‌نامه‌کی خۆی ناگادار ناکا که‌سی
 نه‌بی له‌پیغه‌مبه‌ران که خودا خۆی بیه‌وی ناگاداری بکا.
وه‌لامی نهم قسه به‌چهند جوړه:

۱- ده‌لێن مه‌به‌ست به‌﴿رسول﴾ لی‌رده‌دا فریشته‌یه. واته: که‌س
 ناگاداری غه‌یبی خۆی ناکا نه‌و که‌سه نه‌بی که‌خۆی بیه‌وی له‌فریشته، جا
 شه‌و فریشته پاش ناگاداریی خۆی به‌فه‌رمانی خودا هه‌وال ده‌دا به
 پیغه‌مبه‌ران و به‌پیاوچاکان.

۲- مه‌به‌ست به‌ناگادارکردن له‌سه‌ر په‌نامه‌کی، شه‌ویه: ناگادارکردنه‌که
 راسته‌و خۆ له‌خوداوه بێ به‌بی شه‌وه‌ی که‌سی تر ناوه‌ند بێ.
 نهم جوړه ناگادارکرنه‌وه له‌په‌نامه‌کی هه‌ر بۆ پیغه‌مبه‌ران دروسته‌و به‌س!
 وه‌کوو خودا راسته‌وخۆ به‌بی فریشته له‌کیوی (طور) له‌گه‌ل
 هه‌زهره‌تی موسادا و، له‌میعراج دا له‌گه‌ل هه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د ﷺ
 قسه‌ی کرد. به‌لام که‌رامه‌تی پیاوچاکان به‌هۆی فریشته‌وه‌یه ... نه‌مه
 قسه‌که‌ی مامۆستایه.

هه‌ندی‌تر وه‌لامی نهم نایه‌تانه‌یان واداوه‌ته‌وه: که مه‌به‌س له‌جومه‌لی
 ﴿ولا یظهر علی غیبه‌ احدًا﴾ ناگادارکرنه‌وه‌یه به‌سه‌ر جومه‌لی
 غه‌یبیاتییه، وه‌کوو له‌(اظهار) ده‌رده‌که‌وی که‌راماتی شه‌ولیا شه‌و
 نه‌ندازه زۆر نیه.

هه‌ندی‌تر ده‌لێن: نهم غه‌یبه لی‌رده‌دا مه‌به‌ست کاتی هاتنی پاشه‌روژه
 به‌نیشانه‌ی ﴿وان أدري أقریب ماتوعون...﴾ تاده‌گاته ﴿عالم الغیب﴾.

هه‌ندی‌تر ده‌لێن: ئەم قەصرە ئیضافییە واتە: پێغەمبەرەکان ئاگادار دەکا
نەك ئەستێرەناس و کاهین و نمونەیی ئەوان. ئیتر مەبەس ئەمە نیە: کە
کەسی‌تر ئاگادار ناکا. چونکی زانیینی پەنامەکی بە ئاگادار کردن و
فێرکردنی خودا بۆ زۆر کەسە. ﴿يَخْتَصُ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ﴾.

هه‌ندی‌تر فەرموویانە: ئیضافەیی غەیب بۆلای ضەمیری باری تەعالا
موفیدی غەیبییەکە غەیری خودا ھۆیەکی‌تر نەبێ بۆ زانیینی واتە: مەبەس
ئەو غەیبانەیە: کە نیشانەو کەرەسە بۆ زانیینی بێ وەکوو جیھازی
سەیرکردنی منداڵانی ئافرەت و ھەوای ئاسمان و دووربینی دۆزینەوێ
ئاوی بیری دوور. بەلکەو لەو غەیبانە بێ کە زۆر تاریک بێ، وەکوو
زانیینی بە ھەشت و دۆزەخ و (سدرۃ المنتھی) وە ئەم جوړە غەیبانە
دەرناخا بۆ رسول نەبێ، بەلام غەیبیاتی کانی تر وەکوو ئەو نموونانە
ئەو بە گەلی کەسی‌تری دەدا.

هه‌ندی کەس وتوویانە ﴿يُظْهَرُ﴾ فێلی موزاریعەو بۆ (استمرار) واتە:
ھەمیشەو بە (استمرار) غەیب دەرناخا بۆ (رسول) نەبێ بەلام غەیری
(رسول) ئەو غەیبی نیشان دەدا بەلام جار جار نەك ھەمیشە.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی (المزمل)

ئەم سورپەتە دوای سورپەتی قەلەم نازل بوو، ناوێراو سورپەتی
موزەمیل، چونکە باس لەو حالەیی پێغەمبەر ﷺ دەکا: کە لەسەرەتای
نیگا بۆ ھاتن دا خۆی پێچابو و خۆی داپۆشیبوو. خودا فەرمانی پێ
کرد: کە پێخەف لە سەر خۆی لایەری و ھەلسێ دەست بکا بە شەو نوێژ
کردن و راگەیانندی پەیامەکی.

ثم سورته مه ککيه واته: له پیش کوچکردنی پیغمبر ﷺ بؤ مه دینه نازل بووه، جگه له نایهتی ژماره (۱۰) و (۱۱) و (۲۰)، ثم سی نایهته مه دهنن .

په یوه ندای ثم سورته به هی پیشه وه له چند رویه که وه به:

۱- کوتایی سورتهی (الجن) به باسی به یانکردنی گه یاندنی په یامی خودا له لایهن پیغمبرانه وه دی، سورتهی (المزمل) یش به وه دهست پی ده کا: که په روه ردگار فرمان به سهرداری پیغمبرانه ده کا به گه یاندنی په یامه که یو هره شه له موشریکه کان و دهست کردن به هول و تیکوشانی به رده وام بؤ راگه یاندنی په یامی نیسلام .

۲- له سورتهی پیشوودا هه ولی دهنگدانه وهی بانگه وازی پیغمبره ی له ناو قوره شییه کان و له ناو کومه لگای په رییه کان دا راگه یاند، فرموی: ﴿وانه لما قام عبد الله يدعوه...﴾ یان ﴿وان المساجد لله...﴾ له سهرتهای ثم سورتهش دا فرمانی به پیغمبر ﷺ کرد: که دهست بکا به بانگه وازی، فرموی: ﴿يا ايها المزمل، قم الليل الا قليلا...﴾.

رینومایی کردنی پیغمبر ﷺ له سهرتهای نیگا و سروس بؤ هاتن دا

بسم الله الرحمن الرحيم

يَا أَيُّهَا الْمَزْمِلُ ﴿١﴾ قُمْ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾ نِصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾ أَوْزِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾ إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾ وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾ وَأَصْبِرْ
عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَهْجِرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾

ده‌بارهی سده‌ب نزولی نایه‌تی (۱-۲) (الحاکم) له عانیشه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌فهرموئی: که نایه‌تی ﴿یا ایها المزل قم اللیل الا قلیلا﴾ نازل بوو سالتیک شه‌ونویزیان کرد، شه‌ونده به پیوه وه‌ستان قاچیان هاوسا، شه‌جار نایه‌تی ﴿فاقرأوا ما تیسر منه﴾ نازل بوو، ئیینوجه‌ریر به هه‌مان شیوه له ئیینوعه‌باسه‌وه شه‌م ریوایه‌ته‌ی گیراوه‌ته‌وه.

ئیینوعه‌باس ده‌فهرموئی: شه‌مه له سه‌ره‌تای وه‌حی بو ناردن دا بووه، شه‌وه‌بوو: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ گوئی له ده‌نگی فریشته‌ی نیگا بوو سه‌یری کرد، له‌رزدا یگرتوو هاته‌وه ماله‌وه، به خیزانی فه‌رموو: دامپوشن دامپوشن.

شه‌مه‌دو بوخاری و موسلیم و تیرمینی و هی‌تریش له جابری کوری عه‌بدوللاوه ریوایه‌تیان کردوه ده‌لتی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموو: له حیرا بووم، هاته‌ خواره‌وه، کاتیک به‌خۆم زانی بانگم لی‌کرا، سه‌یری لای راستی خۆم کرد هیچ دیار نه‌بوو، سه‌یری لای چه‌م کرد هیچم نه‌دی، بو دواوه‌م روانی هه‌ر هیچم نه‌بینی، سه‌رم به‌رز کرده‌وه بو ئاسمان، که روانیم شه‌وفریشه‌یه‌ی له شه‌شکه‌وتی (حیرا) هاته‌لام، شه‌وا له‌نیوان ئاسمان و زه‌ویدا (له‌حه‌وادا) له‌سه‌ر کورسییه‌ک دانیشه‌توه زۆری لی‌ترسام و به‌په‌له هاته‌وه بو مال و وتم: دامپوشن دامپوشن، ئیتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی ﴿یا ایها المدثر﴾ ی نازل کرد.

نه هجار جوار دیاردهو رهوشتن ناگرس دۆزهخ دیارس ده کاو ده فهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه ركاتی بی باوه پان تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه پان، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه پان، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینئ ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه یینه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّعِ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گهر له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

که‌لکی لی‌وه‌ریگری، بو‌ خوشت وشه‌و مانا له‌ ذیهن دا ئاماده‌ بکه‌و
دلایان بده‌ری.

زۆر فهرموده‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ریوایه‌تکارون، هه‌موویان جه‌خت له‌ سه‌ر
ئه‌وه‌ ده‌که‌ن: که‌ خویندنی قورئان ده‌بی به‌ شیوه‌ی ته‌رتیل بی‌و یاسای
ته‌جويدی تیدا ره‌چاو بکری‌و هه‌ول بدری به‌ ده‌نگیکسی خوش بخویندری،
یه‌کی له‌و فهرمودانه‌:

حاکم و هی‌تریش له‌ (البراء) وه‌ ریوایه‌تیان کردوه‌: پیغه‌مبه‌ر ﷺ
فهرموویه‌تی: (زینوا القرآن بأصواتکم) قورئان برازیننه‌وه‌ به‌ ده‌نگی
خوشتان.

له‌ سه‌حیحی موسلیم و بوخاری دا له‌ نه‌بو هه‌ره‌یه‌وه‌ ریوایه‌ت کراوه‌:
پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموویه‌تی: (لیس منا من لم یتغن بالقرآن) به‌
قورئاخوینی باش ناژمی‌ردری که‌سیک به‌ ریک و پیک و به‌ ته‌جويدو
ته‌رتیله‌وه‌ قورئان نه‌خوینی.

به‌غه‌وی له‌ ئیبنو مه‌سعوده‌وه‌ ریوایه‌ت ده‌کا: که‌ ده‌لی: به‌ په‌له‌ په‌ل و
پرت پرت قورئان مه‌خوینن، وشه‌کانی وه‌کوو ورده‌ زیخ و به‌رده‌ ورده‌
بلاومه‌که‌نه‌وه‌، سه‌رنج بده‌نه‌ مانا سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌کانی وه‌لویسته‌ی له‌
سه‌ر بکه‌ن، وای بخوینن دلتان راچه‌نی و جه‌سته‌تان موچورکه‌ی پیدا بی، له‌
قورئان خویندن دا مه‌به‌ستی نه‌وه‌تان نه‌بی سوره‌ته‌که‌ ته‌واو بکه‌ن و خه‌تی
قورئان بکه‌ن، له‌ سه‌ره‌خۆو به‌سه‌رنجه‌وه‌ بیخوینن، دل بده‌نه‌ ماناکانی و
بیری لی بکه‌نه‌وه‌.

پرسیار له‌ خاتو عایشه‌ کرا ده‌ریاره‌ی قورئان خویندنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌
وه‌لامدا وتی: قورئاخویندنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ وه‌کوو ئه‌م خویندنه‌وه‌ به‌
په‌له‌ی ئیوه‌ نه‌بوو، کاتی‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ قورئانی ده‌خویند، ئه‌گه‌ر گوینگر
بیویستایه‌ پیته‌کانی بژمی‌ری، ده‌یژماردن...

﴿إنا سنلقي عليك قولا ثقیلاً﴾ ئە‌ی پیغه‌مبەر خۆت ئاماده بکه، ئی‌مه له‌وه به ولاوه قورئانت به نیگا بۆ ده‌نی‌ترین، ئە‌رک و فەرمانی‌کی قورست ده‌خه‌ینه سه‌ر شان، په‌یامی‌کت بۆ ده‌نی‌ترین فەرمان و جله‌وگیری و ئە‌رکی گران‌ی تی‌دان له‌سه‌ر دل و ده‌رون، ئە‌نجام‌دان‌یان پی‌ویستی به‌ لی‌بوردن و خۆئاماده‌کردنی ته‌واو هه‌یه‌..

پابه‌ند بوون به‌و په‌یامه‌ وه‌کوو ئە‌رکی‌کی قورسه‌ له‌ دونیادا له‌ ته‌رازوی کێشانی کرده‌وه‌دا رۆژی قیامت قورسای‌ی تایه‌تی هه‌یه‌، په‌یامی‌کی تۆکمه‌و حق و پیرۆزه، هه‌رکه‌سی پی‌وه‌ی پابه‌ند بێ س‌ه‌رفرازی دونیاو قیامه‌ته‌ . وه‌رگرتنی ئە‌و په‌یامه‌ ئە‌رکی‌کی گران‌ه‌و دل‌ی‌کی نورانی و به‌هێزی ده‌وێ خۆتی بۆ ئاماده بکه‌.

بوخاری و موس‌لیم و تیرمیزی و نه‌سائی له‌ عایشه‌وه‌ ر‌ی‌وايه‌تیان کرده‌؛ ده‌فه‌رموی: پرس‌یار له‌ پیغه‌مبەر ﷺ کرا ئاخۆ چۆن نیگات بۆ دی؟ ف‌ه‌رموی: جاری وا هه‌یه‌ وه‌کو ز‌ه‌ی جه‌ره‌س وایه‌، ئە‌م جۆره‌ زۆر له‌ سه‌رم قورسه‌، که نیگاکه‌ ته‌واو ده‌بی ده‌زانم چیم پی‌ گوتراوه‌، هیچم لی‌ تی‌ک ناچی. جاری وا هه‌یه‌ فریشته‌ی نیگا هی‌نه‌ر وه‌کو د‌ی‌پ‌اوی عادی خۆیم نیشان ده‌دا، چیم پی‌ ده‌لتی: حال‌ی ده‌م . عایشه‌ ده‌لتی: به‌ چاوی خۆم پیغه‌مب‌ه‌رم بی‌نی له‌ رۆژی‌کی سارد دا نیگای بۆ هات ناوچه‌وانی عاره‌قی لی‌ ده‌تکا.

﴿إن ناشئة اللیل هی‌ أشد وطأً وأ‌قوم قیلاً﴾ بی‌گومان هه‌لسان بۆ شه‌ون‌وێژو وازه‌ینان له‌ خه‌و و نوێژکردن له‌ شه‌ودا ئە‌رکی‌کی گران‌تره‌ له‌ به‌ندایه‌تی کردن له‌ رۆژدا، هه‌روه‌ها باشت‌ر دل‌ تی‌یدا ئارام ده‌گری و دامه‌زراوتره‌ له‌ باره‌ی خویندنه‌وه‌ی قورئان، چونکه‌ شه‌و کاتی ئارامییه‌ و دل‌ تی‌یدا به‌ خشوع و ئیخلاص ده‌بی، دل‌ و زوبان هاوکاری یه‌کتری ده‌ک‌ن، دونیا کش و ماته‌، بیر کردنه‌وه‌و خویندنه‌وه‌ی قورئان له‌ کاتی

ئاوه‌ه‌ارا له دڵ دا جیگیر ده‌بی و خودا باشتی وهرده‌گری. ئەمەش
ئەبیته هۆی ئەوهی داوای شەو نوێژت لێ بکری، بۆ ئەوهی بگه‌يته پله‌و
پایه‌ی به‌رز.

﴿ان لك في النهار سبحا طويلا﴾ بێگومان له رۆژدا ماوه‌یه‌کی دورو
دریژه‌یه‌ بۆ تۆ هاتوچۆی تێدا بکه‌ی و ده‌توانی قه‌ره‌بووی ماندووبونی
شه‌وت بکه‌يته‌وه‌و پێداویستی ژیا‌نت دا‌بین بکه‌ی. به‌لام به‌ هیچ جو‌ریک
نابی له‌ شه‌وو رۆژدا له‌ یادی خوا غافل‌ بی.

﴿واذكر اسم ربك وتبتل اليه تبتلا﴾ زۆر یادی خودا بکه‌و به‌رده‌وام
به‌ له‌ سه‌ری، دڵسۆزانه‌ به‌ندایه‌تی خودا بکه‌و هه‌رکاتی له‌ ئەنجام‌دانی
کاره‌ پێویستییه‌کانی دونه‌یاییت بو‌یت‌وه‌ به‌ ته‌واوی لێ به‌ری بۆ
تاعه‌ت‌کردن و خودا په‌رستی، وه‌کو‌له‌ نایه‌تیکی تر‌دا ده‌فه‌رموی:
﴿فاذا فرغت فانصب و الى ربك فارغب﴾ (الإنشراح / ۷-۸).

﴿رب المشرق والمغرب، لا إله الا هو فاتخذه وكيلا﴾ ئەو خودایه‌ی تۆ
یادی ده‌که‌ی و لێ ده‌به‌ینی بۆ عیبادەت بۆ کردنی، خودای خۆر هه‌لات و
خۆرناوایه‌، خودای هه‌موو بونه‌وه‌ره‌ و هه‌ر ئەو شیای عیبادەت بۆ
کردنه‌، هه‌لسۆرینه‌ری کاروباری هه‌موو شتی‌که‌. هیچ خودا نین جگه‌ له‌
ئەو، له‌هه‌موو شتی‌ک دا پشت به‌و به‌سته‌.. وه‌کو‌له‌ نایه‌تیکی تر‌دا
ده‌فه‌رموی: ﴿فاعبده وتوكل عليه﴾ (هود/ ۱۲۳).

ئەجار فه‌رمان به‌ پێغه‌مبه‌رده‌کا: که‌ له‌ به‌رامبه‌ر هه‌لوێستی
موشریکه‌کان دا به‌ سه‌برو ئارام بی ده‌فه‌رموی: ﴿واصبر على ما يقولون و
اهجرهم هجرة جمیلا﴾ ئەی پێغه‌مبه‌ر! پشوو‌دری‌ژو خۆراگری له‌ به‌رامبه‌ر
ئەزیه‌ت و هه‌لوێستی ناله‌ باری نه‌ته‌وه‌که‌ت، گوێ مه‌ده‌ره‌ جوین و
گالته‌کردنیان به‌ په‌یامه‌که‌ت، مودارایان له‌ گه‌ل دا بکه‌، به‌ شیوه‌یه‌کی
جوان و رێک و پێک لێیان دوور بکه‌وه‌ره‌وه‌.

هه‌ره‌شه له کافره‌کان و ترساندنیان

وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ

أُولَى النِّعْمَةِ وَمَهْلَهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾ إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَحِمَامًا ﴿١٢﴾
وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ
وَكَانَتْ الْجِبَالُ كَيْبًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِدًا
عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾ فَغَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ
فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾ فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ
الْوَلَدَ نَسِيًّا ﴿١٧﴾ السَّمَاءَ مُنْفِطِرَةً ۖ كَان وَعْدُهُمْ مَّقْعُولًا ﴿١٨﴾

له‌وه پێش په‌روه‌ردگار هه‌ندێ ته‌وجیهات و ئیرشاداتی ناراسته‌ی
پێغه‌مبه‌ر ﷺ کرد ده‌رباره‌ی گه‌یانده‌ی په‌یامه‌که‌ی، نه‌جار هه‌ره‌شه‌ی توند
له‌موشریکه‌کان ده‌کا نه‌گه‌ر رو له‌بانگه‌وازیه‌ی پێغه‌مبه‌ر وه‌ریگێرن،
به‌عه‌زایی قیامه‌ت ده‌یانترسێن، هه‌روا به‌عه‌زایی دونیاش.

ده‌فه‌رموی: ﴿وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولَى النِّعْمَةِ وَمَهْلَهُمْ قَلِيلًا﴾ نه‌ی
موحه‌مه‌د لێم گه‌ری بۆ شه‌و موشریک و بی‌باوه‌رانه: که له‌خۆیان بایی
بوون، تَوَزَيْتَ مَوْلَهُ تَيَانٌ بَدَهُ لَيِّانٌ گه‌ری با ماوه‌یه‌ک به‌خۆشی ژیان به‌سه‌ر
به‌رن. وه‌کوو له‌ئایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿نَمْتَعُهُمْ قَلِيلًا﴾، تَمَّ نَضَطْرَهُمْ
الی عذاب غلیظ﴾ (لقمان/۲۴).

نه‌جار په‌روه‌ردگار چوار جو‌ر عه‌زاییان بۆ دیاری ده‌کا: ده‌فه‌رموی:

﴿إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَ جَحِيمًا، وَطَعَامًا ذَا غِصَّةٍ، وَعَذَابًا أَلِيمًا﴾ بئگومان ئیمه کۆت و زنجیرمان لاهیه به‌ئوانه‌ی په‌یامی پیغه‌مبه‌رو نایه‌تی قورئان به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، ئاگری بلیسه‌دارو سوتینه‌رمان هیه به‌یوان، خۆراکی ناخۆش و تفت و تالی واکه له‌قورگ ده‌گیری، نه‌تف ده‌دریته‌وه‌و نه‌قوت ده‌چی. جوړیکی‌تر له‌عه‌زابی سه‌خت که هه‌ر خودا ده‌زانی چه‌ند سه‌خت و دژواره .

﴿يَوْمَ تَرْجَفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ، وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيرًا مَّهِيلًا﴾ نه‌و سزا سه‌خت و دژواره بۆ موشریک و بی‌پروایان له‌و رۆژه‌دا: که زه‌وی کێوه‌کانی ده‌که‌ونه شه‌قه تۆله‌و چی له‌سه‌ر زه‌وی‌دا هیه ده‌که‌ونه له‌رزه، له‌رزه‌یه‌کی بی‌ته‌ندازه : کێوه‌کان ده‌بنه‌ کۆگا لمیکی بلا‌وه‌بوو، نه‌و کێوه ره‌ق و پته‌وو سه‌رکه‌شانه ده‌بنه‌ ته‌پ و تۆزو به‌هه‌وادا بلا‌وده‌بنه‌وه .

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ، كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا، فَعَصَىٰ فِرْعَوْنَ الرَّسُولَ، فَأَخَذْنَا أَخَذًا وَيْلًا﴾ نه‌ی ئاده‌میزادان به‌راستی ئیمه پیغه‌مبه‌ری‌کمان ناردوه بۆ سه‌ر ئێوه ، نه‌ویش موحه‌مه‌دی کو‌ری عه‌بدوللایه، رۆژی قیامه‌ت ده‌بیته‌ شایه‌ت به‌سه‌رتانه‌وه، شایه‌تی‌تان لی‌ده‌دا له‌باره‌ی کرده‌وه‌کاتتانه‌وه ، ده‌ربه‌ره‌ی به‌پیره‌وه‌هاتنی بانگه‌وازییه‌که‌ی رووه‌رگێڕانتان لی‌ی. هه‌ر وه‌کوو چۆن موسامان کرده پیغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌مان کرد بۆ سه‌ر فیرعه‌ون . بانگه‌وازی کرد بۆ ئیمان هێنان و خودا‌په‌رستی؛ فیرعه‌ون له‌ پیغه‌مبه‌ره‌که‌ یاخی بوو به‌درۆی خسته‌وه ئیمه‌یش به‌توندی گرتمان ، به‌سه‌ختی سزامان دا به‌خۆی و دارو ده‌سته‌یه‌وه له‌ناومان بردن، له‌ناو ده‌ریادا خنکانه‌من.

که‌وابی پێویسته ئێوه له‌سه‌رگوزه‌شته‌ی فیرعه‌ون په‌ند وه‌ربگرن و پیغه‌مبه‌ری ئیسلام به‌درۆنه‌خه‌نه‌وه، نه‌بادا نه‌وه‌ی به‌سه‌ر فیرعه‌ون و تا‌قمه‌که‌ی هات به‌سه‌ر ئێوه‌ش بی، بئگومان ئێوه شیاو‌ترن به‌له‌ناو‌بردن

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

له‌وه پێش حال و وه‌زعی به‌خته‌وه‌ران و به‌دبه‌ختانی رانواند، به‌جۆره‌ها
سزا هه‌ره‌شهی له‌موشریکه‌کان کرد، نه‌جار کۆتایی سوپه‌ته‌که به‌کۆمه‌لێک
یادخستنه‌وه‌و نامۆژگاری و ره‌هنومایی کردنی ئاده‌میزاد ده‌هێنێ و
ئاده‌میزاده‌کان سه‌رپشک ده‌کا، بۆ خۆیان لایه‌نی خودا په‌رستی هه‌لبێژین
یان روبه‌که‌نه‌ سه‌ته‌مکاری و تاوان..

نه‌جار ئهرکی شه‌و نوێژکردن له‌سه‌ر موسوڵمانان سوک ده‌کا و
ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ هَذِهِ تَذْكَرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾
ئه‌و فه‌رمان و نامۆژگاری سه‌رگوزه‌شتانه‌ی له‌وه‌پێش له‌م سوره‌ته‌دا
رانوێنران یاده‌وه‌ری بیرخستنه‌وه‌یه بۆ خاوه‌ن عه‌قله‌کان، بۆ ئه‌وانه‌ی بیرو
هۆشیکیان هه‌بی. جا با بۆ خۆیان سه‌رپشک بن، که‌سی ده‌یه‌وی به‌و
ته‌وجیه‌و ئیرشاداته‌ په‌ند نامێژێ، باریگهی تاعه‌ت و خودا په‌رستی
بگریته‌به‌ر، بۆ ئه‌وه‌ی به‌خته‌وه‌ری دونه‌یاو قیامه‌تی بۆ ده‌سته‌به‌ر بێ،
ره‌زامه‌ندی خودا و به‌هه‌شتی به‌رینی به‌نسیب بێ. که‌سی که‌ش پابه‌ندی
ئه‌و په‌یامه‌ نابێ عۆده‌ی خۆی له‌م خۆی.

له‌دوای نازلبوونی سه‌ره‌تای ئه‌م سوره‌ته، پێغه‌مبه‌ر ﷺ خۆی گورج
کرده‌وه‌و به‌ته‌واوی لی‌پرا بۆ شه‌و نوێژو خودا په‌رستی له‌شه‌ودا، پاشان خودا
ئه‌و ئهرکی له‌سه‌ر پێغه‌مبه‌رو موسوڵمانان سوک کردو فه‌رموی:

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثَي اللَّيْلِ وَ نِصْفَهُ وَ ثُلُثَهُ وَ طَائِفَةٌ
مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ﴾ یه‌گومان خودا ده‌زانێ: که‌ تۆ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر! پابه‌ندی
فه‌رمانی خودای جاری واده‌بی که‌مه‌تر له‌دووسێیه‌کی شه‌و، جاری واش
هه‌یه‌ نیوه‌ی یان سێیه‌کی شه‌و، خه‌ریکی شه‌و نوێژو خودا په‌رستیت و
کۆمه‌لێکیش له‌ موسوڵمانان به‌شداریت ده‌که‌ن له‌و شه‌و نوێژه‌دا،
په‌روه‌ردگار پاداشتتان ده‌داته‌وه‌ به‌پاداشتی چاک.

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریا‌نه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

نویژه فرهزه که هیچی ترم له سهر پیویسته؟ له وه لام دا پیغه مبه ر ﷺ
 فرمووی: (لا، إلا أن تطوع) نه خیر مه گهر سوننه ت بکه ی. که وایی
 به نایه ته که و به حه دیشه که، ئاماژه به وه ده که ن: جگه له پینج نویژه فرهزه کان
 هیچ نویژی تر فرهز نین. شه ونویژ سوننه ته نه که واجب.

نه مجار پهروه ردگار حیکمه ت و هوکاری لابردنی شه ونویژ به بیان ده کاو
 بیانی بۆ دینیت ه وه ده فره مو ی: ﴿عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضًى وَ
 آخِرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخِرُونَ يقاتلون في
 سبيل الله﴾ خدا بۆیه نه رک ی شه ونویژی له فرهزه وه بۆ گۆرپن به سوننه ت،
 چونکه ده زانی ئیوه توشی حاله تی واده بن ناتوانن نه و نه رکه نه نجام به دن،
 واده بی به هۆی ناسا غیه وه ناتوانن هه موو شه ونویژه کانتان
 جی به جی بکه ن..

ده زانی تاقمیکه تر تان خه ریک ی بازرگانی و کاسپی کردنن به دوی
 پیدایستی بژیو ژیان دا ده گه رپن و به روژ نه وه نده ماندوو ده بن، به شه و
 ناتوانن هه لسه وه بۆ شه ونویژ، پیریکه تر تان موجهید و تیکۆشه رن
 له رپی خودا دا، ناتوانن شه ونویژ بکه ن.

هه بوونی نه م بیانوو عوزرانه بوو به هۆی سوککردنی شه ونویژ
 له فره زیه وه بۆ سوننه ت. له سهر موسولمانان و فره مووی: ﴿فَأَقْرُوا
 مَا تيسر منه، وأقيموا الصلاة وآتوا الزكاة وأقرضوا الله قرضاً حسناً﴾
 نه وه نده ی بۆتان کراو پی راگه یشتن شه ونویژ بکه ن و قورئان بخوینن و جه خت
 له خۆتان مه که ن، پینج نویژه فرهزه کانتان به ریک و پینکی و له کاتی خۆیان
 دا به جی به یینن، خوشوع و خوضوعیان تیدا ره چاو بکه ن.

زه کاتی پیویست له مال و سامانتان ده ریکه ن، خیرو خیراتی تر
 له ریکه ی خودا دا به دن به هه ژاران و له پینا و جیهاد دا مال به خشن
 جه نگاوه ران ته یار بکه ن، نه و مال و سامانه ی ده یبه خشن لای خودا

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریا‌نه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فراهه‌م هینان، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تی‌کی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

کەس نیه توشی هەڵەو تاوان نەبی، بێگومان پەرەردگار لیخۆشبوونی زۆرە بۆ کەسیک داوای لیخۆشبوونی لی بکا، رەحم و بەزەیی زۆرە بۆ کەسیک داوای رەحم و بەزەیی لی بکا.

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (المدثر)

ئەم سۆرەتە مەکیه و پەنجاو شەش ئایەتە ، لەداوای سۆرەتی (المزمل) نازل بوو.

بەم سۆرەتە دەگووتری (سورة المدثر) چونکە پێغەمبەر ﷺ بەو وەصفە وەصفدار کراوە بەو ناوە بانگی لی کراوە و سەرەتای سۆرەتە کە بە ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ﴾ دەستی پێ کردووە.

پەيوەندى و موانەسە بەى ئەم سۆرەتە بەهەى پێشەو لەچەند رۆیه کەوێه:

۱- هەردوو سۆرەتە کە بەبانگ کردن لە پێغەمبەر ﷺ دەستیان پێ کراوە .

۲- سەرەتای هەردوو سۆرەتە کە دەربارەى روداویکی تایبەتین .

۳- لە سەرەتای سۆرەتی پێشودا فەرمان کراوە بەشەونویژ ، لەسەرەتای ئەم سۆرەتەش دا هەرەشە لەوانە کراوە: کە پابەندى دەعوەى ئیسلامى نابن.

لەصەحیحى بوخارى دا رىوايەتیک لەجایرەووە نەقل کراوە دەلى یە کەم شتیک : کە نازل بوو ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ﴾ ، وەلى جەماوەرى زانایان پێیان وایە : کە یە کەجار سۆرەتی ﴿اقرا باسم ربك الذي خلق﴾ نازل بوو.

نه هجار جوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيْهَا سَمْعُوْا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُوْرٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینئ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی نانسئ.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهِ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَاِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

ره‌هنومیایی کردنی پیڤه‌مبه‌ره‌ی له‌سه‌ره‌تای نیگا بو هاتنی‌دا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبِّكَ فَكْبِّرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾
وَالرُّجُفَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾ وَلَا تَمَنَّ أَنْ تَمُوتَ وَتَسْأَلْ ﴿٦﴾ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٧﴾
فَإِذَا نَقَرَتْ النَّاقُورُ ﴿٨﴾ فَذَلِكَ يَوْمٌ مِّذْيَوْمٌ عَسِيرٌ ﴿٩﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ
غَيْرِ سِيرٍ ﴿١٠﴾

﴿يا أيها المدثر ، قم فأنذر﴾ نه‌ی نه‌و پیڤه‌مبه‌ره‌ی که خۆت داپۆشیوه‌و
خۆت پیچاوه‌ته‌وه‌و ترساوی له‌بینینی فریشتە‌ی نیگا: که به‌که‌م جار
نیگای بو هی‌نای، هه‌سته‌و رابه‌، نه‌هلی مه‌که‌که‌ بترسیته‌، هه‌ره‌شه‌ی
هاتنی عه‌زابییکیان لی‌یکه‌ نه‌گه‌ر ئیمان نه‌هیتن.

﴿وَرَبِّكَ فَكْبِّرْ، وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ﴾ خودا به‌گه‌وره‌ بگه‌ره‌و وه‌صفی
شکو‌مه‌ندی و کیه‌ریای پال‌بده‌ ، له‌عیبادەت بۆ‌کردن و ناوه‌ی‌نانی‌دا
به‌گه‌وره‌ی بزانه‌ ، بی‌گومان خودا زۆر له‌وه‌ گه‌وره‌تره‌ هاوه‌ل و هاوشانی
هه‌بی، پۆشاکت پاک و خاوێن رابگره‌ له‌پیسو پۆخه‌لی بی‌پارێزه‌.

قه‌تاده‌ ده‌لی: مانای ﴿وَتَسْأَلْ﴾ خۆت له‌تاوان بی‌پارێزه‌، له‌م رو‌وه‌
عه‌ره‌به‌کان داب و نه‌ریتیان وابسو: نه‌گه‌ر که‌سی‌ک په‌یمان شکین و
بی‌واده‌بوايه‌، پێیان ده‌گوت: پۆشاک پيس ، نه‌گه‌ر پابه‌ندی په‌یمان و واده‌ی
خۆی بوايه‌، پێیان ده‌گوت: پۆشاک خاوێن. هه‌ردوو ماناکه‌ راستن، چونکه
پاک و خاوێنی حی‌سسی په‌یوه‌ندی به‌پاک و خاوێنی مه‌عنه‌ویه‌وه‌ هه‌یه‌.

نه هجار جوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه ركاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهَ السَّمٰوٰتِ السَّعٰی وَالْاَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَاِنْ مِنْ
 شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

لەبەرەمبەر ئەزیزەتدانی موشریکەکان « صەبر بگری لەسەر طاعت و خوداپەرستی !

﴿ فإِذَا نَقَرَ فِي النُّاقُورِ فَذَلِكَ يَوْمُنَا يَوْمَ عَسِيرٍ عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرِ يَسِيرٍ ﴾ ئەو پێغه‌مبەر، صەبر بگرە لەسەر ئەزیزەتدان و هەلۆتستی ناشیرینی موشریکەکان، ئەوانەرۆژێکی سامناک چاوەڕێیانە، رۆژێک: کە سەرەنجامی کوفرو بێدینی و کردەوهی ناشیرینیان دیتەوه‌پێ. جا کە بۆ جاری دووهم فوو دەکری بەکەرەنای وردا بۆ زیندبوونه‌وهی مردوان « ئەو رۆژه لەسەر کافرەکان رۆژێکی ئەستەمەو تابلێی ترسناکە!

هەره‌شه‌ لەسەرانى شیرک

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا
مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ
أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِإِيْتِنَاعِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾ سَأَرْهَقُهُ صُعُودًا ﴿١٧﴾
إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾ فَقِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ
﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ
يُؤْتَرُ ﴿٢٤﴾ إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾ سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾ وَمَا أَذْرَكَ
مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾ لَا بُقْيَ وَلَا نَذْرُ ﴿٢٨﴾ لَوْ أَهْلَ النَّبَشَرِ ﴿٢٩﴾ عَلَيْهِ تِسْعَةُ عَشَرِ ﴿٣٠﴾

دواى ئەوهی بەگشتی هەره‌شه‌ی لە موشریکەکان کرد، ئەجار هەره‌شه‌یه‌کی سامناک و گورچک‌پێ ناراستە‌ی یەکیەک لەسەرانى

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

﴿ذرنی ومن خلقت وحیداً﴾ تا ده‌گاته ﴿علیها تسعة عشر﴾ نازل بوون..
ریوایه‌تی تریش ههن به پتویستم نه‌زانی بیانیه‌نم.

﴿ذرنی ومن خلقت وحیداً﴾ لیم گهری بوئه و که‌سه‌ی دروستم کرد
له‌سکی دایکیدا هیچی نه‌بوه، نه‌مال نه‌مندال، یان لیم گهری به‌ته‌نیا من
بوئه‌وم، بزانه چون دهره‌قه‌تی دیم و تۆله‌ی لی ده‌سینم؟ رۆژیک دی
بۆلامان ده‌گهری‌ته‌وه بی‌مال و مندال و که‌س و کار، هیچ شتیکی
له‌گهل دا نابی له‌وانه‌ی نیستا خۆیان پیوه هه‌لده‌کیشی، لیم گهری خۆم
شه‌ری له‌گهل ده‌که‌م و له‌عوّده‌ی دیم.

موفه‌سیرین کۆکن له‌سه‌ر نه‌وه: که مه‌به‌ست به‌و کابرا به‌دبه‌خته
هه‌ره‌شه لی کراوه، وه‌لیدی کوری موغه‌یه‌یه! په‌روه‌ردگار به‌و شتیوه
هه‌ره‌شه‌ی لی ده‌کا، نه‌و چاره ره‌شه خودا نازو نیعمه‌تی زۆری
به‌سه‌ردا رشتبوو، که‌چی سه‌پله‌و پی‌ته‌زان بوو، له‌جیاتی سوپاسگوزاری
کوفرانی ده‌کرد، نینکاری نایه‌تی خودای ده‌کرد. قورنانی به‌سیحرو
جادوو ده‌زانی.

نه‌و کافرو خودا لی په‌نجاوه، به‌روت و قوتی هاتۆته دونیاو هیچی
نه‌بوه، ته‌نانه‌ت پۆشاکیشی له‌به‌ردا نه‌بوه، گه‌وره بوو پی‌گه‌یشته‌وه.

﴿وجعلت له‌ مالاً ممدوداً، وبنین شهوداً، ومهدّت له‌ قهیداً، ثمّ
یطمع أنْ أزیّد﴾ مال و سامانی زۆرو زه‌به‌نده‌م پی‌داوه، له‌بواری
ناوه‌لداری و کشت و کال و بازرگانی دا له‌ناو مه‌که‌وه ده‌ورو به‌ری دا
ناوبانگی ده‌رکردوه، چهند کوری گهنج و به‌توانامان پی‌داوه، هه‌میشه
له‌گه‌لی دان و ده‌سته‌و نه‌ظهر راوه‌ستان، ریوایه‌تکراوه: که وه‌لید ده‌ کور
یان سیانزه کوری هه‌بوون، هه‌موویان گه‌وره‌و ساغ و له‌ش دامه‌زراو
بوون، هه‌میشه له‌ده‌ووری باوکیان بوون و لی‌ی جیا نه‌بوونه‌وه.
وه‌لیدیش نه‌وه‌نده ده‌وله‌مه‌ند بوو کوره‌کانی پتویستیان به‌کاسپی کردن و

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدُكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

ئەگەر پرسپاری لی بکری، بیری کردەوێ چ درۆیه‌ک هەڵ بیهستی، نەفرینی لی بێ و بەفەتارە بجێ و خودا بیکوژی! چۆنی تەقدیر کردو چۆنی بیر کردەوێ: بەراستی هەلۆستی ناشیرینی نواندن و کاری نابەجێ کردن، بۆیە شیاوی عەزابی سەخت و دژوارە.

﴿ثُمَّ نَظَرَ، ثُمَّ عَسَ وَبَسَرَ، ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ فَقَالَ: إِنَّ هَذَا إِلَّا سَحَرٌ يُوْثَرُ، إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلَ الْبَشَرِ﴾ پاشان سەر لەنۆی تی فکریه‌و، تەماشای کردو روی خۆی گرژ کرد و ناوچاوی بەیە کاداو خۆی مۆرەمچە کرد، ئەجار کە نەیتوانی رەخنەیه‌کی زانستی لە قورئان بگری، پشتی هەڵکردو فیزی نواند، لوتبەرزی خۆی راگیانندو روی لەئیماننێنان وەرگێراو لەحەق لای دا، وتی: ئەم قورئانە ی موحمەد دەبخوینێتەوێ سەحەر و جادویە کە بەدریژایی رۆژگار دواپی نایەو بەردەوام دەبی، موحمەد لەکەسانی پێش خۆیه‌و نەقلی کردو، کەلامی خودا نیەو قسە ی ئادەمیزادە.

لەمە دەردەکەوی: کەوێد قسەکانی پێچەوانە ی قەناعەتی ناو دل و دەرونیەتی، ئەو بەدل بروای وابوو: کە قورئان کەلامی ئادەمیزادو جندۆکە نیەو کەلامی خودایە. وەلی بەزوبان پێچەوانە ی ئەو باوەرە ی خۆی دەربیری.

ریوایەتکراوە وەلیدی کۆری موعەیرە بەلای پێغەمبەردا تێپەری، لەو کاتەدا پێغەمبەر ﷺ ﴿حَم، السَّجْدَةُ﴾ دەخویند، کە گەراپەوێ بەخیلی بەنی مەخزومی گوت: سویندم وایی ئەمڕۆ لە موحمەد کەلامیکم بیست نەکەلامی ئادەمیزادو نەکەلامی جندۆکەیه، هەتا بلی شیرین و فەصیح و بەلیغ بوو، ئەو کەلامە هێندە بەرزو بلندە هەمیشە بالادەست دەبی و قەت نابێ کەلامی لەو بەرزتر هەبی.

قەتادە دەلی: وەلید گوتیەتی: لەو قورئانە ی موحمەد دەبخوینێتەوێ ورد بوومەوێ بۆم دەرکەوتووێ شیعەر نیە، تام و چێژیکی تایبەتی هەیه،

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدُكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

قورطوبی ده‌فرموی: قسه‌ی راست و سه‌حیح نه‌ویه: که نه‌و نۆزده‌یه
سه‌رۆک و نه‌قیبه‌کانن، نه‌وانه‌ن: که لیپرسراوی فریشته‌کانن، نه‌گینا
ژماره‌ی فریشته‌کانی کاروباری دۆزه‌خ به‌رئوه‌ده‌به‌ن زۆرن.
﴿وما یعلم جنود ربك إلا هو﴾ له‌فرموده‌ی سه‌حیح دا هاتوه‌عه‌بدوللای
کورپی مه‌سعود رب‌وابه‌ت ده‌کاو ده‌لتی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: (یؤتی
بجهنم یومئذ لها سبعون ألف زمام مع کل زمام سبعون ألف ملک یجرونها).

حیکمه‌تی یه‌زدانی له‌هه‌لب‌زاردنی نۆزده‌ بو ژماره‌ی
فریشته‌کانی دۆزه‌خ

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً
لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا
وَلَا يَرْذَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ
وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي
مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾ كَلَّا
وَالْقَمَرِ ﴿٣٢﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾ وَالصُّبْحِ إِذَا أَشْفَرُ ﴿٣٤﴾ إِنَّهَا لَإِحْدَى
الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾ نَذِيرًا لِلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾ لِمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَن يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾

ده‌باره‌ی سه‌به‌ب نزولی نایه‌تی (۳۱) ﴿وما جعلنا أصحاب النار...﴾
ئیسحاق و قه‌تاده رب‌وابه‌تیاں کردوه ده‌لتین: رۆژیک نه‌بوجه‌هل وتی:

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فراهه‌م هینان، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هیچی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

دەى ئەو فریشتانە كە لەلایەن خوداوە كراون بەكاربەدەستى دۆزەخ و
 ھیزو دەسەلاتى پىۋىستیان پى دراو ، كەواتە بەھىچ جۆرىك ناتواندى
 ئادەمى بى دەسەلات و تاوانبار بەسەریان دا زال ببى؟ لەكاتىك دا فریشتە
 بەھیزترین مەخلوقاتى خودان، بەزەبرو زەنگترین دروستكراون، لەھەموو
 مەخلوقات زیاتر پابەندى فەرمانى خودان و لەبەر خاترى خودا رقیان
 ھەلەدەستى.

ئەم ئایەتە رەتدانەوہى موشرىكەكانى مەككە بوو، لەو كاتەدا ژمارەى
 بەرپرسەكانى دۆزەخ دیارىكران، ئەبوجەھل وتى: ئەى كۆمەلى قورەیش؛
 ئەرى دە كەس لەئىوہ ناوێرنە یەكی لەو فریشتانەو بەسەریان دا زال ببى؟
 ئیتەر پەرورەدگار ئایەتى ﴿وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً﴾ ی
 نازل كرد، ئەوہى پى راگەیانندن: كە بەرپرسەكانى دۆزەخ فریشتەن و
 خاوەن ھیزو توانای تاییەتین و بەرپەرەكانیان ناكړی و ئادەمیزاد
 بەسەریان دا زال نابن.

﴿وَمَا جَعَلْنَا عَدَتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ نەوہكوو ژمارەكەیانمان
 باس كرد، ئیلا: كە باسمان كرد بۆ تاقي كردنەوہو سەرلى شیوانى
 كافرەكان بوو، بۆ ئەوہى بیئە ھۆى دلە راوكی و سەرسورمانیان ، زیاتر
 شیلگیرو گومرا ببى ، چى لەدلیان داہە دەرى بېرن و خودا زیاتر رقى لییان
 ھەلسى. ئەوہبوو وتیان دۆزەخىك بەم ھەموو گەورەبى و بەرفراوانىیە چۆن
 بە نۆزدە فریشتە كاروبارى ھەلەدەسوریندى؟ ھەروا گەلى قسەى ترى گالە
 ئامیزی لەم جۆرە ناشیرینتریش !

﴿لَيْسَتِيقَنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا﴾ پەرورەدگار
 كە ژمارەى فریشتەكانى كردوہ بەنۆزدە، بۆ ئەوہیە ئەھلى كىتاب
 (جولەكەو فەلە) دلئابن: كە ئەو پیتەمبەرە پیتەمبەرىكى حەقەو ئەوہى
 دەیلی: دەق وەكوو ئەوہ واہە: كە لە نامە ئاسمانیەكانى پیتشوتردا ھاتوہ.

چونکه له (تهورات و ئینجیل) یش ژماره‌ی فریشته‌کانی به‌رپرسی دۆزه‌خ به نۆزده هاتوو. هه‌روه‌ها بۆ ئه‌وه‌ی موسولمانان پتر ئیمانیان به‌هیزی و چاکتر په‌یامی قورئانیان له‌دل دا بچه‌سپی. کاتیك: که ده‌بینن ئه‌وه‌ی له قورئان دا هاتوو موافیقی نامه ئاسمانیه‌کانی پیغه‌مبه‌رانی پێشوو و له‌گه‌ڵ هی نه‌وان دا یه‌ك هاتوو.

﴿ولایرتاب الذین أوتوا الكتاب والمؤمنون﴾ بائه‌هلی کیتاب و موسولمانان هیچ شک و گومانیا بۆ په‌یدا نه‌بی دهرباره‌ی راستی و حه‌قییه‌تی ئه‌و ژماره‌یه: که نۆزده‌یه، هه‌روه‌ها باهیچ گومانیا نه‌بی له‌راستی و حه‌قییه‌تی ئایینی خودا!

﴿وليقول الذین فی قلوبهم مرض و الکافرون: ماذا أراد الله بهذا مثلا﴾ بۆ ئه‌وه‌ی دووروه‌کان؛ ئه‌وانه‌ی گومانیا هه‌یه له‌راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د و ئه‌وانه‌ی کافرن له‌دانیشتوانی مه‌ککه‌و که‌سانی دیکه‌ش، بلیئن ئه‌وه خودا مه‌به‌ستی به‌م ژماره‌ چیه؟ چ حیکمه‌تیک له‌باس کردن و دیاریکردنی ژماره‌ی نۆزده‌دا هه‌یه؟ ئه‌وان که ئه‌م پرسیارانه ده‌که‌ن بره‌وان به قورئان نه‌یه، به‌گشتی پێیان وایه له خوداوه نه‌هاتوو.

﴿کذلك یضل الله من یشاء ویهدی من یشاء﴾ ئابه‌و جوړه خودا گومرا ده‌کا هه‌ر که‌سی بیه‌وی - له‌سه‌ر کرده‌وه‌و بیروباوه‌ریان - گومرایان بکا، هیدایه‌تی ئه‌و که‌سانه‌ش ده‌دا: که بیه‌وی - له‌سه‌ر کرده‌وه‌و باوه‌ریان - شاره‌زایان بکا، واته وه‌کوو چۆن بی‌پرواکانی به‌و ژماره‌یه گومرا کردو بره‌واداران هیدایه‌ت دا، هه‌ر که‌سی وه‌کوو ئه‌و دوو تاقمه‌ بی ئاوا‌ی به‌سه‌ر دینی. ئه‌وانه‌ی گومرایان ده‌کا، خۆیان ناماده‌باشی گومرا‌بوونیان تێدا‌یه، ئه‌وانه‌یش هیدایه‌تیان ده‌دا خۆیان ناماده‌باشی وه‌رگرتنی هیدایه‌تیان تێدا‌یه.

مانای (نیضلال) و (هیدایه‌ت) نه‌وه‌نیه خودا کۆمه‌لێک به‌زۆره ملێ گومرا بکاو کۆمه‌لێک به‌تۆپزی بخته سهر رێبازی هیدایه‌ت، نه‌مه پێچه‌وانه‌ی دادوه‌ری په‌روه‌ردگارو له‌گه‌ڵ حیکمه‌تی ته‌شریع دا ناگونجی..

بێگومان گرتنه‌به‌ری رێبازی گومرای یان هیدایه‌ت، په‌یوه‌ندی سه‌ره‌کی به‌ویست و ئیراده‌ی موکه‌لله‌فه‌وه هه‌یه، ئاده‌میزاد به‌ئاره‌زۆی خۆی نه‌م رێبازه یان نه‌و رێبازه هه‌لده‌بژیری و ئه‌رکه‌کانی سه‌رشانی نه‌نجام ده‌دا. یان پاشگوێیان ده‌خا، هه‌ر له‌م روانگه‌شه‌وه‌یه: که شیایوی شه‌واب یان عیقاب ده‌بی.

هه‌رگیز خودا به‌زۆره ملێ کارێک به‌ ئاده‌میزاد ناکا. فه‌رمان به‌چاکه ده‌کاو نه‌هی له‌خراپه ده‌کا، جا ته‌گه‌ر به‌نده پێچه‌وانه‌ی فه‌رمانی خودا جولایه‌وه، نه‌وه له‌خودا یاخی‌بووه، به‌ویستی خۆی تاوانی کردوه، خودا هه‌موو شتیکی ژیربار کردوه، وه‌لێ جله‌وی بۆ ئاده‌میزاد شل کردوه، بۆ خۆی رێبازی خۆی هه‌لبژیری و کاری خۆی نه‌نجام بدا.

﴿وما يعلم جنود ربك إلا هو﴾ واته: هه‌رس و پاسه‌وانانی هه‌رچه‌نده نۆزده‌ن به‌لام یارمه‌تیده‌رو سه‌ربازان و هاوکارانیان نه‌وه‌نده زۆرن هه‌ر خودا ژماره‌یان ده‌زانێ، په‌روه‌ردگار به‌مه رهددی موشریکه‌کانی دایه‌وه: که نه‌و ژماره‌یان به‌که‌م زانی و لافی نه‌وه‌یان لی‌ده‌دا: که نه‌وان ده‌ره‌قه‌تیان دین، پوخته‌که‌ی نه‌وه‌یه ده‌فه‌رموی: باشه‌ وای دابنێن نه‌وانه نۆزده‌ن، به‌لام خۆ نه‌وه‌نده‌یان سه‌ربازو یارمه‌تیده‌ر هه‌ن: که جگه‌ له‌ خودا که‌س ژماره‌یان نازانی، به‌لای خوداوه ئاسانه ژماره‌یان بکاته بیست و زیاتریش، وه‌لێ له‌م ژماره‌یه‌دا حیکمه‌تی هه‌یه هه‌ر خودا خۆی ده‌یزانی.

﴿وما هي إلا ذكري للبشر﴾ سه‌قه‌رو دیارده‌کانی، باسکردنی ژماره‌ی به‌رپرسیانی دۆزه‌خ یادخستنه‌وه‌و ئامۆژگارییه بۆ ئاده‌میزاد، بۆ نه‌وه‌یه

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریا‌نه‌وه‌، ده‌می‌ی بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدُكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

﴿٤٠﴾ عَنِ الْمَجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنْ
 الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نَطْعُمُ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ
 الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نَكْذِبُ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾
 فَمَا تَفْعَلُهُمْ شَفْعَةُ الشَّفِيعِينَ ﴿٤٨﴾ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ
 ﴿٤٩﴾ كَانَهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾ بَلْ يُرِيدُ
 كُلُّ أَمْرٍ مِنْهُمْ أَنْ يُوْتَى صُحُفًا مُنشَرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ
 الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٥﴾
 وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ الْقُوَى وَأَهْلُ الْغَفَرَةِ ﴿٥٦﴾

له وه پیش پهروه ردگار هه ره شهی له کافره کان کردو به ناگری دۆزه خ
 ترساندن، نه وهی دوباره کرده وه : که رزگار بوون له ناگری دۆزه خ
 په یوه سته به کرده وهی چاکه وه، نه بجا لیره دا مانای پیشووی
 دوباره کرده وه نه وهی راگیانند: که هه موو که سیك پاداشتی کرده وه کانی
 وهرده گریته وه، هه والی نه وهشی پیدایسن: که نه وانهی نامه یان ده دریتته
 دهستی راستیان رزگار بوون، تاوانبار نه هلی دۆزه خن.

ده فهرمووی: ﴿کل نفس بما کسبت رهینه﴾ روژی قیامت هه موو
 نه نفسی راگیراوو و دیل و داماوو به خسیره، به هووی کرده وه کانی دونیای
 تاوانه کانی وه کوو کوو و زنجیر تیتی ده هالین و رزگار بوونی نیه،
 ﴿إِلَّا أَصْحَابُ الیمین﴾ جگه له وانهی: که نامه ی کرده وه کانیان ده دریتته

دهستی راستیان، بێگومان ئەمان بەتاوانه‌کانیانەوه هەڵه‌و گیرنا،
بەلکوو بەهۆی کردەوه باشه‌کانیان زوو له‌ته‌نگانه‌ رزگار ده‌بن.

﴿فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ الْجُرُمِينَ، مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ؟﴾ ئەو
خودا پێداوانه‌ له‌ ناو باغه‌کانی به‌هه‌شت دا راده‌بۆتێرن و پرسیار له‌یه‌کتر
ده‌کەن، ده‌رباره‌ی وه‌زع و حاڵی تاوانبارة‌کان ده‌ست ده‌کەن به‌پرسیار و
پێیان ده‌ڵێن: ئەوه چی ئێوه‌ی خسته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه؟ مه‌به‌ستیش له‌م
پرسیارکردنه‌ سه‌رزه‌نشست کردن و خه‌جاله‌تکردنیانه‌.

تاوانبارة‌ گیرۆده‌به‌هه‌کان هاتنه‌ وه‌لام دانەوه‌و ﴿قَالُوا: لَمْ نَكُ مِنَ
الْمُصَلِّينَ، وَلَمْ نَكُ نَطْعَمِ الْمَسْكِينِ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ وَكُنَّا نَكْذِبُ
يَوْمَ الدِّينِ، حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ﴾ وتیان (ده‌ڵێن): ئێمه‌ له‌ ژیا‌نی د‌نیامان دا
نویژه‌ فه‌رزه‌گامان نه‌ده‌کردن، نه‌هاتین وه‌کوو خودا په‌سته‌کان به‌ندایه‌تی
خودا بکه‌ین، چاکه‌مان له‌گه‌ڵ هاو‌په‌گه‌زانی خۆمان نه‌کردوه‌، بژێوو
خۆراکمان نه‌دا به‌گه‌داو هه‌زاران..

هاونشین و هاوده‌می تاوانبارانمان ده‌کرد، سه‌رگه‌رمی قسه‌ی پوچ و
بی‌سو‌د بوین و کو‌پو مه‌جلیسی بێه‌وده‌و به‌تال‌خ‌وا‌زمان گه‌رم ده‌کردن، له‌و
گو‌فتارو کرداری پ‌رو‌چ‌وچ دا رو‌ ده‌چوین، له‌گه‌ڵ هه‌موو گو‌م‌پ‌ایه‌ک دا
هاوشان بووین، هه‌ر که‌سی‌ک بوختان و گالته‌ی به‌ پێغه‌مبه‌رو په‌یامی
ئیس‌لام بکه‌دایه‌، ئێمه‌ هاوکاری ده‌بووین و مه‌جلیسمان به‌و
جۆره‌ قسه‌لۆکانه‌ ده‌پازانده‌وه‌. رابوونی قیامه‌ت و زیندوبوونه‌وه‌مان به‌لاوه
په‌شم بوو، به‌درو‌مان ده‌زانسی، هه‌تا مردن یه‌خه‌ی گرتین و
تارمایی مه‌رگ خۆی نیشان داین! ئەم چوار هۆکارانه‌
به‌دریژایی ژیا‌مان به‌شی‌کبوون له‌ هه‌ل‌سوکه‌وتی رو‌ژانه‌مان و خومان
پێوه‌ گرتبوو.

﴿فما تنفعهم شفاعۃ الشافعی﴾ که سیک ئه وه خوۆ ره وشتی بی، بهو جوۆره ژیانى دونیا به سهر بهرى، روژی قیامت شه فاعه تی کهسى فریانا که وى، کهس شه فاعه تی بو ناکا، چونکه به کافری مردون و کافریش کهس شه فاعه تی بو ناکا، نه گهر بوشیان بکهن وه ناگیرى.

﴿فما لهم عن التذکرۃ معرضین، کألهم هر مستغفرة، فرت من قسورة﴾ ئه وه ئه و موشریکانه چییانه و به چ عه قل و هوشتیک پشت له قورئان هه لده کهن؟ رو له و په یامه پر ناموژگاری و خیرو فهره وهرده گێرن؟ به راستی ئه وانه: که رو له قورئان وهرده گێرن و پشت له و په یامه پیروژه هه لده کهن و هه لده تیزینن، ده لئى که ره کتوین له بهر راوچییان هه لدین، یان ده لئى شیرى برسیان به دواوه یه و ده یه وى نیچیریان بکا. ئه وانه: که له حه ق راده کهن و روی لی وهرده گێرن، هیچ بیانونیه کیان نیه و چ به لگه یه کیان به دهسته وه نیه. جگه له گیلی و نه فامی و سه رره قى!!

﴿بل یرید کل امرئ منهم أن یؤتی صحفاً منشرة﴾ به لکوو هه ریه کى له و موشریکانه ده یه وى نامه ی تایبه تی بو سهر نازل ببی، وه کوو چوۆن قورئان بو سهر موحه محمد ﷺ نازل بووه، ئه وانه سهر ره قى و قیرسیچمه بیان گه یشتوته نه ندازه یه که ده لئین: ئه ی موحه محمد؛ بروات پی تاکه ین تا له خوداوه بو هه ریه کیکمان نامه یه کى تایبه تی نه یه تییدا نوسرابی، که تو ره وانه کراوی خودای!!

ئیبنولونذیر له (السدى) یه وه رى وایه ت ده کا ده لئى: قوره یشییه کان وتیان: نه گهر موحه محمد راست ده کات پیغه مبه ره، با وابکا به یانى: که له خه وه لسان له ژیر سهرى هه ریه کیکمان دا نامه یه که هه بى

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيْهَا سَمْعُوْا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُوْرٌ﴾ هه رکاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینئ ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهٗ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَاِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

﴿كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ، فَمِنْ شَاءَ ذَكَرَهُ﴾ با بهس بی و چیتر پشت له
 قورنان هه لئه کهن، بیگومان قورنان کیتابی هیدایه ته، پره له په ندو
 نامۆژگاریی، هه رکه سی بیه وی باگوئی بۆ بگری و شویتی بکه وی و بیکاته
 بهرنامه ی ژیا نی خو ی و به خته وه ری دونیا و قیامت بۆ خو ی دهسته بهر
 بکا، که سینک بیه وی به م قورنانه په ند نامیز بیی به سیه تی هه موو
 شتیکی تیدا رون کراوه ته وه وه لامی هه موو پرسیاریکی تیدا
 ده دۆزیته وه .

﴿وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ، هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ﴾
 نه وانه په ند نامیز نابن و بیرنا که نه وه و به قورنان سودمه ند نابن مه گه ر
 خودا مه یلی لی بی، بیگومان خودا به زۆره ملی کهس ناخاته سه ر ریبازی
 راست ، ده بی به نده که بۆ خو ی ناماده باشی هیدایه ت وه رگرتنی تیدا بی،
 نه مجار خودا هۆکاره کانی هیدایه تدانی بۆ ده ره خسی نی. خودا
 شیاوی نه وه یه: که خودا ناسان خو له عه زابی بیاریزن، تاوان
 نه نجام نه ده ن و پابه ندی فه رمان و جله و گیریه کانی بن شیاوی
 نه وه یه له تاوانی موسو لمانان خو ش بی و تۆبه ی تۆبه کاران
 قبول بکا.

زومه خشه ری به گویره ی بیرو با وه ره مو عته زلییه که ی ته فسیری
 نایه تی ﴿وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ ی کردوه وتویه تی:
 (نه وانه یادی خودا نا کهن و ئیمان نا هینن مه گه ر خودا زۆره ملییان
 لی یکا و به تۆیزی ئیمانیا ن پی بهی نی، چونکه دلیان مۆرکرا وه
 ناماده باشی وه رگرتنی هیدایه تیا ن تیدا نه، به ئیختیاری خو یا ن ئیمان
 نا هینن).^(۱)

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيْهَا سَمْعُوْا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُوْرٌ﴾ هه رکاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینئ ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه یینه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهٗ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَاِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

أَيُّ الْفَرِّ ﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾ يُنْبِئُ الْإِنْسَانَ
يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَلْقَىٰ
مَعَاذِيرَهُ ﴿١٥﴾

ده فەر موی: ﴿لَا أَقْسَمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ وشە ی ﴿لَا﴾ وێدە چی زێدە بی،
واتە: سویند دەخۆم بەرۆژی رابوون . وێدە چی زێدە نە بی و (نافیة) بی ئەو
کاتە رەد دی کە لامێکە لە سورەتی پیشەوێ دا . واتە: نەخەیر ئەو قسە یە
وانیە، ئێو بەهەلە چون، سویندی لەسەر دەخۆم یان هەر نافیه بی و
ماناکە ی بەم جۆرە بی. (سویند ناخۆم بە رۆژی رابوون، پێویست بە سویند
خواردن نا کاشتە کە ناشکرایەو جەوێجە ی سویند لەسەر خواردنی نیە!)
بێگومان هەر سویندی بەهەرشتی بخوری لەلایەن خداوە، مەبەست
بە دیهینەر و خواوەنی حەقیقی ئەو شتە یە.

﴿وَلَا أَقْسَمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَامَةِ﴾ هەر وەها سویند دەخۆم بە نەفسێک کە
سەر زەنشتی خواوەنە کە ی دەکا لەسەر کە مەترخە می. سویند بەو شتانە،
ئێو زیندووە کرێنەو.

مەبەست بە (النفس اللوامة) نەفسی موسولمانە: کە سەر زەنشتی
خواوەنە کە ی دەکا لەسەر کاری خراپ بۆچی کردی و لەسەر نەکردنی کاری
چاکە بۆچی نەیکرد، یان بۆ زۆری نەکرد... هەلبەتە بۆ خودا
رەوایە سویند بە مەخلوقاتێ خۆی بخوا، بە کارهێنانی ئوسلوبی
سویند خواردن بە قیامەت لەسەر رابوونی قیامەت زێدە تەئکید و
چەسپاندنی لەخۆگرتووە.

بەتایبێلا کردنەوێ سویند بە (نەفسی لەووامە) دوا بەدوای سویند
خواردن بە قیامەت ئاماژە بەو دەکا: کە مەبەست بە رابوونی قیامەت

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریا نه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فراهه‌م هینان، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هیچی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: ﴿أَو لَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

ئەم هیلانه سی‌جۆرن (کەوانەیی، تیکچەرژا، بازەیی) جۆریکی تریش
هەیه پێک هاتوو لەتیکەلتی ئەم سی‌جۆره هیلە. ئەم هیلانه‌ی چاوه‌ی
قامک بەدریژایی تەمەن ناگۆرێن، سەرەپەنجە ی هەریەکی‌کیش جیاوازی
هەیه لەگەڵ سەرەپەنجە یەکی‌کی تر !!

﴿بل یرید الإنسان لیفجر أمانه﴾ تۆ واز لە مەوێ بێت، ئەو دەیه‌وی
بەردەوام بێ لەسەر ئینکاریکردنی زیندوبوونەوه، لەسەر سەتم و تاوان،
لەدوا روژی ژیانیشی دا هەروا دەبی، تاوان پێش دەخا و تۆبە دوا دەخا،
تا مردن یەخە ی دەگری لە خراپترین حالی ژیان‌ی دا گیان لەدەست دەدا.
زۆر کەس هەیه لەدزی دا دەکوژی، هەیه لەشەرو پیاوکوشتن دا گیان
لەدەست دەدا، هەیه لەسەر میزی مە ی خواردنەوه بەلادادی و گیانی
دەردەچی، هەیه لەکاتی پیلان دانان دژی موسوڵمانان گیانی
دەکی‌شری.... هتد.

﴿یسأل آیان یوم القیامة﴾ بەسەر سوپمانەوه پرسباری گالته ئامیزو
سەرپه‌قانه ده‌کاو ده‌لتی: ئەوه قیامەت کە ی راده‌بی؟ لەراستی دا بروای
بەهاتنی قیامەت و زیندوبوونەوه نیه، کەسی‌کیش بروای بەزیندوبوونەوه
نەبی لەراستیدا گەورەترین تاوانی کردووه ده‌کا. ئاژەل ئاسا ژیان بەسەر
دەباو چی ئارەزو بکاو بو ی بکری ده‌یکا، گو ی بەلی پرسینه‌وه نادا.

نووێه ی ئەم نایه‌ته نایه‌تیکی تره: کە ده‌فه‌رموی: ﴿ویقولون متى هذا
الوعد إن کنتم صادقین﴾ (الملک/ ۲۵) یان ده‌فه‌رموی: ﴿هی‌هات هی‌هات
لما توعدون، إن هی إلا حیاتنا الدنیا نموت ونحیا، وما نحن
بمبعوثین﴾ (الانعام/ ۲۸-۲۹).

نەجار پەرورەدگار هەندێ لەنیشانه گەورەکانی رابوونی قیامەت
دیاری ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿فإذا برق البصر، وخسف القمر، وجمع
الشمس والقمر، یقول الإنسان یومئذٍ این المفر؟﴾ کاتی چاو لەترس و

سه رگه ردانی دا به ملۆق وه ستاو ئه بَلْعَ بُوو، بومه له رزه ی قیامت بوونه وه ری راتله قاندو روناکی مانگ نه ماو مه حوو بۆوه و کۆتایی هات، خۆرو مانگ له بی روناکی دا که وتنه یه ک و دیارده ی هاتنی شه وو رۆژ به دوی یه ک دا نه ما، دیمه ن و دیارده ی بونه وه ره هه مووی گۆپاو جه مسهری هه موو قه باره کان لیک ترازان و پهرت و بلا بوونه وه. نه و رۆژه ئاده میزاده بی باوه ره که ده لئ: بۆ کو ی رابکه یین و په نا بۆ کئ به رین؟ چۆن خۆمان له حیساب و لیکۆلینه وه و عه زابی خودا قوتار بکه یین ؟

﴿کَلَّا لَا وَزَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ﴾ نه خه یر هیج ده ره تانی ک نیه، هیج په ناو قه رارگایه ک نیه نه و رۆژه ئاده میزاد خۆی تیدا هه شار بدا ، سه ره نجام گه رانه وه ی هه موو ئاده میزاد بۆ لای حوکم و بریاری په روه ردگاره، قه رارگا و شوینی هه وانسه وه ی ئاده میزاد یان به هه شته یان دۆزه خه !

﴿يَبْنَآ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ﴾ هه ره له و شوینه دا: که خودا بریاری داوه ساری مه حشه ر بی و مه خلوقاتی تیدا کۆبکریته وه بۆ حیساب و لیکۆلینه وه، هه موو ئاده میزاد ناگادار ده کریته وه به و کرده وانه ی له دونیادا نه نجامیان داو ن ، چاکه بن یاخود خراپه، هه رچی ئاده میزاد کردویه تی له نامهی عه مه لی دا تۆمارکراوه و ده خریتته به رده ستی. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فه رموی: ﴿وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلُمُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾ (الکھف/۴۹)

﴿بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ، وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ﴾ تۆ واز له وه بیینه: که بلیتی ئاده میزاد له لایه ن فریشته وه ناگادار ده کری، ده رباره ی کرده وه کانی، چونکه ئاده میزاد شایه تی کی ناگاداری هۆشیاره ده رباره ی خۆی ، ده زانی چی کرده وه چۆنی نه نجام داوه، هه رچه نده به رواله ت له باره گای خودا دا عوزرو بیانو و بینیتته وه بی سوده، چونکه

دهست و قاچ و ئەندامه‌کانی تری جهسته‌ی شایه‌تی لی‌ده‌دهن، ئیتر ئەو بیانوانه بی‌سودن. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿اقرا کتابک کفی بنفسک الیوم علیک حسیباً﴾ (الإسراء/۱۴).

ناده‌میزاد بۆ خۆی باشترین شایه‌ته له‌سه‌ر خودی خۆی، به‌لگه‌یه‌کی ناشکرایه له‌سه‌ر کرده‌وه‌کانی خۆی، ته‌نانه‌ت ئە‌گه‌ر ئینکاریش ب‌کاو بیانوو پاساو بۆ کرده‌وه‌کانی جیهانی بێ‌نیته‌وه ب‌لی: من شتی‌وام نه‌کردوه، ئە‌وه ئە‌ندامانی جهسته‌ی لی‌ی دینه‌ زوبان و شایه‌تی له‌سه‌ر ده‌دهن، چه‌ندیک عوزر بێ‌نیته‌وه خیرا ئە‌ندامانی جهسته‌ی خۆی، به‌درۆی ده‌خه‌نه‌وه !!

هه‌ول‌دانی پێغه‌مبه‌ر ﷺ بۆ له‌به‌ر کردنی قورئان، حال و وه‌زعی

ناده‌میزاد له‌ قیامه‌ت دا

لَا تَحْرُكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ۚ ﴿١٦﴾ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ

وَقُرْءَانَهُ ۚ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قُرَأَتْهُ فَاتَّبِعْ قُرْءَانَهُ ۚ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ۚ ﴿١٩﴾

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾

إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾ تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾

پێغه‌مبه‌ر ﷺ ئە‌وه‌نده په‌رۆشی ئە‌وه‌بوو سه‌روش به‌باشی وه‌ریگریۆ له‌به‌ری ب‌کاو به‌گه‌له‌که‌ی رابگه‌یه‌نی، له‌ترسی ئە‌وه‌ی نه‌وه‌کوو شتیکی لی‌یه‌ر ب‌چی، هاو‌ده‌م له‌گه‌ل جوبرائیل دا و ته‌کانی ده‌خوینده‌وه، رانه‌ده‌وه‌ستا ئە‌و لی‌یته‌وه ئە‌جار ئە‌م بێ‌خوینیته‌وه. بۆیه په‌روه‌ردگار شاره‌زای ده‌کا بۆ

نه هجار چوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی نانسێ.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّعِ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

دونیایان خۆش ده‌ویۆ کاری بۆ ده‌کهن وازیان له قیامهت هیناوه و پشت گوینان خستوه.

زومه‌خشهری ده‌لی: وشه‌ی ﴿کَلَّا﴾ لیڤه‌دا بۆ گێڕانه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌ له په‌له‌ په‌لکردن بۆ فیڤیرونی قورئان، هه‌لنایه‌تی بۆ له‌سه‌ره‌ خۆیی و ئارامگرتن، موباله‌غشی لهم مانایه‌دا کردوه‌ فهرمووی: ﴿بَلْ تَحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ﴾ به‌لکوو ئیوه‌ی ئاده‌می، له‌هه‌موو شتی‌ک په‌له‌ ده‌کهن، چونکه‌ سروشتان په‌له‌په‌لی تێدایه‌، له‌په‌له‌ دروستکراون، بۆیه‌ دونیای که‌مخایه‌ن و ته‌مه‌ن کورتتان خۆش ده‌ویۆ وازیان له‌قیامهت هیناوه.

ئه‌جار په‌روه‌ردگار حال و وه‌زعی خوداپه‌رستان و کافره‌کان له‌و دنیادا به‌یان ده‌کاوه‌ فهرموئ: ﴿وَجْهٌ يُومِئِدُ نَاضِرَةٌ اِلٰی رَبِّهَا نَاطِرَةٌ، وَوَجْهٌ يُومِئِدُ بِاسْرَةٍ تَظُنُّ اَنْ یَفْعَلَ بِهَا فَاقْرَةً﴾ ده‌م و چاوو روخساری موسوڵمانان له‌ به‌هه‌شت دا ته‌رو تازهو دره‌وشاوه‌و گه‌شاوه‌ن، که‌یفخۆش و ته‌رده‌ماخن. به‌ناشکراو بی‌په‌رده‌ خودای خۆیان ده‌بینن. راسته‌و خۆ ده‌پواننه‌ زاتی پاکی: ده‌م وچاوی تاوانباران له‌ دۆزه‌خ دا گرژو ره‌ش هه‌لگه‌پاوه‌، دلتیان له‌وه‌ی: که‌ به‌لاو کاره‌ساتیکی هه‌ند گه‌وره‌و سامناکیان توش دی‌ برپه‌ری پشیمان ده‌شکینئ.

زومه‌خشهری که‌ریبازی موخته‌زیله‌ی هه‌یه‌ رسته‌ی ﴿اِلٰی رَبِّهَا نَاطِرَةٌ﴾ ی ته‌ئویل کردوه‌، به‌لای ئه‌وه‌وه‌ (الی) حه‌رفی جه‌پ نه‌ به‌لکوو (الی) یه‌و موڤه‌دی (آلاء) ه‌و (مفعول به‌) یی‌ه‌و پیش که‌وتوه‌.

ئیب‌نو که‌ئیر له‌ته‌فسیری ﴿اِلٰی رَبِّهَا نَاطِرَةٌ﴾ دا ده‌لی: واته‌ به‌ناشکرا خودای خۆیان ده‌بینن، وه‌کوو بوخاری له‌ سه‌حیحه‌که‌ی دا فهرمووده‌یه‌کی ریه‌وایه‌ت کردوه‌: که‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمویه‌تی: (اَنکُم سَتْرُونَ رَبَّکُمْ عِیَانًا) ئیوه‌ له‌روژی قیامهت دا خودای خۆتان

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالتدانه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فراهه‌م هینان، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هیچی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

هه‌ل له‌کیس چوونی کافره‌کان و سه‌ماندنی زیندو بوونه‌وه

كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ الرَّاقِي (۴۶) وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ (۴۷) وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ (۴۸) وَالْتَفَتِ
السَّاقُ بِالسَّاقِ (۴۹) إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ (۵۰) فَلَا صَدَقَ وَلَا صُلَىٰ
(۵۱) وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ (۵۲) ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّىٰ (۵۳) أَوْلَىٰ لَكَ
أَوْلَىٰ (۵۴) ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ (۵۵) أَيْحَسِبُ الْإِنْسَنُ أَن يُتْرَكَ سُدًى (۵۶)
أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِن مَّنِي يَمْنَىٰ (۵۷) ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ (۵۸) فَعَجَلَ مِنْهُ
الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ (۵۹) أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدْرِ عَلَىٰ أَن يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ (۶۰)

له‌وه پێش په‌روه‌ردگار حال و وه‌زعی قیامه‌تی گه‌وره‌ی باس کرد،
دیمه‌نه سامناکه‌کانی راناندن، حالی به‌خته‌وه‌ره‌کان و به‌دبه‌خته‌کانی
دیاری کرد، نه‌جار لی‌ره‌دا نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که دنیا ده‌بی کۆتایی بی‌و
هه‌موو زینده‌وه‌ریک ده‌بی پیا‌له شه‌رابی مه‌رگ به‌چیژی. مردنیش قیامه‌تی
به‌کۆ‌له‌یه‌و سه‌ره‌تای قۆناغی قیامه‌ته ، جا نه‌گه‌ر کافره‌کان به‌روایان
به‌قیامه‌ت نه‌بی، خو ناتوانن خۆیان له‌مردن قوتار به‌کن.

پاشان به‌دوو به‌لگه‌ رابوونی قیامه‌ت ده‌سه‌لینێ و ده‌فه‌رموی: ﴿کَلَّا﴾
وانیه نه‌ی‌ناده‌میزاد! نه‌تۆ ناتوانی نه‌وکاته، رابوونی قیامه‌ت به‌درو بزانێ،
چونکه یه‌قین و عه‌یان ده‌بی و جگه‌ له‌دان پیا‌نان چاره‌ی ترت نیه .

﴿إِذَا بَلَغَتِ الرَّاقِي﴾ کاتی‌ک گیان ده‌گاته بینه قاقاو کابرا ده‌که‌وێته
حاله‌تی گیانه‌لاره وه ﴿وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ؟﴾ له‌لایه‌ن ناماده‌بوانی
نه‌خۆشه‌که‌وه ده‌گوتری: کێ هه‌یه دوعاو نوشته‌یه‌ک به‌کا ؟ ئایا پزیشکی‌ک

ههیه ده رمانی ئەم دەر دەهی لابیۆ چاره سەری نه خۆشه که مان بکا؟ واته
ئەوانه ی له ده ور به ری نه خۆشه که ن ده که ونه ههول و ته قه للاً بۆ دۆزینه وه ی
چاره سەر ﴿و ظنّ أنه الفراق﴾ کابرای نه خۆش پیتی وایه ئیتر دونیا
جی دیلیۆ ئەمه حاله تی مردنه و کۆچی دوا ی ده کا.

﴿والتفت الساق بالساق﴾ قاچی ده پیچی به قاچینه وه ناستوانی
بیانجو ئینیۆ گیانیان تیدا نامینی! یان مه به ست یه که وه تنی به لاو
کاره ساتی تر سناکن، غه می له دونیا ده رچون و جی هیشتنی مال و
خیزان و پیخۆش بوونی دوزمنان و به رهو روبوونه وه ی مردن.

﴿الی ربك يومئذ المساق﴾ گیانه کان بۆ لای خودا سه وق ده کرین،
سه ره نجام و گه رانه وه ی ئاده میزاد بۆ ژیر بریاری په ره و رد گاره، جا یان بۆ
به هه شته، یان بۆ دۆزه خه.

ئه بجا ر چۆنیه تی وه زع و حال ی ئەو کابرا نه خۆشه له گیانه لاو که وه تنه
به یان ده کار ده فرموی: ﴿فلا صدق ولا صلی ولكن کذب وتولی، ثمّ
ذهب الی أهله یتطمی﴾ ئەو کابرایه نه بر وای به په یامی پیغه مبه ر کرد وه
نه نوژی فره زی بۆ خودا نه نجام داوه، به لکوو پیغه مبه ری به درۆ خستۆته وه
په یامه که ی ره ت کردۆته وه، پشتی له تاعه ت و خودا په رستی هه لکرد وه
نیمانی نه هیئاوه، سه رباری ئەمانه هه مووی به که شخه و که ش و فشیکه وه
گه راوه ته وه بۆ ماله وه که یف خۆش بووه به وه هه لۆیسته ی و رازی بووه
به کرده وه به ده کانی و سور بووه له سه ربیان.

﴿أولی لك فأولی، ثمّ أولی لك فأولی﴾ ده ک به فتاره بجی و شیوی
وه یلت به نسیب بی، هاوار بۆ تۆبیۆ خودا له ناوت به ریۆ به کوشت چی،
ئەم دوعا شه رت به سه ردا دووباره و سی باره بیته وه.. ئەو خۆبادان و که ش و
فشه ت پیرو ز بی! جی ی خۆیه تی ئەوه هه لۆیست و هه لسو که وتت بیۆ
بروات به خودای خۆت نه بی!! خۆت ده بینیه وه چیت به سه ردیۆچ عه زاب و

عیقابیک یه خهت ده گری !! نمونه ی ئەم نایه ته نایه تی کی تره: که ده فەرمووی: ﴿ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (الدخان/ ۴۹) یان ده فەرمووی: ﴿فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ (الزمر/ ۱۵) یان ﴿اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ﴾ (فصلت/ ۴۰).

قه تاده و کوله بی و موقتایل ده لێن: پیغه مبهەر ﷺ مه چه کی نه بوجه هلی گرت و فەرمووی: (أولی لك فأولی، ثم أولى لك فأولی) واته: هه ره شه ی لی کرد، نه بوجه هل وتی: نه وه به چی هه ره شه م لی ده که ی؟ نه تۆ نه خودا که ت ناتوانن هیچم لی بکه ن! نه من پیاو ما قولی ئەم هه ری شه م و خاوه ن هیژو توانام. نه جاز رۆیی، ئیتر خودا ئەم نایه ته ی نازل کرد وه کوو چۆن پیغه مبهەر فەرمووی: !!

نه جاز دوو به لگه دینیت نه وه له سه ر پاستن رابوو نی قیامهت و زیندوو بوو نه وه: (به و دوو به لگانه نایه تی سه ره تای سوره ته که که فەرمووی: ﴿أَحْسِبِ الْإِنْسَانَ أَنْ لَنْ نَجْمَعُ عَظَامَهُ﴾ جه خهت ده کاته وه)

یه که م نه وه یه: ده فەرمووی: ﴿أَحْسِبِ الْإِنْسَانَ أَنْ يَتْرُكْ سِدًى؟﴾ نایا ناده میزاد وابه ته مایه به ره لالا بکری و وازی لی بهیتری، فەرمان و جلّه و گیریه کانی ئا راسته نه کرین، هیچ نه رک و نور کیکی نه خریته سه رشان وه قیامهت دا هیچ حساب و لی کۆلینه وه یه کی له گه ل دا نه کری؟؟ نه خه ئیر با و نه زانی و به ته ما نه وه نه بی، ئیه مال کردنی ناده میزادو لی نه پرسینه وه ی پیچه وانیه ی داخوازی عه داله تکار یه ..

پیویسته لی کۆلینه وه سزاو پاداش هه بی بۆ نه وه ی موسولمان و کافر به یه ک چاو سه یر نه کرین. فەرمان به رداری سه ری پیچیکار وه کوو یه ک مامه لیه یان له گه ل نه کری، حیکمه تی پهروه ردگاریش واداخوازه تۆ له ستاندن له کافرو سته مکاران و پاداشتی خودا په رستان هه ل بگیری بۆ قیامهت، بۆ نه وه ی هه موو که س فرسه تی خۆی بدریتی، له ماوه ی ژیا نی دونه یی دا چی ده کاو چی نا کا، نه و جاز هه ر که سه به گو ئیره ی کرده وه کانی خۆی، سزاو

نه هجار جوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه رکاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلئی سه رنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریکی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینی ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِیْحُ لَهَ السَّمَوَاتِ السَّعِیْ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَیْءٍ إِلَّا یَسْبِیْحُ بِحَمْدِهِ وَلَکِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِیْحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی (الإنسان)

ئەم سورەتە مەدەنییه و سى و يەك ئايەتەو دواى سورەتى (الرحمن) نازل بووه. ناوى (سورەتى ئىنسان) ى لى ئراوه ، چونکە لەسەرەتادا باسى دروستبوونی ئادەمیزادى لەخۆگرتووه. ئادەمیزاد خودا لەنەبووهوه دروستى کردوه و کراوه بەجێنشینى خودا لەسەر زەوى، هەر لەبەر خاترى ئادەمیزادو بۆ بەرژێوه‌ندى ئەو ، چى لەزەوى دا هەیه لەخەيرو فەر دروستکراوه.

پەيوەندى و مۆناسەبەى ئەم سورەتە بەهەلى پێشەو لەچەند رۆيەكەو هیه :

۱- لەکۆتايى سورەتى پێشوو دا باسى ئەو هى کرد: کە ئادەمیزادى لەدۆپە ئاویك دروست کردوه، پاشان ئادەمیزادى کردوه بەدوو رەگەز (نێرو مێ) پیاو و ئافرەت، ئەجار لەسەرەتای ئەم سورەتە دا باسى دروستبوونی بابە ئادەم دەکا.

۲- لەسورەتى پێشوو دا بەکورتى وەصفى بەهەشت و دۆزەخى کرد، ئەم سورەتە دا بەدرێژى باسیان دەکا، بەتایبەتى لەباسى بەهەشت دا.

۳- لەسورەتى پێشوو دا باسى ئەو ناخۆشى و سزایانە دەکا: کە توشى تاوانباران دەبێ لەقیامەت دا. ئەم سورەتەش دا باسى ئەو نازو نێعمەتانە دەکا: کە لەبەهەشت دا دەدری بەخوداپەرستان.

هەرچەندە ئەم سورەتە وەکوو و ترا مەدەنییه ، واتە: دواى کۆچکردنى پێغەمبەر ﷺ و هاو لەلانی لەمەككەو بۆ مەدینە نازل بووه. وەلى گەرنى دەدا بەباسى قیامەت و لەزەت و خۆشى ناو بەهەشت . کە ئەمە بەزۆرى لەسورەتە مەككیه‌كان دا بەدى دەکری.

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدُكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُورٌ

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ (التین/) یان ده‌فرموی: ﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا﴾ (البقرة/۳۱) .

ئیمه‌ی موسولمان پروامان به‌م ده‌قه قورئانیانه هه‌یه‌و هه‌ر ئه‌مه به‌راست ده‌زانین، هه‌ر که‌سی پێچه‌وانه‌ی ئه‌مه بلی: هه‌له‌یه‌و درۆ ده‌فرموی: هه‌ر لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی زانستی زانایانی ئاشارو کۆمه‌لایه‌تی ده‌رباره‌ی میژووی ئاده‌میزاد له‌سه‌ر زه‌وی پێچه‌وانه‌ی ئه‌م ده‌قه قورئانیانه بوو، لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی نیه‌و شیواندنی حه‌قیقه‌ته‌و ده‌ستدریژی‌کردنه‌ بو سهر میژوو ، بو سهر خودی زانیاری !! وه‌کوو جه‌نابی داروین کردی و داروینزمه‌کان په‌ره‌یان پی‌داو ئاده‌میزادیان کرده‌ کۆری مه‌یون و جان‌وه‌ری تر و عه‌یامیکی دورو درۆ زانیان کاتی خۆیان له‌و جوړه لیکۆلینه‌وانه‌دا به‌فیژداو چه‌ند (مجلد) اتیان له‌و جه‌هل نامانه‌دا نووسی و نه‌گه‌یشتنه‌ ناکام و هه‌ره‌سیان هینا !!

حه‌ق وایه ئاده‌میزاد بیر له‌م ده‌قه قورئانیانه بکاته‌وه‌و به‌خۆی‌دا بچیته‌وه‌، بیر بکاته‌وه‌ له‌وه‌ی رۆژگارێک هه‌بووه‌ له‌م بونه‌وه‌رده‌ا ئه‌و وجودی نه‌بووه‌، ده‌نگویاسی نه‌بووه‌ ده‌ستی قودره‌ت هینایه‌ کایه‌وه‌و کردی به‌م گیانله‌به‌ره‌ به‌نرخه‌و هۆی جیگیربوون و په‌ره‌سه‌ندنی له‌سه‌ر زه‌وی بو ده‌سته‌به‌ر کرد!! بیر بکاته‌وه‌ له‌چی دروست کراوه‌و بو دروستکراوه‌و چی داوا لی‌ده‌کری نه‌نجامی بدا ؟!

له‌سه‌ره‌تای سوپه‌ته‌که‌دا هه‌والی دروستکردنی ئاده‌می راگه‌یاند: که باوکی هه‌موو ئاده‌میزاده‌و له‌خاک دروستکراوه‌ وه‌کوو له‌چه‌ند نایه‌تیکی تری قورئان دا ئاماژه‌ی پێکراوه‌.

ئه‌جگار دیته‌ سه‌ر باسی نه‌وه‌کانی به‌گشتی چ نیرو چ می. ده‌فرموی: ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نَظْفَةٍ أَمْشَاجٍ، نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾ ئیمه ئاده‌میزادمان دروست کردوه له‌دۆیه‌ ناویک که‌تیکه‌له‌ له‌ که‌ره‌سه‌و

مادده‌ی نێرو می. له‌ره‌حه‌می دایک دا ئاوی پیاو و هیلکۆکه‌ی گه‌رای
ئافه‌رت یه‌کده‌گرن و تیکه‌ل به‌یه‌کدی ده‌بن و ئاده‌میزادی لی‌په‌یدا ده‌بی،
نێتر دوا‌یی عه‌قل و هۆشی ده‌ده‌ینی و ته‌کالیفی شه‌رعی ده‌خه‌ینه
ئه‌ستۆبه‌خێرو شه‌ر به‌تاقی ده‌که‌ینه‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی ده‌ریکه‌وی رینگای حه‌ق
ده‌گریته‌به‌رو خوداپه‌رسته، یان گو‌مرا ده‌بی و خۆی به‌فتاره ده‌دا.

نێمه ئامێری تیگه‌یشتن و هه‌ست کردنی پی‌ده‌به‌خشین، ئامێری
بیستن و دیتنی بۆ ده‌سته‌به‌ر ده‌که‌ین، بۆ ئه‌وه‌ی بتوانی ئه‌رکی سه‌رشانی
نه‌جام بدا « له‌تاقی‌کردنه‌وه ده‌ربجی، گو‌ی له‌نایه‌ته‌کانی خودا بگری و به‌دل
لییان ورد بێته‌وه، بۆی ده‌ریکه‌وی: که به‌ده‌یه‌نه‌ری بونه‌هر تاک و ته‌نهاو
بی‌هاوه‌ل و وه‌زیره، له‌هه‌موو شتێک بی‌تاجه‌و هه‌موو شتێک
تاجی ئه‌وه.

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَّ إِمَّا كَفُورًا﴾ نێمه رینگای راست و
ناراستمان بۆ دیاری کردوه، حه‌ق و به‌تالمان بۆ ده‌ست نیشان کردوه،
خێرو شه‌رمان بۆ لێک هه‌لا‌واردوه، سه‌ره‌نجامی رێبازه‌کائمان بۆ رون
کردۆته‌وه، سود و زیانی کرده‌وه هه‌لو‌یسته‌کانیمان پی‌را‌گه‌یانده‌وه. بۆ
ئه‌وه‌ی له‌ئاکام دا ئاده‌میزاد بینه‌ دوو تاقم، تاقمێکیان سوپاسی
نیعمه‌ته‌کانی خودا بکه‌ن، ئیمانیا‌ن پی‌هه‌بی و پابه‌ندی فه‌رمان و جله‌و
گریه‌ه‌کانی بن، تاقمێکیشیان کافرو سپله‌و پی‌ته‌زان دل‌سپه‌ق و
سه‌رپێچیکار ..

به‌کورتی رینگای خێرو رینگای شه‌رمان بۆ دیاری کردوه، نه‌جار بۆ
خۆی کامیا‌ن ده‌گریته‌به‌ر بایه‌گری. زۆره‌ملی له‌که‌س ناکه‌ین و که‌س
به‌زۆر موسو‌لمان ناکه‌ین!! جا ئه‌و مرۆفه به‌هۆی کرده‌وه‌کانیه‌وه یان
کامه‌ران و به‌خته‌وه‌ره یان به‌دبه‌خت و چاره‌ره‌شه.

نمونه‌ی نهم نایه ته نایه تی کی تره که ده فرموی: ﴿وَهْدِينَا النّٰجِدِیْنَ﴾ (البلد/۱۰) موسلیم له نه بو مالیکی نه شعریه وه ریوایه تی کرده ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فرموی: (کل الناس یغدو فبائع نفسه، فموبقها او معتقها) همه مو ناده میزادیك: که روژی لی ده بیته وه خوی ده فروشی: جایان خوی ده کاته کزیله و خوی به هیلاک ده با، یان خوی رزگار ده کا.

سزاو پاداشی کافران و خودانسان له روژی قیامت

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِیْنَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَلَآ وَسَعِیْرًا ﴿۴﴾ إِنَّا
 الْأَبْرَارِ یَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿۵﴾ عِینَا یَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ یُفَجِّرُونَهَا تَفْجِیرًا ﴿۶﴾ یُوقُونَ بِالْذِّرِّ وَیَخَافُونَ
 یَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِیرًا ﴿۷﴾ وَیُطْعَمُونَ الْطَعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِנَا
 وَیَتِیمَا وَآسِیرًا ﴿۸﴾ إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِیْدُ مِنْكُمْ جِزَاءً وَلَا شُكْرًا
 ﴿۹﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا یَوْمًا عَبُوسًا قَطَطِیرًا ﴿۱۰﴾ فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ
 الْیَوْمِ وَلَقَّعَهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ﴿۱۱﴾ وَجَزَّیْنَهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِیرًا ﴿۱۲﴾

له وه پیش پهروه ردگار نه وهی به یان کرد: که ناده میزادی شاره زا کرده بو ریگی خه یرو ریگی شه، نه مجار دابه شی کردون بو دو و تاقم: (سوپاسگوزار، سپله وینه زان) نه مجار پهروه ردگار له سر شیوهی هه ره شه باسی نه وه ده کا: که زنجیرو ناگری بو کافران ناماده کرده، بو موسولمانانیش به هه شتی رازا وه پر نازو نیعمه ت. ده فرموی:

نه هجار جوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:
 ۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَوْا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ﴾ هه ركاتی
 بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی
 لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه:
 که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه
 له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش
 ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی
 لی دۆی له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو
 مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و
 له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل
 ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت
 له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی
 دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران،
 ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو
 شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه،
 هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته مجیدی ده کاو
 به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد
 برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی
 سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته مجیدی خودا
 ده کا! ﴿تَسْبِحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ
 شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶).
 ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له وه هه موو حه شاماته

ئەنجامیان دەدەن، ھەر شتێک حەرام بێ و نە ی لی گرابی ئەوان توخنی ناکەون. ئەوانە ترسی رۆژتیکیان ھەیە: کە رۆژی قیامەتە، کارەسات و شەڕ بە لا کانی بلاودەبنەو و ھەموو کەس دەگرنەو ھە گەر کەسانێک بکەونە ژێر رەھمەتی خوداوە.

﴿وَيُطْعَمُونَ عَلَىٰ حَبِّ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ خۆراک و بژیوی خۆیان دەبەخشن - ھەرچەندە بۆ خۆیان زۆریان پێویستە - بە ھەژارو بەھەتیوو دیل . بۆ خۆیان برسێیانەو لەدەمی خۆیان دەگرنەو دەیدەن بە ئادەمیزادی گەداو بەمەندالی ھەتیوو بەمرۆقی بەدیل گیراو. مەبەستیشیان رەزامەندیی خودایەو لەبەر خاتری خودا ئەو ئیشارو لەخۆ بوردوییە ئەنجام دەدەن. وێرای ئەوەی کە بەدڵخۆشی و بەروی خۆشەو خواردنەکیان پێ دەبەخشن، پێشیان دەلێن:

﴿إِنَّمَا نَطْعَمُكُمْ لِرُوحِ اللَّهِ لَنُرِيدَ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا﴾ نەو ھەکوو ئیمە ئەم خواردن و پێداویستیانەتان پێ دەدەین تەنھا لەبەر خاتری رەزامەندیی خودایەو بەس ! ھیچ مەتەن بەسەردا ناکەین ، پاداشمان لەئێوە نای، شوکرو سوپاسی ئێوەمان مەبەست نیە، بەتەما ھیچ پاساودانەو ھەیکێ ئێوە نیین.

﴿إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبَّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا﴾ ئیمە وێرای ئەوەی بەتەمای رەزامەندیی خودای خۆمانین ، ترسی عەزاب و تەنگانە ی رۆژتیکیشمان ھەیە تابلێتی سەخت و دژوارە، لەترسی دیمەنە سامناکەکانی دەم و چاو گرژو تال دەبن ، رۆژتیکێ درێژی پێ بەلاو کارەسات و عەزابی سەخت، دەمانەوی لەو رۆژە سەخت و دژوارەدا پاداشتی خۆمان و ھەریگرنەو .

﴿فَوَقَّاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ، وَلَقَّاهُمْ نَصْرًا وَسُرُورًا﴾ خودا لە پاداشتی ئەو خۆراک بەخشین و لە خودا ترسانەیان، شەڕ و نەگبەتی ئەو رۆژە گرژو سامناکە ی لی دۆورخستەو، لەو عەزاب و ناخۆشییە

پاراستنی ، نهو ترس و بیمه‌ی لی‌زه‌واندنه‌وه، د‌ل‌نای‌ی کردن که نه‌وان له عه‌زایی دۆزه‌خ رزگار‌یان بو‌وه و نه‌ه‌لی به‌ه‌شتی . له‌به‌رام‌به‌ر رو‌گرژی و د‌ل‌ ته‌نگی کاف‌ره‌کان دا، نه‌مان د‌ل‌خ‌وش و رو‌گه‌شن، ده‌م به‌پێکه‌نین و ته‌ر ده‌ماخن، دیارده‌ی نازو نیعمه‌تی خودایان پتوه دیاره . وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ئاماژه به‌وه ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَجِوْهَ یَوْمُنْذِ مَسْفَرَهٗ، ضَاحَکَهٗ مُسْتَبْشِرَهٗ﴾ (عبس/ ۳۸-۳۹)

نه‌م جو‌ره ته‌عبیرانه: که ده‌فه‌رموی: ﴿وَقَاهُمْ﴾ و ﴿لَقَاهُمْ﴾ که کرداری رابووردون و هیشتا قیامت نه‌هاتووه، بۆ ته‌نکیدو د‌ل‌نایا بو‌ونه له رودانیان. هه‌روه‌ها له هه‌رشوێنیک دا بۆ ته‌عبیری موس‌ته‌قه‌ل کرداری رابوردو (فعل ماضی) ی به‌کار‌بینی نه‌وه مه‌به‌سته .

﴿وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَ حَرِیرًا﴾ په‌روه‌ردگار له‌پاسای به‌رده‌وام بوون و خو‌پا‌گرییان له‌سه‌ر نه‌رکی سه‌رشانیان به‌ه‌شتی رازاوه و پان و به‌رینی پی‌به‌خشین ، ژیا‌نی خو‌ش و جاویدانی بۆ ده‌سته‌به‌ر کردن، پۆشاک‌ی ئاو‌ریشم و نه‌رم و نۆلی له‌به‌ر کردن.

نایه‌ته‌که به‌روونی نه‌وه‌ی تیدا به‌دی ده‌ک‌ری: که چاکه کردن له‌گه‌ل‌ د‌یل دا موس‌ول‌مان بی‌ یان کاف‌ر بی، ده‌بی‌ته هۆی ره‌زامه‌ندیی په‌روه‌ردگار. له‌یاسای ئیسلام دا سه‌ده‌قه‌ی (تطوع) به‌کاف‌ر ده‌دری و ده‌بی‌ته هۆکاری ده‌سته‌به‌ر بوونی ره‌زامه‌ندیی خوداش. وه‌لی زه‌کاتی فه‌رز هه‌رده‌بی بدری به‌ موس‌ول‌مان . زۆریه‌ی زانایانی ئیسلام پێیان وایه چاکه کردن له‌گه‌ل‌ کاف‌رو خودانه‌ناسان دا له‌ناو ولاتی موس‌ول‌مان دا کار‌تیکی په‌سه‌نده‌و به‌سو‌ننه‌ت ده‌ژمی‌رری و واجب نیه . دا‌ل‌ده‌دانی د‌یل نه‌رکی سه‌رشانی حکوومه‌ته‌و ده‌بی له‌خه‌زینه‌ی ده‌ولت دا‌بین بک‌ری. نه‌گه‌ر ده‌ولت نه‌یک‌رد ده‌که‌وی‌ته سه‌رشانی موس‌ول‌مانان .

خانویه ره و خواردنه وه و پوژاک و خرمه تی بهه شتیه کان

مُتَكِّينَ فِيهَا عَلَى الْأَرْأْيِكْ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمَهْرِيرًا ﴿١٣﴾
وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّنُهَا وَذُلَّتْ قُطُوفُهَا نَذْلِيلًا ﴿١٤﴾ وَيَطَافُ عَلَيْهِمْ ثَانِيَةً
مِّنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرًا مِّنْ فِضَّةٍ قَدَرُوهَا نَقْدِيرًا ﴿١٦﴾
وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسْمَعُ سَلْسِيلًا
﴿١٨﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَوْهُمُ حَسِبَتْهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنشُورًا
﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثُمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُدُوسٌ
خُضْرٌ وَسَبْرٌ مُّخْتَلِفٌ وَحُلُوهَا أَسَاوِرٌ مِّنْ فِضَّةٍ وَسَقَنَهُمُ رَبُّهُمْ شَرَابًا
طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُم جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَّشْكُورًا ﴿٢٢﴾

له وه پیش پهروه ردگار باسی خوراک و پوژاکی بهه شتیه کانی کرد،
نه مجار باسی کوشک و تهلارو شیوهی دانیشتن و خواردنه وه و خرمه تی و
سینی و پیالیهی خواردنه وه کانیان ده کاو ده فهرموی:
﴿متکین فیها علی الأرائک، لایرون فیها شمساً ولا زمهریراً﴾ پاداشتی
خوداناسان بهه شتی رازاویه تئیدا داده نیشن له سهر کورسی و مؤیللهی
رازوه، کهش و هه وایه کی خوش و دلرفین، نه گهرمای خور ده بینن
نه سهرمای ساردی زه مههریرو سه هول به ندان لییان ده دا، نه گهرمایان

دەبى نەسەرما، پىغەمبەر ﷺ فەرموويەتى: (هو الجنة سبج لاحتز ولاقر) سەجسەج برىتيە لەو سىبەرەي نىوان بەرەبەيان و ھەلھاتنى خۆر .
﴿ودانية عليهم ظلالها و ذلت قطوفها تذليلًا﴾ بۇ زىدە خۆشى لق و پۆيى درەختەكان بەسەريان دا بلاوبوونەو و شۆرپوونەو و سىبەريان لى دەكەن. ھەرچەندە لەبەھەشت دا خۆر نيە، ميوەي درەختەكان لىيان نزيك كراو تەو و دانىشتو راکشاو و راوشتاو دەستيان دەگاتى و دەتوانن بەئاسانى ميوەي لى بکەنەو. دەست بۇ ھەر ميوەيەك بەرن ھىچ شتيك نيە بتوانى دەستيان بگىرپتەو، پىويستە ئاماژە بەو ھەش بکرى: کە سىبەري بەھەشت سىبەري ئاسايى دونيا نيە بەم جوړە شتيك بىتە پەردەو تيشكى خۆر بگىرپتەو!

ماناي ئەو: کە سىبەرەكە نزيكە و ئەوان لەژىر سىبەردان . ئەو يە درەختەكانى بەھەشت بەجوړىك دروست كراون ئەگەر لەفەرزىك دا خۆر ھەبى ئەو درەختانە سىبەر دەكەن و ناھىلن تيشكى خۆر لىيان بدا .
﴿ويطاف عليهم بآنية من فضة وأكواب كانت قواريرًا، قوارير من فضة قدروها تقديراً﴾ خزمەتچىەكانى بەھەشت بەپيالەو سىنى و دەورى لەزيو دروستكراوى خۆراکەو ، بەفنجان و كوپى بلورين و شەراب و شىرو ھەنگوينەو بەسەريان دا دەگەرپن و خواردن و شلەمەنى جوړاو جوړيان بەسەردا دەگىرن، كوپەكانيان بى قلفەو لولەن . سپىتى زيوو روونى بلورەكان تىكەلاو بون و لەدەرەو و ناو ھەيان ديارەو ديمەنىكى ناياب و جوانيان ھىە .

ئىبنو ئەبى حاتم لەئىبنو عەبباسەو رىوايەت دەکا: دەلى: ھەر شتيك لەبەھەشت دا ھەبى ئىو لە دونيادا وىنەيەكى ئەو شتەتان پىدراو جگە لەبلورى زيوين. جارى وايش دەبى بەپيالەي زىرين شلەمەنيان

بەسەردا دابەش دەکری. وەکوو لەئایەتینکی تردا دەفەرموی: ﴿وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصُحَافٍ مِّنْ ذَهَبٍ وَ أَكْوَابٍ﴾ (الزخرف/۷۱).

ئەجار وەصفی مەشروبەتەکانیان دەکاو دەفەرموی: ﴿وَيَسْقُونَ فِيهَا كَاسًا مَّا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا﴾ ئادەمیزادە خوداپەرستەکان لەبەهەشت دا بەو پیالەو فەتجانە زیوو بلوورینانە مەی تیکەلەو بەزەنجەبیلیان دەرخواد دەدری. جاری وادەبێ شەرابەکیان تیکەل بەکافور دەکری و ساردو فینکە، جاری وایش دەبێ تیکەل بەزەنجەبیل دەکری و مەیلەو گەرمە..

﴿عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا﴾ ئەو خودایێداوانە لەکانیاویکی بەهەشت دا کە ناوی سەلسەبیله ناوی خواردنەوهیان بۆ دابین دەکری، بۆیە ناوی سەلسەبیلی لێنراوە چونکە ئاوەکە ی گوارایەو بەئاسانی دەخوریتەوه صاف و بێگەردو شیرین و زوڵالە.

﴿وَيُطَوَّفُ عَلَيْهِمْ وَلَدَانِ مَخْلُودُونَ، إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنشُورًا﴾ خزمەتچیەکانی بەهەشت بەسەر بەهەشتیەکان دا دەسپرتنەوه ، چیان بوی لەخواردن و خواردنەوه بۆیان دابین دەکەن؛ ئەو خزمەتچییانە هەموویان تازەلاوو لاوچاکن، پیرنابن و روخساریان ناگۆڕی و مردنیان بەسەردا نایە ، ئەگەر تۆ بیانبینی لەو کاتانەدا: کە بڵاوبوونەوه بەناو بەهەشتیەکان دا بەمەبەستی خزمەتکردنیان. وادەزانی لوتلوتی بڵاوە بوون ، ئەوەندە جوان و شۆخ و شەنگن.

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ثَم رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمَلَكًا كَبِيرًا﴾ ئەگەر تۆ لەبەهەشت دا بڕوانی و سەرنج بەدی لەنازو نەعمەتی بەهەشت بەهەموو جوۆرەکانی، نازونەعمەتێکی وادەبینی هەر وەصف ناکری. سەلتەنەت و شکۆمەندیی وەهات چا و پێ دەکەوی: کە سنووری نازاندیری و مەزەندە ناکری.

﴿عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سَنَدُسٌ خَصْرٌ وَاسْتَبْرَقٌ، وَحَلَّوْا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ﴾
 پۆشاککی ئاوریشمی تهنکی سه وزیان له بهرکراوه، ههروهها
 دتباچی نهستوو لهبر ده کهن . بازنه ی زیویان له مه چهک کراوه ،
 جاری وایش ده بی بازنه ی زیریان له ده ست ده کری .
 وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فهرموئ: ﴿يَحُلُّونَ فِيهَا أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ﴾
 (الكهف/۳۱).

ئه عجار جوړیکی تر شه را بیان دیاریی ده کاو ده فهرموئ:
 ﴿وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾ پهروهردگار شه را بیکیان ده رخوا رد ده دا:
 که ناو سکیان له چه سودی و ژدی و زیانه خرۆیی و رهو شته
 ناشیرینه کانی تر پاک ده کاته وه، هه رچی ده یخۆن و ده یخۆنه وه ده بیته
 ئاره ق و له جهسته یان دیته وه ده ر بۆنی ئاره قی جهسته یان وه کوو
 بۆنی میسک وایه .

ئه بو قولابه و ئیبراهیمی نه خه عی ریوایه تیان کردوه: که به هه شتییه کان
 خواردنیان بۆدی ده یخۆن پاشان شه را بی (طهور) یان ده دریتی و ده یخۆنه وه،
 ئیتر ورگیان بچوک ده بیته وه ئاره قی کی بۆن خو ش له جهسته یان ده رده چی
 وه کوو بۆنی میسک وایه .

﴿إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً، وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا﴾ بهو پیاو
 چاک و خودا پیداونه ده گو ترئ: ئه م به هه شته رازاوه و نازو
 نیعمه ته ی پیتان دراوه، پا داشتی کرده وه کانتانه، خودا به فاضلو
 ئیحسانی خو ی له جیاتی کرده وه ی که متان پا داشتی زۆری
 پیداون، طاعه ت و عیباده تی لی قبول کردن ، وه کوو له نایه تی کی تر دا
 ده فهرموئ: ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا اسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ﴾
 (الحاقة/۲۴).

وه‌زوع و حالی خوداپه‌رستان و موشریکان و بی‌پروایان له‌دوینادا

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعِ
مِنْهُمْ ؕ أَيُّهَا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾ وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾
وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾ إِنَّا
هَؤُلَاءِ نَحْنُ الْغَالِبُونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذْرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾ نَحْنُ
خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا
﴿٢٨﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾
وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾
يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

له‌وه‌پیش وه‌زوع و حالی کافرو موسولمانه‌کانی له‌قیامه‌ت دا
رونکرده‌وه، پیغه‌مبه‌ری هه‌لنا: که سووربی له‌سه‌ر راگه‌یانندی په‌یامی
خۆی و گوێ به‌قسه‌ی پرو پوچی کافره‌کان نه‌دا.

ته‌جار وه‌زوع و حالی هه‌ردوو تاقم له‌دوینادا روون ده‌کاته‌وه ده‌فه‌رموی:
﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا﴾ ئیمه‌ خاوه‌ن و په‌روه‌ردگاری
بوونه‌وه‌رین، خودای به‌حق و راستین، قورئانمان به‌پارچه‌ پارچه‌ نازل‌کردوه
بۆ سه‌ر تو ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! له‌ماوه‌ی (۲۳) سال‌دا به‌گوێه‌ی پیتیست و
روداو هه‌رجاره‌و به‌شیک له‌ قورئانمان بۆ ناردویه‌ خواری. به‌یه‌کجار بۆمان
نه‌ناردوی بۆ ئه‌وه‌ی ئوممه‌ت فیری بین و له‌دلیان دا جیگیر ببی‌و چاره‌سه‌ری

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

به‌زوبان یادی خودا بکه، نوێژ بۆ خودای خۆت بکه به‌یانی و ئیواری. به‌یانی بریتیه له‌نوێژی به‌یانی، ئیواره نوێژی عه‌صر ده‌گرێته‌وه، له‌نیوانیشیان دا نوێژی نیوه‌رۆ، به‌پرسته‌ی ﴿ومن اللیل فاسجد له...﴾ ئاماژه ده‌کا به‌نوێژی شیوان و خه‌وتنان، به‌پرسته‌ی ﴿وسبحه لیلاً طویلاً﴾ ئاماژه به‌شه‌و نوێژ ده‌کا.

﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ یَجْهِنُونَ الْعَاجِلَةَ وَیَذَرُونَ وِراءَهُمْ یوماً ثقیلاً﴾ بی‌گومان نه‌و کافرو بی‌باوه‌پارانه‌ی مه‌که‌کو هاو وینه‌کانیان دنیا و بیست و هه‌وه‌سبازن، هه‌موو هه‌ول و ته‌قه‌للایه‌کیان بۆ دابین کردنی ئاره‌زوؤکانی دنیایانه‌و هیچ خه‌می ژیا‌نی قیامه‌تیان نیه‌و هه‌ولێ بۆ ناده‌ن و نه‌و رۆژه سه‌خته‌یان له‌بیر خۆیان بردۆته‌وه، نه‌مه‌ش جو‌داوازی نی‌وان موسوڵمان و کافره‌، موسوڵمانان هه‌ول بۆ ژیا‌نی دنیاو قیامه‌تیان ده‌ده‌ن و ژیا‌نی دنیا ده‌که‌نه‌ مه‌زره‌عه‌ی قیامه‌ت. کافره‌کان ته‌نها کار بۆ دنیا ده‌که‌ن و بروایان به‌زیندوبوونه‌وه‌و ژیا‌نیکی تر نیه‌. تی‌پروانی‌نیکی مادیانه‌یان هه‌یه‌و له‌ قیامه‌ت و غه‌یبیا‌تی تر بی‌ئاگان و بروایان پیا‌یان نیه‌.

نه‌جار به‌لگه‌ له‌سه‌ر خودایه‌تی خۆی و ده‌سه‌لاتی ره‌های ده‌هێنێته‌وه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿نحن خلقناهم وشددنا أَسْرَهُم، وإِذا شئنا بَدَلْنا أَمْشالَهُمْ تَبْدِیلاً﴾ به‌چ عه‌قلێک نه‌و موشریکانه‌ له‌ خودای خۆیان غافلن و قیامه‌تیان بیرنایه‌ته‌وه‌؟ ئی‌مه‌ نه‌واغان دروست کردوه، جه‌سته‌یاغان رێک و پێک کردوه، به‌ئیسقان ماسوڵکه‌و ره‌گه‌ی جه‌سته‌یاغان به‌هێز کردوه.

خۆ نه‌گه‌ر مه‌یلمان لی‌بێ له‌ناویان ده‌به‌ین و گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌کی تر دێنینه‌ گۆرێ: که‌ فه‌رمان به‌ردارو گوێرایه‌لی په‌روه‌ردگار بن. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی دی‌دا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنْ یَشَأْ یُذْهِبْکُمْ أَیْها النَّاسَ وَیَأْتِ بآخِرِینَ وَکَانَ اللهُ عَلٰی ذٰلِکَ قَدِیْراً﴾ (النساء/۱۳۳) یان ده‌فه‌رموی:

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالنده‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لَّجُوا فِي عُتُوٍّ

هه موو بریارو کاریکی له جی تی خۆی دایه. به کورتی هه کاری له
بهنده کانه وه نه نجام بدری به مه شینه تی پهروه ردگار، وه لی زۆره
ملییان لی تاکا.

﴿یدخل من یشاء فی رحمته، والظالمین أعدّ لهم عذاباً ألیماً﴾
پهروه ردگار هه که سیکی مهیل لی تی به فزل و نیحسانی خۆی ده بخاته
بههشتی رازاوهی خۆیه وه. سته مکارانیش به سزای سهخت سزا ده دا، له
قیامت دا عذابی دۆزهخی بۆ ئاماده کردون.

بسم الله الرحمن الرحیم

سوره تی (المرسلات)

ئهم سوپه ته مه ککیه و په نجا ئایه ته جگه له ئایه تی ژماره چل و ههشت
که مه ده نییه. ئهم سوپه ته ناوی نراوه سوپه تی (مورسلات) چونکه
له سه ره تای سوپه ته که دا خودا سویندی پی خواردوه، ده فه رموی:
﴿والمرسلات عرفاً﴾.

په یوه ندی و موانسه به یی ئهم سوپه ته به هه پی شه وه له دوو ره وه به:

۱- له سوپه تی ئینسان دا واده ی به هه شتی دا به خودا په رستان و
هه ره شه ی توندی له سته مکاران و تاوانباران کرد. به وه: که له کو تای
سوپه ته که دا فه رموی: ﴿یدخل من یشاء فی رحمته، والظالمین أعدّ لهم
عذاباً ألیماً﴾ پاشان له سه ره تای ئهم سوپه ته دا پهروه ردگار سویندی خواردو
جه ختی له سه ره نه وه کرده وه: که نه و واده و هه ره شانیه دینی ته دی و
کاته که شی به یان کرد. به وه: که ده فه رموی: ﴿فإذا النجوم طمست﴾.

۲- له سوپه تی پی شه ودا ده رباره ی حال و وه زعی کافره کان له
قیامت دا به کورتی به سه ری دا تی په ری و ده رباره ی حالی موسولمانه کان
به درێژی، له سوپه ته دا به پی شه وانه وه به، به درێژی باسی کافره کان ده کاو

هه‌وره له‌ولایتیکه‌وه بۆ ولایتیکی تر ده‌گوێزنه‌وه ، یان سویند به‌و بایه‌ی هه‌وره‌کان ئاسمان دا بلأوده‌کهنه‌وه.

هه‌ندیك له موفه‌سسیرین ده‌لێن: مه‌به‌ست به‌ (المرسلات) نه‌و فریشتانه‌ن: که خدا ده‌یاننیری بۆ نه‌وه‌ی نیگا و سروش و فرمان و جله‌و گیریه‌کانی به‌ پێغه‌مبه‌رانی بگه‌یه‌نن.

﴿فالعاصفات عصفاً﴾ سویند به‌و فریشتانه‌ن: که به‌رپرسن له‌ هه‌لکردنی با بۆ تارومار کردنی هه‌ندیك ولات و هه‌ریم.

﴿والناشرات نشرأ﴾ سویند به‌و فریشتانه‌ی به‌رپرسن له‌بلاوکردنه‌وه‌ی هه‌وره‌کان یان نه‌و فریشتانه‌ی: که له‌ هه‌وادا له‌ کاتی هاتنی نیگا و سروش دا باله‌کانیان بلأوده‌کهنه‌وه، یان مه‌به‌ست کۆمه‌لی پێغه‌مبه‌رانه‌: که خدا کردونیه‌ فروستاده‌و هۆی شاره‌زایی کردنی ئاده‌میزادان و حق و به‌تالیان بۆ لێك جیاکردونه‌وه، موسولمان و کافرو خاوه‌ن برپاو بێدینیان لێك هه‌لأوه‌ردون و نامۆژگاری ویری یه‌کتا په‌رستی و به‌ندایه‌تی کردن بۆ خودایان فیتری ئاده‌میزاد کردوه.

﴿فالفارقات فرقا، فالملقيات ذکراً، عذراً أو نذراً﴾ سویند به‌و فریشتانه‌ی سروش و فرمانی خودا نازل ده‌کهن بۆ پێغه‌مبه‌ران، بۆ جیاکردنه‌وی حق و به‌تال و هیدایه‌ت و گومرایی و هه‌لال و هه‌رام، بۆ نه‌وه‌ی ئاده‌میزاد عوزرو بیانویان نه‌مینی و بترسن له‌عه‌زایی بی‌تامانی نه‌گه‌ر سه‌رپێچی فرمانه‌کانی بکهن.

سویند به‌و شتانه‌ی باسکران ﴿إلما توعدون لواقع﴾ نه‌وه‌ی واده‌تان پێدراوه‌ له‌رابوونی قیامه‌ت و زیندوبونه‌وه‌ی مردوان و کۆکردنه‌وه‌ی هه‌موو ئاده‌میزاد، هه‌ر له‌ یه‌که‌م ئاده‌میه‌وه تا دوایین ئاده‌می هه‌موانیان له‌سارای مه‌حشمه‌ر دا کۆده‌کاته‌وه ، هه‌موو که‌س پاداش و سزای خۆی به‌گوێره‌ی کرده‌وه‌کانی وهرده‌گریته‌وه، چاکه به‌ چاکه‌و خراپه به‌خراپه.

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

خوداو راستی پیغه‌مبه‌ران و رابوونی قیامت نه‌کرد! روژێکه
په‌له‌کاره‌سات و روداوی گه‌وره‌ی وه‌ها: که لافاوو بومه‌له‌رزو ته‌قینه‌وه‌ی
بۆمبێ نه‌تۆم و هایدروژین و نه‌و جوژه‌ شتانه‌ له‌ چاو بومه‌له‌رزو
راتله‌قاندن و لیک پچرانی بوونه‌وه‌رو شه‌قبوونی ناسمان و له‌بیخ هه‌لکه‌ندنی
کیوه‌کان وه‌کوو ته‌قاندنی میزه‌لدانی منالان وایه. !!

هه‌ره‌شه‌و ترساندنی کافره‌کان له‌ سه‌ره‌نجای هه‌لۆیستی
کوفرنامیزیان

أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نَبْعِثْهُمْ الْآخِرِينَ
﴿١٧﴾ كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾
أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿٢١﴾ إِلَىٰ قَدَرٍ
مَّعْلُومٍ ﴿٢٢﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٣﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾
أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا رِوَاسِيَّ
شَمَخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَّاءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

له‌وه پێش هه‌ره‌شه‌ی له‌ کافره‌کان کرد به‌روداوه‌ ترسانکه‌کانی روژی
قیامت. ئیستا هه‌ره‌شه‌یان به‌وه‌ لی‌ده‌کا: که نه‌گه‌ر له‌سه‌ر کوفرو بی‌دینی
خۆیان به‌رده‌وام بن، نه‌وه‌ دوور نیه‌ خودا وه‌کوو گه‌له‌ پێشیننه‌کان له‌ناویان
به‌ری، نه‌جار هه‌ره‌شه‌یان به‌وه‌ لی‌ده‌کا: که نه‌گه‌ر ئینکاری نیعمه‌ته‌کانی
خودا بکه‌ن به‌سه‌ریانه‌وه‌ ناچی و له‌سزای روژی قیامت قوتاریان نابێ.

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌م‌کارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه‌، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه‌، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه‌، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره‌، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

تیپهردهبن و کاتی له دایک بوونی دی، ئیمه جهستهو شیوهو روخسارو رهوشته کانیمان نه خشه کیشاووه چۆمان ویستوه ئاوا شکل و شیوهی هاتونه کایهوه.

به راستی ئیمه مه زنده کارو نه خشه کیشیکی باشین و به تواناو دهسه لاتین به سهر دروستکردن و شکل و شیوه کیشانی دا. به جوانترین روخسارو شیوه دروستمان کردوه.

﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ ریسوایی و عه زابی سهخت و دژوار له رۆژی قیامت دا بۆ نهوانه ی ته کذیبی دهسه لاتنی ئیمه ده کهن، چۆن و به چ رویه ک نیعمه ته کانی ئیمه رته ده که نهوهو سپله بیان بهرام بهر ده کهن؟!

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كَفَاتًا، أَحْيَاءَ وَ أَمْوَاتًا﴾ نایا ئیمه زهویان نه کردوه به کۆکه رهوه تان؟ سهر زهوی بۆ زیندووه کانتان و ناو سکیشی بۆ مردووه کانتان، بووه ته شوینی جیگیر بوون و حهوانه وه تان و تییدا کۆبوونهوه.

﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا رِوَاسِي شَاحَاتٍ، وَ أَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فَرَاتًا﴾ به دیمان هیناوه له زهوی دا کتوی دامه زراوو بهرزو بلند، بۆ نهوهی لهنگهر به زهوی بگرن له ره له ره نهکا، ئیوهی ئاده میزاد له سه ری نارام بگرن، ناویکی ساردو شیرین و گواراتان پی تۆش ده کهین، کانیاوو بیرو سهرچاوهی ئاوی زولالمان بۆ به دی هیناون.

﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ ریسوایی و عه زابی سهخت و دژوار بۆ نهوانه ی سوپاسگوزاری ته م نیعمه تانه نین و سپله و پینه زانن. هاوار بۆ نهوانه ی له م بوونه وه ره ورد ده بنه وهو ته م دیاردانه ده بینن که چی تیمان ناهینن و بهردهوام ده بن له سهر کوفرو بیدینی خۆیان.

نه هجار جوار دیاردهو ره وشتن ناگرس دۆزه خ دیارس ده کاو ده فهرموئ:

۲۰۱- ﴿اِذَا اَلْقَا فِيهَا سَمْعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَهِيَ تَفُوْر﴾ هه ركاتی بی باوه ران تورده درینه ناو دۆزه خه وه دۆزه خ دهنگیکی ناخۆشی لی ده بیستری ده لئی لوشکه لوشک و پرمه و سه ره تای زه پینی گویدریژه: که ئالف و ئالیکیان لی تزیك ده که نه وه، چه ند ئه و ولاخانه له کاتی برسسیه تی دا تامه زرۆی ئالف و ئالیکن، دۆزه خیش ئه وه ند ه بۆ تاوانباران تامه زرۆیه؛ یان دهنگیکی ناخۆشی رقاوی لی دی و له رقان دا خۆی ده خواته وه و لرفه ی دی، هه میشه وه کوو مه نجه ل ده کوئی !!

دیمه نه که تابلێ سهرنج راکیشه، دۆزه خ وانیشان ده دا شتیکی زیندوه و له داخا پیش ده خواته وه، پرمه و لوشکه ی دی له ناو خۆیا وه کوو مه نجه ل ده کوئی و ناخی پره له رق و کینه بۆ بی باوه ران، له داخا خه ریکه له تله ت له تله ت بی، ویده چی ته عبیره که مه جازی بی و نیشاندانی دیمه نی رقاوی دۆزه خ بی و مه به ست ئاماده کردنی سزای سه خت بی بۆ بی باوه ران، ویشه چی ته عبیره که حه قیقه ت بی، چونکه به گویره ی قورئان هه موو شتیك جوړه گیان و جوړه هه ست و شعوریککی هه یه تایبه ت به خۆیه وه، هه موو مه خلوقاتیک خودای خۆی ده ناسی و ته سبیح و ته عجیدی ده کاو به ندایه تی په روه ردگاری ده کا، هه لده سه له میته وه که ده بینێ ئاده میزاد برپا به هه بوونی به دیه ی نه ری ناکا، رقی هه لده ستی: که پیچه وانیه ی سروشت هه لئس و کهوت ده کاو خودای خۆی ناناسی.

به گویره ی ده قی قورئان بونه وه ره هه مووی ته سبیح و ته عجیدی خودا ده کا! ﴿تَسْبِیحْ لَه السَّمَوَاتِ السَّعِیْ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِیْهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَیْءٍ إِلَّا یَسْبِیحْ بِحَمْدِهِ وَلَکِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِیحَهُمْ﴾ (الإسراء/۱۶). ده ی ئه گه ره له ناو بونه وه ری پان و پۆردا زیده له و هه موو حه شاماته

(الزمر/۱۶) یان ده‌فرموی: ﴿یوم یغشاهم العذاب من فوقهم ومن تحت أرجلهم﴾ (العنکبوت/۵۵)

ئه‌جار به‌گالت‌ه پێکردنه‌وه وه‌صفی سیبهره‌که ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿لا ظلیل ولا یغنی من اللهب﴾ ئه‌و سیبهره‌ که‌رما گیره‌وه نیه، فیتنکایی نابە‌خشی، بلیسه‌ی ئاگرو گهرمای دۆزه‌خیان لی‌ دۆور ناخاته‌وه، چونکه ئه‌و سیبهره له‌ناو دۆزه‌خ دایه‌و سیبهر نیه له‌گهرمی، سیبهری ئاسایی‌نیه، وه‌کوو سیبهری دره‌خته‌کانی به‌هه‌ش‌تیش نیه، نه‌فیتنکایی ده‌به‌خشی و نه‌گهرمی ده‌گیریت‌ه‌وه، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ده‌فرموی: ﴿فی سموم وحمیم وظل من یحموم لا بارد ولا کریم﴾ (الواقعه/۴۴).

﴿إنها ترمي بشر كالقصر، كأنه جماله سفر﴾ ئه‌و ئاگره‌ی نیله‌ نیله‌یه‌تی و پریشکی جو‌راو جو‌ر ده‌هاوی، ههر پریشکیکی ده‌یهاوی له‌و پریشکانه ده‌لی‌ی کۆشک و باله‌خانه‌ی به‌رزو گه‌وره‌یه، هه‌روه‌ها ده‌لی‌ی و شتری زه‌رده، یان له‌ درێژی‌دا ده‌لی‌ی گوریسی که‌شتین. مانای یه‌که‌م وێچوتره. واته‌ چونکه دوکه‌لی ئاگر به‌ زه‌رد ده‌بینری، ئه‌و پریشکانه که‌ لی‌کدان لی‌کدان به‌دوای یه‌کدا دین ده‌لی‌ی کۆمه‌له‌ حوشتی زه‌ردی پرژو بلاون.

جا له‌کاته‌دا که‌ بیرو هۆش و واقیان و پرماوه سه‌رنج ده‌دنه‌ ئه‌و ته‌شبییه‌و ئه‌و دیمه‌نه دیننه به‌رچاوی خۆیان و بی‌ری لی‌ ده‌که‌نه‌وه، ده‌فرموی: ﴿ویل یومئذ للمکذبین﴾ ریسوا‌بون و سزای سه‌خت له‌روژی قیامت دا بۆ ئه‌وانه‌یه پێغه‌مبه‌ران به‌درۆده‌خه‌نه‌وه، په‌یامی پێغه‌مبه‌ر ره‌ت ده‌که‌نه‌وه.

ئه‌جار په‌روه‌ردگار وه‌صفی وه‌زع و حاڵی کافره‌کان ده‌کا له‌و روژه‌دا، ده‌فرموی: ﴿هذا یوم لا ینطقون، ولا یؤذن لهم فیعتذرون﴾ ئه‌و روژه

روژیکه ئەوانه زمانیان گۆناکاو ناتوانن هیچ بلێن. کارهسات و روداوه کان هێنده سامناکن، تاوانباران سه رسام و چهیران ده بن و واقیان و پر ده مینێ، رینگه یان پێ تادری عوزرو پاساو به ییننه وه، به لگه یان له سه ر راست کراوه ته وه بۆردراون !

وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فه رموی: ﴿لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كُفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ (التوبة/ ۶۶) یان ده فه رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ، إِنَّمَا تَجْزُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ (التحریم/ ۷) مه به ست ئەوه به ئەوانه عوزریان به ده سه ته وه نیه به ییننه وه، هه رچی کرده وه یانه خراپه و تاوانکارییه و میژووی ژیا نیان سته م و کوفرو بیدینی یه . هیزو توانای ئەوه شیانی نه عه زابه که له خۆیان دوور بجه نه وه.

﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ عه زابی سه خت و دژوار له روژی قیامهت دا بۆ ئەوانه ی پیغه مبه ران به درۆده خه نه وه و پر له په یامه که یان وهرده گێرن! ﴿هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَعَلْنَاكُمْ وَالْأُولَىٰ﴾ په ره وردگار پێیان ده فه رموی: نه مرۆ ئەو روژه یه کیشه ی هه موو مه خلوقات یه کالآ ده کریته وه، حق و به تال لێک جیا ده که ینه وه، به هیزو توانای خۆمان ئە ی موشریکه کانی قوره یش؛ ئیوه و کافره پێشیننه کان هه ر له سه ره تای په یدا بوونی ئاده میزاد تا کۆتایی دنیا له ساری مه حشه ردا کۆمان کردونه وه ..

﴿إِن كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا﴾ نه گه ر ده توانن به فرت و فیل خۆتان له و عه زابه بهاریژن ده ده ست به کاربن، به لآم دلیابن هیچتان بۆ نا کری و چتان له ده ست نایه .

﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزای سه خت و دژوار له روژی قیامهت دا بۆ ئەوانه ی بریا یان به زیندو بوونه وه نیه . له و روژه دا بۆیان وهرده که وی: که بێ ده سه لات و هیچ له بارا نه بوون ! هیوای قوتار بوون له عه زابیان نامینێ !!

نازو نیعمه‌تی به‌هه‌شتیه‌کان و هه‌ره‌شه له کافره‌کان

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي

ظِلَالٍ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾ وَفَوَاحٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾ كُلُّوْا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا

بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ

لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾ كُلُّوْا وَتَمَنَّوْا قَلِيلًا إِنَّكُمْ تُجْزَمُونَ ﴿٤٦﴾ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ

لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيَلُّ

يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار چهند جوّره عه‌زاب و ریسوا کردنیکی کافره‌کانی به‌یان کرد، نه‌جار له‌به‌رامبه‌ری نه‌وه‌دا وه‌زع و حالی موسولمانه‌کان له قیامه‌ت داو نازو نیعمه‌تی به‌هه‌شتیان به‌یان ده‌کا، نه‌وه روون ده‌کاته‌وه: که نازو نیعمه‌تی دونیا کورت و کمه‌بایه‌خه و به‌سه‌ر ده‌چی، نازو نیعمه‌تی نه‌براه‌وه به‌نرخ نازو نیعمه‌تی به‌هه‌شته. نه‌جار سه‌ره‌زنه‌شتی کافره‌کان ده‌کا: که گوی به‌په‌یامی قورشان ناده‌ن و ئیمانی پی‌تاهینن. نه‌گه‌ر ئیمان به‌ قورشان نه‌هینن، ئیمانه‌ینانیان به‌ پیغه‌مبه‌ران و نامه‌ناسمانیه‌کانی تر سودیان پی‌تاگه‌یه‌نن.

ده‌فرموی: ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ﴾ و فواکه‌هه‌یشته‌ون ۴ بی‌گومان خوداپه‌رستان و له‌خوداترسان و خو‌پاریزان له‌ قیامه‌ت داوان له‌ژێر سی‌به‌ری دره‌ختی گه‌ل‌پیری پوشناخ دا، هه‌روا له‌ژێر سی‌به‌ری کۆشک و ته‌لاردان، به‌چوار ده‌وریان دا جو‌گا و جو‌بارو کانیاه‌وه، هه‌نده‌ی‌تر

ئه‌مان دا له‌ژیان دا بوون و پیغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ‌خسته‌وه‌و سته‌م و سته‌مکارییان نواند، خودا به‌عه‌زایی توندو تیژ له‌ناوی بردن، سه‌یری سه‌ره‌نجامی گه‌لی عادو شه‌مود بکه‌ن، چۆن عه‌زایی خودا ده‌وری گرتن و له‌ناوی بردن، بیری لی‌بکه‌نه‌وه‌ چ عه‌زاییکیان چه‌شت ؟

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمْسُكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَانُ أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ﴾ ئه‌وه‌بوچی ئه‌وانه‌ ناروانن بوو بالنده‌كان له‌ژوریانه‌وه، ده‌می بالیان لێك ده‌ده‌ن و كاتیكیش راست باله‌كانیان راده‌گرن، جگه‌ له‌ خودا كه‌س نیه‌ بتوانی ئه‌و بالندنه‌ به‌حه‌واوه‌ به‌یلتیه‌وه، خودا به‌ده‌سه‌لاتی خۆی كه‌ش و هه‌وایه‌کی خولقاندوه، ئه‌و بالنده‌یه‌ له‌هه‌وادا بفریو خۆی راگیربكا، یاساو نیزامی‌کی بوو فه‌راهه‌م هه‌یناون، بتوانن خۆیان به‌حه‌واوه‌ بگرن و نه‌كه‌ونه‌ خوار. بێگومان خودا زاناو بینایه‌ به‌كاروباری هه‌موو شتێك، ئاگاداری وردو درشتی بوونه‌وه‌ره، هه‌چی لی‌گوم نیه‌. نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ ئایه‌تیکی تره‌: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مَسْخَرَاتٍ فِي جُودِ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ﴾ (النحل/٧٩).

سه‌رزه‌نشتکردنی موشریکه‌كان و سه‌لماندنێ ده‌سه‌لاتی خودا

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي

هُوَ جُنْدُكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لِّجَوَّافٍ عُتُوٌّ

قورئان به درۆده خه نه وه. سه رگه رمی خه وو خواردنن، بی تاگا له خوداو نه رکى سه رشانیانن به رامبه ر به ديه تهنه ریان.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُم: ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ﴾ هه ركاتى فه رمانیان پى بکرى به نه بجامدانى نو یژو باقى فه رزه کانى ترى سه رشانیان ، نو یژه کانیان ناکه ن، پشت له تاعه تى خودا هه لده کهن و نه رکى سه رشانیان جى به جى ناکه ن. سوورن له سه ر کوفرو بیدینى خو یان.

﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ عه زابى دۆزه خ له و رۆژه دا بو نه وانهى ته کذیبى فه رمان و جله و گیریه کانى خودا ده کهن ! په یامى قورئان ره ت ده کهنه وه. نه گه ر نه وانه برپا به قورئان نه کهن ﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ؟﴾ نه دى به چ که لامى ک برپا ده کهن؟ نه گه ر نه وانه نه م قورئانه ی که پره له به لگه و ده لیل له سه ر هه بوونى خوداو تا ک و ته نه ایه ی و ده سه لاتى ره های به سه ر هه موو شتى ک دا، له سه ر راستى پیغه مبه ریتى حه زره تى موحه مده ﷺ و رابوونى قیامه ت و زیندوبوونه وه نه دى به چ نامه یه کى تر جگه له قورئان برپا ده کهن ؟؟

به یارمه تى خودا جزئى تبارک ته و او بو، خودا توفیقم بدا بو ته و او کردنى جوزئى (عم) و ته و او کردن و به چاپگه یاندى هه موو به رگه کانى نه م ته فسیره پیروژه .

ملا محمود أحمد

سلیمانى / گه ره کى قازى

٢٤ / ١ / ٢٠٠٣ ز

بینگومان دیمه نی ئه ستیره کان له ناسمان دا جوان و قه شه نگه،
جوانیه که یان سه رنج راکیشه . هه رده مه و جوړه جوانیه که ده نویسن،
به گویره ی کاته کان جوانیه که یان ده گوړی، ده می به یانی جیاوازه له گه ل
سه ره تای شه ودا، شه وی مانگه شه و جوداوازه له گه ل شه وی تاریک دا ،
شه وی هه ساو جوداوازه له گه ل شه وی هه ورو هه لا، به لکووسات به سات
دیمه نه که یان ده گوړی، هه موو کاته کانیش جوان و رازاوه ن، ئه ستیره ی
واهه یه به تاقه وه یه، ئه ستیره ی واهه یه لی که نزیکن و دوو ده لینی
دوو چاوی که ژالن ده دره وشینه وه، هی واهه یه کو ن، ده لی ی هیشه
تری زلکه ن.

هه تا سهیری ناسمان بکه ی و له و ئه ستیرانه وردیته وه جوانییان
لی ده تکی و فره ح به خشن، تیکرای ئه ستیره کان به کوو بلاویان، ده لی ی
له کوړی رابواردن و فیستیقالی ناسمانی دا شه و به خه بهرن و جوانی به یه کتر
ده به خشن و پیکه وه ئاخاوتیان ه. دوو دوو سی گفت وگو ده که ن و
سه رگوزه شه و نه زیلان بو یه کتری ده گیرنه وه.

ویرای جوانی و رازاندنه وه یان بو ناسمان، گه لی سودی تریشیان هه یه،
وه کوو نه وه تیره ئه ستیره یان لی ده بیته وه و راوه دوی شه یاتینی یه کان ده نی،
هه رکات شه یاتینی بیانه وی نزی که بینه وه له ناسمان و هه والی (ملا الاعلی)
بدزن، به تیر ئه ستیره ره جم ده کرین، ئیمه له پرۆژی قیامه ت دا عه زابی
کوشنده مان بو نه وانه ئاماده کردوه، پاش نه وه ی له دونیادا به تیر ئه ستیره
ده یان سویتین له قیامه تیش دا ده یان خه یه ناو ئاگری دۆزه خه وه،
چونکه خو یان گو مران و کهسانی دیکه گو مران ده که ن.

سودی کی تری ئه ستیره کان نه وه یه، ئاده میزاد له ناو ده ریاو ساراو
بیابان دا، ریه وی خو یانی پی ده دۆزنه وه. وه کوو له
ئایه تی کی تر دا ده فره مو ی: ﴿وعلامات وبالنجم هم یه تدون﴾ (النحل/١٦)

لایه	بابته
۷۲	هه‌ره‌شه له‌موشریکه‌کان به‌عه‌زایی قیامت و جه‌خت کردنه‌وه له‌سه‌ر هاتنی عه‌زابه‌که
۷۹	ئه‌و ره‌وشانه‌ی چاره‌سه‌ری سروشتی ئاده‌میزاد ده‌که‌ن
۸۲	حال و وه‌زعی په‌یام ره‌تکه‌ره‌وه‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌دونیاو قیامت دا
۸۷	پیشه‌کی سوره‌تی (نوح)
۸۸	سوره‌تی (نوح)
۹۱	پارانه‌وه‌ی نوح له‌ خوداو هانا بو بردنی
۹۸	کردارو گوفتارو هه‌لۆبستی ناشیرینی گه‌لی نوح
۱۰۴	سوره‌تی (الجن)
۱۰۴	دوو سه‌ره‌ باسی سه‌ره‌کی سوره‌تی (الجن)
۱۰۵	نیمانه‌پێنانی جندۆکه به‌قورئان و تاک و ته‌نهایی خودا
۱۱۴	چه‌ند هه‌موایه‌کی‌تر له‌جندۆکه‌که‌نه‌وه
۱۱۸	هه‌ندی له‌بنه‌های نابینی ئیسلام
۱۲۲	زانباریی ده‌رباره‌ی کاتی هاتنی قیامت، زانیارییه‌که تاییه‌ته به‌په‌روه‌ردگار
۱۲۳	دوو جو‌ر غه‌یب هه‌یه
۱۲۸	سوره‌تی (المزل)
۱۲۹	رێنمایی کردنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ سه‌ره‌تای نیگا و سروش بو هاتن دا
۱۳۵	هه‌ره‌شه له‌ کافه‌رکان و ترساندنیان
۱۳۷	یادخستنه‌وه‌و شاره‌زایی کردن
۱۴۲	سوره‌تی (المدثر)
۱۴۴	ره‌هنومایی کردنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌سه‌ره‌تای نیگا بو هاتنی‌دا
۱۴۶	هه‌ره‌شه له‌سه‌رانی شیرک
۱۵۲	حیکمه‌تی یه‌زدانی له‌هه‌لبێزاردنی نۆژه بو ژماره‌ی فریشته‌کانی دۆزه‌خ

تەفسىرى رەۋان

بۆتىگە يىشتىنى قورئان

بەرگى پانزەھەم

نووسىنى

مەلا مەھموودى گەلا ئەلەيى